

MARIDALEN

1988-89

Ligger den første kjente gravreys i Maridalen på gården Turters grunn ? Arkeologer mener det er meget sannsynlig at den vakre kandelaber - bjerka står på en gravrøys fra oldtiden. Bjerka har fått sin form på grunn av lauving til før.
Foto: S.Reinholdt feb. -89.

MARIDALEN 1988/89

Referanse: Maridalens Venners årsskrift 1988/89.

Utgitt mai 1989.

Utgiver: Maridalens Venner.

Ansvarlig redaktør: Sheldon Reinholdt.

Omslagsbilde: Golfklubbens varselsskilt ved stien fra vest inn på Brekke treningsfelt. Skiltet forteller at dette er et farlig område hvor en kan få en steinhard ball i hodet. Og det er livsfarlig. Vi vil ikke godta at nærmere looo mål av Maridalen kulturlandskap skal radikalt forandres og reserveres for en særinteresse.

Foto: S.Reinholdt aug. -88.

Innhold

Aktuell oversikt	1
Blir det Maridalsspill i 1989 ?	4
Maridalsspillets fremtid	5
Golf-striden. Brevkopier og avisklipp	7
Forvaltning ute av kurs !	16
Byrådet inn for golf	19
Svensk kulturlandskapseksperts syn på golf	24
Større golfbane.	25
Gjess, golf og drikkevann	26
Tømmerfløting for over 70 år siden og Øyungsdemningen	28
Forslag til verneplan for Maridalen	39
Maridalen, et bynært kulturlandskap	42
Kart over verneforslagsområde	48-49
Kulturbrygden må sikres	50
Økologisk jordbruk i Maridalen ?	51
Mellomkollen naturreservat	52
Krigsdrama i Hansekollen	55
En "skog" av master ved kapellet	59
"Kan du huske, Trygve, - - - "	60
Gravrøys på Turter ?	61
"Hølet" til minne	65
Maridalens Skiklub 1897 - 1920	67
Et "gravfølge"	71
Kupé-ciceronen	72
Brekke gård og en arkitekt	75
Et tankeløst forslag ! - og et ugyldig vedtak ?	79
Vedtekter for Maridalens Venner	81
Vedtekter for Maridalsspillet	83
Referat fra årsmøtet 26/11-87	85
Årsberetning for 1988	89
Regnskap for 1/11-87 - 24/10-88.	92
Referat fra Årsmøtet 30/11-88	93

Aktuell oversikt

Formannen/redaktøren har ordet.

Dette er mitt 5. år som formann og mitt 5. år som redaktør for foreningens årsskrift. Den redaksjonelle linje er den samme : En kombinasjon av historisk stoff og foreningens engasjement i dagsaktuelle begivenheter og saker.

Arbeidet i styret i årene 1984-88 har vært preget av interesserte og aktive styremedlemmer med godt humør som har oppmuntrert hverandre til innsats. En hyggelig tid !

I tillegg til at stoffet i årsskriftet taler for seg selv vil jeg knytte noen korte kommentarer til noe av stoffet.

EN FORENING I VEKST :

Våren 1989 har vi nådd 940 medlemmer, altså en økning på 139 medlemmer i løpet av 1988. Pr. 1/11-83 var vi 474 medlemmer. Det er lett å tegne medlemmer når en er våken for mulighetene.

MARIDALSSPILLET 1989.

Det er høyst tvilsomt om det blir noe spill i sommer p.g.a. kommunens stramme økonomi. Vi er avhengige av et tilskudd på ca. 250 000,- kroner for å skape balanse i regnskapet.

Etter anmodning fra Kulturdirektøren i Oslo utarbeidet representanter for Maridalens Venner, Bydelsutvalg Marka og Maridalsspillets styre en plan for Maridalsspillets fremtid. (Se utredningen på s.5 og 6.) Den enstemmige utredning var grunnlaget for et nytt møte høsten 1988 hvor man blant annet kom til enighet om en 2-årig spilleplan.

Det er derfor skuffende at årsmøtet -88 bare vedtok det ene av de 2 forslagene til vedtektsendringer for spillet som var en konsekvens av utredningsarbeidet tidligere i 1988.

GOLFBANEN.

Kampen mot dette anlegget fortsetter med uforminsket kraft og skaper engasjement i vide kretser. Golfklubbens sist kjente brev til Fylkesmannen av 15/3 d.å. er bilagt tegninger til et golfanlegg på nærmere 1000 mål og strekker seg fra Brekke og Grinda i syd til parkeringsplassen Låkeberget i nord. Alt ligger vest for Maridalsveien og innover i skogen forbi kraftlinjen mot Svenskemuren. Klubben ønsker planene særskilt behandlet før verneplanen. Det har foranlediget følgende korreks fra Park- og idrettsvesenet til klubben i brev av 29/3:

"- - Vi må imidlertid presisere at verneplanen først må vedtas og golfbanen innpasset i denne før en kan komme videre med prosjektet. For saken sin del vil vi anbefale golfklubben å vise tålmodighet og la den demokratiske prosessen som behandlingsmåten av verneplanen er, gå sin gang. "

VERNEPLANEN.

Arbeidet med verneplanen går langsomt fremover. Se diverse stoff i midten av dette heftet samt midtsidekartet med inntegnet 2 mindre naturreservater og arealet golfklubben vil ha. Når planen blir vedtatt, vil nok mange synes at villa-eierne i Maridalen, tross de ulemper de har, vil være en priviligerert overklassse i forhold til oss nede i Oslo. Vi opplever stadig færre grøntarealer, flere blokker, fortetting i villastrøkene og mer trafikk med støy og dårlig luft.

DISPOSISJONSPPLAN.

Markautvalget fikk utarbeidet en disposisjonsplan for Maridalen i 1988. Den inneholder en rekke interessante punkter som antagelig lett vil kunne realiseres innenfor en verneplan. Men bare et vernevedtak vil på sikt kunne redde dalen.

NATURRESERVAT MELLOMCOLLEN.

Man er nå kommet til siste runde før vedtak om et område på ca. 3 km² mot opprinnelig nær 14 km². (Se s.52-54)

KRAFTMASTER OG LEDNINGER VED KAPELLET.

Det er verre enn før. (Se kort artikkel og bilde s.59)

POSTKORT-INNBETALINGER.

Postkortene i november 1988 ble en stor suksess. Det er innkommet brutto kr. 31380,-. Utgiftene til trykk og konvolutter har vært kr. 16496,40, hvilket gir en netto på ca. kr. 15 000,-. Det er omtrent samme netto som for kalenderen i 1987.

MARIDALS BOKA.

Arbeidet fortsetter. Stoffmengden har vært for stor, slik at mange kapitler har måttet skrives om og reduseres. Noe er også slått sammen og annet sløyset. Arbeidet er nå fokusert mer på bildene.

Vi 5 i redaksjonen mener det er godt håp om at boken kommer ut i 1989, hvis intet uforutsett inntreffer.

STYRETS SAMMENSETNING.

De som foreslår og støtter vedtektsendring, må nå besinne seg. Foreningen er avhengig av solid representasjon utenfor dalen. Arsmøtene har tidligere innsett dette, og i 15 av 19 år har formannen vært bosatt utenfor Maridalen. Se artikkelen "Et tankeløst forslag ! - og et ugyldig vedtak ?" på s. 79 - 80 bak i dette årsskrift.

ÅRSMØTER OG ÅRSMØTEREFERATER.

Arsmøter er viktige fora, men kan bli temmelig følelsesfylte og uberegnelige i gitte situasjoner. Og samme sak kan få høyst forskjellig utfall 2 år etter hverandre, avhengig av hvem som har møtt opp. Etter ønske fra et nytt styremedlem har jeg gitt plass for årsmøtereferater og tatt med de 2 siste. Les selv og vurder sakene !

April 1989

Sheldon Reinholdt

Blir det Maridalsspill i 1989?

Av Solveig Holm (Spillstyrets formann)

I år er usikkerheten om avviklingen av Maridals-spillet stor. Etter den nye omorganiseringen i kommunen er det Bystyret som bevilger penger til kulturformål. Styret har fått beskjed om at avgjørelsen om bevilgning først blir tatt i mars/april. Dette er for oss veldig sent.

Vi har følgelig ikke kunnet ta kontakt med skuespillere enda. Planen har vært å gjennomføre årets spill i juni, men styret har også diskutert mulighetene av å sette opp Maridalsspillet i august måned.

På grunn av nedskjæringer av alle budsjett i kommunen er styret skeptiske til om vi får bevilget penger i 1989.

I 1988 hadde vi et underskudd på kr. 24.179,81 som Bystyret avslo å dekke. Markautvalget var så velvillige at de dekket underskuddet for 1988.

Alt dette bidrar til styrets skepsis. Vi er redd for at 1989 kan bli første året uten Maridalsspill siden 1974.

Etter planen skal "På eventyrvandring i Maridalen" settes opp. Dette stykket ble spilt i 1977.

Vi kan bare håpe på at vi får bevilget penger i år også, slik at vi kan møtes ved Kirkeruinene i Maridalen.

Oslo, 13/3 1989.

Red. tillegg : De samlede utgifter for spillet var i 1988 kr. 394.164,32 og det ordinære kommunale tilskudd kr. 250.000,00 .

- - - - -

Red. tillegg : Vi er kommet til slutten av april. Penger er ennå ikke bevilget. 10.mai faller formannskapsendelige avgjørelse. Men da er det antagelig for sent til at det kan ble Maridalsspill i 1989.

MARIDALSSPILLETS FREMTID

I brev av 1/2 og 10/2 1988 fra Kulturdirektøren i Oslo, (Sak nr. Ark. 462.7 A, K 808/86, 34/88) ble Maridalens Venner, Bydelsutvalg Marka og Maridalsspillets styre bedt om å samarbeide om en plan for Maridalsspillets fremtid. Planen forutsettes ferdig 1/4-88 og skulle danne grunnlag for en orientering byrådet har bedt om.

Maridalens Venner tok initiativet til et drøftingsmøte 10/3 d.å. med deltagelse av 2 representanter fra hver av de 3 parter som var bedt om å uttale seg.

Følgende møtte :

Maridalens Venner: Formann Sheldon Reinholdt
Nestformann Tore Furuberg
Bydelsutvalg Marka: Formann Jan Fredriksen
Eilev Granum (Ikke medlem av bydelsutvalget)
Maridalsspillets styre: Formann Solveig Holm
Kasserer/sekretær Liv Monsrud

Drøftingstemaer og hovedsynspunkter var følgende:A. Hvorfor Maridalsspill ?

1. Maridalsspillet er et særpreget kulturtildbud for hele Oslo og omland.
Det har allerede tradisjoner siden det har vært et årvisst arrangement siden 1974. Det 15.spill avvikles i 1988.
2. Tilslutningen er god. Ca. 3000 mennesker besøker årlig ca. 10 forestillinger.
3. Ved forestillingene gjøres Maridalen kjent som et verneverdig kultur- og friluftsområde.
4. Forestillingene engasjerer folk i dalen til felles innsats på stort sett ulønnet basis og betyr mye for det sosiale liv.
5. Dalen og spillene er et av Oslos særpreg og et middel til å gjøre byen kjent og tiltrekende for turister.
6. Maridalsspillet som kulturtildbud har gitt skoler i nærområdet inspirasjon til å delta i tegnekonkurranser og utstilling under spillene.
7. Boken "3 Maridalsspill" av Carl Fredrik Engelstad inngår som et studieobjekt i det undervisningsopplegget som nå er under utarbeidelse ved Grefsen videregående skole.

B. Hva slags forestillinger skal spilles ?

1. Siden scenen er ruinene etter St.Margaretha-kirken, vil dette i større eller mindre utstrekning måtte ha innflytelse på spillenes karakter, avhengig av folks holdninger.
2. Spillenes tema bør hentes fra det historiske kulturmiljøet i Maridalen i vid forstand.
3. Disse spill er til disposisjon:
  - a)"Kirkebyggeren" v/ Carl Fredrik Engelstad
  - b)"Svartedauen" " " "
  - c)"Kirkesølvet" " " "
  - d)"Prinsessa og trollnækkelen" v/ Trond Brænne og Magne Olav Brevik

I 1977 flettet skuespillerne Jens Bolling og Bjarne Bø sammen en rekke kjente norske eventyr til forestillingen "På eventyrvandring i Maridalen".

Engelstads 3 spill er til dels meget dramatiske og forsterkes ytterligere når de spilles utendørs.
 Dette er spill for voksne og må spilles med mellomrom. Det vil si at de bør veksle med familieforestillinger. Det nye spillet "Prinsessa og trollnøkkelen" som ble spilt i 1986 og 1987 er en forestilling som passer for barn og voksne, altså en familieforestilling.

4. For å kunne veksle mellom spill for voksne (Engelstads triologi) og familieforestillinger, trenger man i alle fall 2 spill i tillegg til de 4 som er nevnt under punkt 3. Da vil det gå 6 år før samme stykke spilles på nytt.
5. "Gutten i steinen" av Tor Edvin Dahl var et bestillingsverk for 1985, men ble da av skuespillerne og andre refusert. Maridalens Venner har kontaktet forfatteren for å vurdere om det kan omarbeides. Muligens vil det ikke kunne tilpasses Maridalen.

C. Hva slags skuespillere?

Disse må være profesjonelle for å få høyt nok kunstnerisk nivå.

Statistene hentes fra lokalmiljøet, som tidligere. Regissøren må være profesjonell.

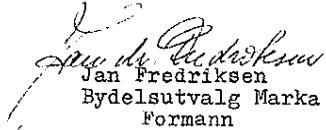
D. Det organisatoriske ansvar.

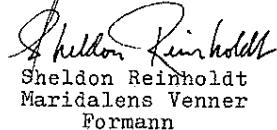
Dette er faslagt i Maridalsspillets vedtekter. Men visse endringer er nødvendige for å forbedre Maridalsspillet generelt. Se punkt E nedenfor.

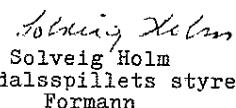
E. Ideer til forbedringer.

1. Tidspunktet for oppnevning av spillstyremedlemmer bør flyttes til august/september slik at spillstyret skal få bedre tid til å forberede neste års spill. Blant annet må jo budsjett og søknad om støtte fra kommunen være innsendt innen årets utgang.
2. a) Spilleplanen bør fastsettes for 2 år om gangen. T.eks. høsten 1988 fastsettes hvilke spill som skal spilles i 1989 og 1990. Høsten 1989 stadfestes spillet i 1990, hvis det ikke har skjedd ting som betinger endring. Samtidig bestemmes spillet i 1991.
- b) Spilleplanen fastsettes av 2 representanter for henholdsvis Maridalens Venner, Bydelsutvalg Marka og Maridalsspillets styre.
3. Hvis spillstyret har behov for organisatorisk hjelp, sekretærhjelp eller regnskapsførselshjelp, bør det være mulig å få dette hos offentlig tilsatte, utført i deres arbeidstid.

Oslo, 10.mars 1988.

 Jan Fredriksen
 Bydelsutvalg Marka
 Formann

 Sheldon Reinholdt
 Maridalens Venner
 Formann

 Solveig Holm
 Maridalsspillets styre
 Formann

PS. I 1976 het forestillingen "Med kirkesang og dans på vang". Manuskript og regi v/ Merv Schulerud. Denne er ikke drøftet, men av andre positivt omtalt.

DS.

FYLKESMANNEN I OSLO OG AKERSHUS

Kontoradr.: H.Heyerdahe gate 1 - Postboks 8111 DEP. - 0032 Oslo 1
 Telefon (02) 429085 - Telefax (02) 422122

Oslo kommune,
 Skogvesenet,
 Mailundv. 21,
 0569 Oslo 5.

Deres ref.

Vår ref.(bes oppgitt ved avær)
 J 5340/88 KH/kh
 Arkiv 471.13

Dato
 13.5.1988

MARIDALEN TRENINGSBANE FOR GOLF.

Det vises til Deres brev av 11.5.88, samt til telefonsamtale, vedrørende plassering av stålcontainer til lagring av køller og matter, ved den midlertidige golfbanen på Brekke.

Som kjent har Oslo kommune, ved teknisk direktør, bekreftet overfor fylkesmannen at det ikke skal foretas naturinngrep i Maridalen, inntil spørsmålet om verneplan er avklart. Man vil kunne vurdere arealbruken på et mest mulig fritt grunnlag under verneplanarbeidet. Fylkesmannen har imidlertid vurdert det slik, at en foreløpig utnyttelse av Brekke utfartsparkering som golfbane ikke vesentlig vil vanskelig gjøre en nyvurdering av arealbruken i forbindelse med behandlingen av verneplanen.

I brev til Miljøverndepartementet av 1.10.87, som Skogvesenet har kopi av, har fylkesmannen pekt på hvilke inngrep som ikke må foretas i forbindelse med plassen, deriblant oppføring av bygninger, da det er vesentlig at disposisjoner i forbindelse med golfbanen ikke får permanent karakter.

Når det gjelder stålcontaineren, kan vi gå med på at denne plasseres i tilknytning til banen under forutsetning av at den fjernes fra området når sesongen er slutt. Dersom det er aktuelt med tilsvarende arrangement i forbindelse med neste sesong, må det foregå i samråd med fylkesmannen.

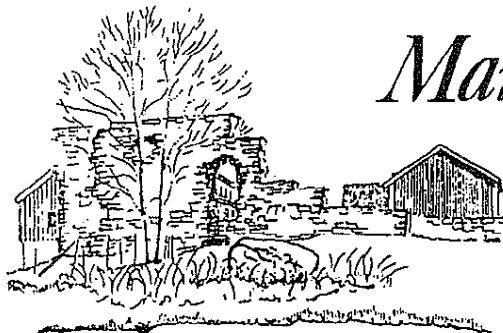
Med hilsen

Børn Anders
 Anders Omholt (e.f.)
 Miljøvernleder

Jane Mørfeldt
 for
 Kari Hegvik
 Naturvern- og
 friluftskons.

Kopi: Østlandske naturvernforening
 Maridalens venner ✓
 Oslo kommune, ved Teknisk direktør
 Kontoret for natur- og miljøvern

Norges Golfforbund.
 Miljøverndepartementet

Maridalens Venner

MARIDALEN
0809 Oslo 8

Postgiro: 2084697
Chr. Bank og Kreditkasse
6080.63.29951

Oslo, 24/5 1988.

Maridalen, den.....

Fylkesmannen i Oslo og Akershus,
Miljøvernavdelingen,
H. Heyerdahls gt 1,
Postboks 8111 DEP.,
0032 Oslo 1.

Deres ref.: J 5340/88 KH/kh Arkiv 471.13 av 13/5.1988

Golf-container/-bygning på Brekke utfartsparkeringsplass.

Golf treningsanlegget på Brekke i Maridalen utvikler seg til en stadig mer fantastisk og utrolig historie.

I vårt årsskrift for 1987/88, som utkom primo mai d.å., har vi gjengitt de viktigste dokumenter, vedtak og pressede debatt samt protester mot ulovlighetene på s. 46 til s. 96.

./. Årsskriftet vedlegges.

La oss igjen gjenta at Oslo formannskap 8/5-85 nektet anlegg av golf treningsbane. (Se s. 55)

Likevel ble banen bygd sommeren 1987 som et samarbeidsprosjekt mellom Oslo skogvesen og golfklubben.

Protestene fra organisasjoner og enkeltpersoner var omfattende og pågikk hele sommerhalvåret.

De ansvarlige i Oslo kommune reagerte ikke, men Miljøverndepartementet ba i brev av 16/7 om stans i arbeidene (Se s.70) og i brev av 5/8 (Se s. 77) om at Fylkesmannen grep inn.

Først den 1/lo reagerer Fylkesmannen under henvisning til et brev fra Oslo kommune (Se s. 86). Her sies det bl.a. :

" --- Videre må det ikke oppføres bygninger. --- "

Likevel har Oslo skogvesen den freidighet at de skriftlig, 11/5 d.å., og muntlig presser på for å tillatelse til å plassere en stålcontainer for golfutstyr på plassen.

Og Fylkesmannen gir etter igjen.

Vi vil innstendig be Fylkesmannen lese vårt referat fra golfklubbens årsmøte 22/3 d.å. gjengitt i årsskriftet s.93 -95. Det hersker ingen tvil om golfklubbens målsetting, som er et storanlegg. Og det synes også klart at Oslo skogvesen støtter dette.

Vi synes Fylkesmannen har gitt tillatelse til "lillefingeren" med de glidende konsekvenser som ligger i stadig mer solide funnåmenter og bygninger. Ny tillatelse må ikke gis før 1989 og videre.

Tore Furuberg
Nestformann

Sheldon Reinholdt
Formann

Kopi: Oslo skogvesen, Teknisk direktør(Oslo kom.), Miljøverndep., Oslo helseråd, Østlandske naturvernfd., Maridalen Vel

SN Lördagen den 28.5.88

ORDET FRITT

Under vinjetten
precis vad du vill
hjälta, så skriv
och använda signatur

Öppet brev till Nyköpings kommunstyrelse: **– Golfbanor är inga oskuldsfulla grönytor**

I skymningen sitter jag vid köksfönstret och tittar ut över bondens åker, som till pingst fortfarande ligger oplöjd. Några harar skuttar sitt kvällsrunda mellan fårorna och viporna skrattar från sina tuvor, lyfter och gör sina välvända lovar över åkern för att snabbt dyka ned igen.

Hur ofta har jag inte suttit här vid bordet eller stått på verandan utanför och studerat den som pågått på åkern nedanför: rådjurets lättadans i vårväxlan, ålgrens flykt en tidig novembermorgon, hägerns landning, bondens systematiska turer med traktor och harv.

Ändå är inte detta den största skönhetsspeleven. Det är ekbackarna intill med hagmarkens heja rikedom och det intensiva fågellivet. Under sommarhalvåret är trädgården mitt uterum och naturupplevelserna livsviktiga delar i min existens. Denna extens som nu är hotad.

För om ni får som ni vill, kommer en sterilt gräsmatta att breda ut sig över bondens åker och rådjur och ålgren kommer att ersättas med tvåbuntingar i skotskrutgl gl och kacke hattar. Och de kommer att dra förbi mitt uterum i aldrig sinnande strömmar och som mest under veckoslutet för att slå sina svängar och putta sin boll. Och innan dess har de tvärnlat sin bil vid tomtgränsen för att våldföra sig på "vår" illa grusväg fram till klubhuset.

Ej tillågad

Det handlar om utbyggnaden av Trosa-Vagnhärads golfklubb i Vagnhärads, en anläggninghet lyckas det för kommundelsnämnden, kommunstyrelsens arbetsutskott,

markägarna, golfklubben, könstsstyrelsen och lantbruksnämnden. Vi gräsrötter, som inte spelar golf, men som i alla högsta grad berörs av en utbyggnad, har aldrig tillfrågats och skulle säkert fått stå intör fullbordat faktum, om vi inte uppmanatsammatt att golfbanor minsann inte är några oskuldsfulla grönytor utan svärkontrollerbara gifthärdar och stora konstläggningsområden, som dessutom ökar biltrafiken.

Vi protesterade till kommunen och krävde en detaljplan av byggnadsnämnden. Något svar har vi inte fått.

I SN den 16 maj ser jag emellertid att kommunstyrelsens arbetsutskott anser att en utbyggd golfbana visst inte kommer att medföra några olägenheter för de omkringboende eller för miljön. Hur vet ni det? Mig har ni fortfarande inte tillfrågat och ingen annan heller. Mig, som under pingsthelgen kunde räkna till i bil i minuten, som

bromsade in vid tomtgränsen på väg till 9-hålsbanan. Och då är det inte högåsang ännu!

När delar av näcktergalens buskage ska huggas ned och horderna av mämniskor ska börja sin vandring i nejderna, hur vet ni då att djur- och fågelliv inte skadas?

Om giftanvändningen på golfbanan i dag är minimal och gödslingen bara måttlig, varför har då utgåfsposten för gödning/för/bekämpning i klubbens bokslut för 86/87 ökat från 16 197 kr till 27 581 kr. Kan tjänstemännen vid miljö- och hälso skyddskontoret besvara den frågan?

Arrenden inlösta

Sedan är det mig en gäta varför golfklubben redan löst in flera bonders arrenden, så att marken nu ligger outhytad. År det kanske så att kommunen redan linnat principiellt tillstånd till utbyggnad och inte tänker följa de demokratiska spelreglerna, trots alla lugnande besked man får vid påringningar?

Men vi har ju valt i höst och natur- och miljöfrågorna kommer säkert även i Nyköpings kommun att vara viktiga frågor.

Det är inte ilvsändväntigt med en 18-hålsbana – men det är friskt vatten, ren luft och en trygg närmiljö för våra barn.

Månskligheten står i dag inför så ofatbara ekologiska hot att politiker och tjänsteman måste börja ta mitsvisors oro och ångest på allvar. Vi står vid en stilejvig, när förfusket mäste börja råda och man inte längre kan dölja sig bakom ord som "iro" och "anse".

När min vattentäkt hotas av bygtsläppen från bilavgaser och av miljögifter, när del börjar växa gran i min stånbarshage, när sterila grönområden ska få breddat ut sig på bekostan av odlad mark och tofsviporna kanske upphör med sina skräp i vårväxlan och jag uttrycker oro för detta, då är det DIN plikt som kommunalpolitiker och förstrovevald att lyssna och fatma beslut, som innebär att DU i ett långsiktigt perspektiv tar ansvar för de miljökonsekvenser, du är med att fatta beslut om.

Annars kommer politikerförbundet bara att fortsätta bredda ut sig och aktionsgrupperna som Greenpeace och Miljörelsen att växa lavinartat. Naturen klarar sig utan mänskan, men vi har svårt att klara oss utan den.

— Golfbanor är minsann inga oskuldsfulla grönytor utan svärkontrollerbara gifthärdar och stora konstläggningsområden, som dessutom ökar biltrafiken. Det skriver Yvonne Wohlin, som bor granne med golfbanan i Trosa.

per som Greenpeace och Miljörelsen att växa lavinartat. Naturen klarar sig utan mänskan, men vi har svårt att klara oss utan den.

2,7 miljoner lär det costa att bygga ut Trosa-Vagnhärads golfbana och kommunen ställer sig bakom skapandet av döda grönytor, som tillsammans kommer att utgöra Sveriges kanske mest ointressanta golfbana vad terrängen beträffar och ett hot mot Österjön.

Sverige är fantastiskt. Men hur lång? heter en bot av Stefan Edman. Den borde vara obligatorisk hänsyn för varje kommunalpolitiker. IAs den så kanske ni förstår att miljökampanjen förs i glädjen över livet och rådskan för hunden.

Vagnhärads den 24 maj 1988
YVONNE WOHLIN
gräsrot

Arbeiderbladet 10/6-88 :

MOM.

Ulovlig treningsfelt for golf i Maridalen

Ved avkjøringen til Brokkes utfartsparkeringsplass i Maridalen kan man i disse dager se et skilt med en pil hvor det står: GOLF. Området er sperret med en bom, et « forbudt for motorvogn»-skilt og et nylig oppsatt skilt med ordlyden BEVOKTET.

Her kan man se at ulovligheter lønner seg. Her har en golfklubb med god hjelp av skogsjeten i Oslo og noen til fått i stand et treningsfelt for golf. Dette til tross for at formannskapet i Oslo kommune har sagt nei. Sistdag 18. oktober 1987 proklamerte man offisiell åpning av feltet. Det ble lest opp et brev fra fylkesmannen i Oslo hvor det ble referert følgende: Angitte områder kan midlertidig benyttes som treningsfelt for golf. Betingelsene er at det ikke tilløres ytterligere masser, og at trær etc. ikke ryddes for å utvide arealet. Videre må det ikke oppføres bygninger.

Men hva skjer? Ved hjelp av brev og telefon samtaler med fylkesmannen greier skogsjeten

fen i Oslo å få tillatelse til å plassere en stålcontainer inne på området. (Vakkert, ikke sant!) Nylig ble det også satt opp toaletter. Hva sier fylkesmannen til dette? Hva blir det neste? Finnes det en ansvarlig politiker i Oslo som kan fortelle meg hvordan slike ulovligheter kan forekomme? Er det en vils som foregår ved det vi kaller demokratiske valg?

Maridalens golfklubbs årsmøte ble det opplyst at man i 1988 vil få til en primitiv 9 hulls bane. Men målsettingen er til 18 hulls golfbaner. Får man bare en 18 hullsbane på oversiden av Maridalsveien, så vil en 18 hullsbane på nedsiden av veien komme etterpå. Med den iveren som golfklubben og skogsjeten har så blitt vel det neste to ulovlige anlagte 18 hulls golfbaner i Maridalen med klubhus og g-piasser.

Ulovligheter lønner seg!

Rett på nedsiden av området renner det enbekk som har sitt utløp i Maridalsvannet rett mot

vanninntaket til Oslo by. Den var bl.a. årsaken til rivningen av Stubberudgårdene. Man var redd forurensning en av drikkevannet til Oslo. Hva vil skje når treningsarealet gjødsles, trafikken økes og utviklingen skjer uten kontroll? Det var kanskje et tankekors når man i Aftenposten før en tid siden kunne lese at Maridalsvannet ikke var det reneste! For ansvarlige myndigheter la utviklingen fortsette?

TØRE FURUBERG,
Maridalen.

Aftenposten aftennummer 21/6-88 :

Maridalsvannet i faresonen

Som drikkevannskilde for ti-tusener av mennesker er Maridalsvannet alvorlig truet av de planer som Maridalen golfklubb nå arbeider ut fra.

Planene som golfklubben fremstiller for myndighetene i 1984/85, gjaldt ikke en golfbane, «bare» en treningsbane på veiens vestsida på ca. 250 x 150 meter beliggende

ca. 700 meter fra vannet. Likevel har de bestemmede myndigheter hele tiden gått imot bygging av hensyn til verneverdiene i Maridalen og farene for forurenning av Maridalsvannet.

I de planer som klubben nå har utarbeidet (ifølge referat fra årsmøtet i klubben så sent som 22. mars i år og gjengitt i årsmeldingen fra «Maridalsens venner»), er målet en fullstendig golfbane av internasjonal standard, et fremtidig riksantlegg. Anlegget er tatt å omfatte en 18-hulls bane på vestsiden, en 18-hullsbane på østsiden av veien ned mot vannet, klubhus og idrettshall med slike på fritidsaktiviteter på hårdbasis.

Et anlegg av slike dimensjoner vil helt klart føre til øket trafikk i Maridalsvannets nedslagsfelt, med de konsekvenser dette vil få for byens fremste drikkevannskilde.

Gudrun Berntsen

Arbeiderbladet 21/7-88 :

Golfbane i Maridalen

Angående golfbanen i Maridalen undres jeg hvordan den i det hele tatt er havnet der. Et det bare å begynne i leilende og gjøre ting ulovlig og så er alt i orden når man er ferdig?

Hvilken myndighet har skogsjef Mjåland til å gi bort et område innenfor Markagrensa når det på forhånd foreligger et nei fra Oslo formannskap?

Samtidig med at golfbanen ble anlagt, jobbet Helsrådet for å legge ned Skar militærleir innerst i Maridalen, rive flere hus og kaste ut flere familiør grunnet forurensing. Hvor er sammenhengen?

Golfklubben har søkt om vannborring på golfanlegget. Dette sa

Mjåland nei til med en gang da han var redd for å få sine maridøler på nakken enda en gang.

Selv om grunnen til avslaget synes merkelig, er jeg for en gangs skyld enig med Mjåland, når snart golfklubben også får et nei når det gjelder Golfklubbensier jo selv at målet er to 18-hulls baner. Bør dyrket mark innenfor markagrensa pr. 1988 valses ned for å brukes til golf?

Selv vil jeg vurdere å

la være å stemme ved neste valg, hvis er viten

når etater som skogvesenet v/Mjåland bare kan skvalte og valte med et politisk vedtak?

ANNE JENSEN
RØNNING
MARIDALEN

MARIDALEN GOLFKLUBB
Postboks 1585 Vika
0118 OSLO 1

Skogvesenet
Mailundveien 21
0569 OSLO 5

19. august 1988

MARIDALEN ØVELSESFELT - UTBEDRING AV TØRKESKADER OG
SPOR ETTER MOTORSYKKELKJØRING

Øvelsesfeltet i Maridalen har gjentatte ganger vært utsatt for ulovlig motorsykkelkjøring med tilsvarende ødeleggelsjer. Hjulsporene er tildels dype, og det er nødvendig med snarlig utbedring. Da fylkesmannen har forutstatt at det ikke skal påkjøres ytterlige masser, tok klubben kontakt med fylkesmannens kontor 17.8.88. Basert på ovennevnte fremstilling av saken, meddelte fylkesmannens kontor at de ikke ville motsette tilkjøring av matjord for utbedring av skader.

Klubben føler at ytterligere søknader og behandling er unødvendig og vil derfor i løpet av uke 35 kjøpe matjord og fylle igjen motorsykkelspor og uttørkede partier.

Med hilsen
MARIDALEN GOLFKLUBB

Arild Wahlstrøm

Kopi sendt til: Fylkesmannens kontor v/Kari Hegvik.
Skogstyrets formann
Maridalens Venner
Østl. Naturvern.

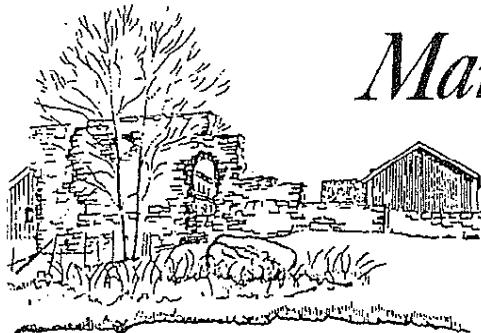
Maridalens Venner protesterte i brev av 22/8. Se neste side !

I referat fra skogstyrets møte 13/12-88 står følgende:

" - Øvingsfelt for golf i Maridalen - Utbedring av grasmatte.
Skogstyret fattet følgende vedtak:
"1. Maridalen golfklubb gis i samråd med skogsjefen tillatelse til å utbedre grasmatten på ca. 3 dekar av øvingsfeltet for golf på Brekke med påføring av nødvendig matjord og tilsåing med egnet grasfrø uten utgifter for Oslo kommune.
2. Fylkesmannen godkjenning av arbeidet innhentes av skogsjefen."

Saken er avgjort av skogstyret. "

Maridalens Venner

MARIDALEN
0809 Oslo 8

Postgiro: 2084697
Chr. Bank og Kredikasse
6080.63.29951

Maridalen, den 22/8 1988.

Miljøverndepartementet,
Postboks 803, Dep.
0030 Oslo 1

Tilkjøring av jord for forbedring av det ulovlige golf trenings-anlegget på Brekke utfartsparkeringsplass i Maridalen.

Vi viser til tidligere dokumenter i forbindelse med anlegget av slagtreningsfeltet for golf i 1987.

I løpet av de siste 14 dager har undertegnede formann og et annet av våre medlemmer fått i alt 3 henvendelser om hvordan vi (Maridalens Venner) ville se på tilkjøring av matjord til området for forbedring av anlegget. Henvendelsene er kommet fra 2 forskjellige Oslo-politikere.

I den ene henvendelsen ble det opplyst at jordmassene skulle brukes til å planøre områder rundt golfbanehull.

Alle våre svar har henvist til at Fylkesmannen i Oslo og Akershus i brev av 1/lo-87 til Miljøverndep. bl.a. uttalte:

" - - - Betingelsen er at det ikke tilføres ytterligere masser - - "

I kopi av et brev golfklubben har stilet til Oslo skogvesen ./. 19/8 d.å. og som vi har fått tilsendt kopi av (Se vedlegg). opplyses det at fylkesmannen likevel har gitt tillatelse til tilkjøring av jord fordi golfklubben har opplyst at anlegget har vært utsatt for ødeleggelser på grunn av ulovlig motorsykkelkjøring.

Disse opplysningene er ikke korrekte. Under en befaring sendag 21/8 mot kvelden fantes ingen andre ujevnheter på området enn de som har vært der siden høsten 1987 og som regnvann laget i fjor høst og under sneløsningen i vår. Det fantes riktig nok et par ferske skrense- og bremsespor på gresset, men underlaget er så fast at jordskader ikke kan skje nå.

Forøvrig er området både gjødslet og sprøytet i løpet av sommeren. Vi kjenner ikke til at det er gitt tillatelse til dette i sige- og bekkevannsområdet for Oslos drikkevann.

Vi mener at Miljøverndepartementet nå må gripe inn og sette en definitiv stopper for "snik"-utviklingen av et 18-hulis golfbaneanlegg, som klubben så sent som i juni i år i bladet "Golfontusiasten" kunngjorde som målsetting for anlegget på Brekke.

Kopi: Fylkesmannen, Oslo helseråd,
Oslo skogvesen, Maridalen Vel,
Oslo formannsskap, Østlandske
Byrådet, naturvernfor.
Teknisk direktør, Maridalen golfk.

Stellan Keinkell
Formann
Göre Furulberg
Nestformann

Arbeiderbladet 13/9-88

MOM

Se Akerselva miljøpark i en større sammenheng

Kjære miljøverminister Sissel Ronbeck:
Gjenom opprettelsen av Akerselva miljøpark har du tatt et første og viktig skritt for å verne et verdifullt stykke Oslo for framtidas generasjoner. Jeg vil be deg om å sete denne miljøparken inn i en større sammenheng.

I kultursammenheng er Akerselva uløselig knyttet til Maridalsvannet, til kulturlandskapet fra brekke og nordover, opp langs Skarselva til Øyungen.

Disse områder er allvorlig truet fra sterke pressgrupper som Fremskritspartiet som sin støttespiller.

Planene om golfbane ved brekke truer Maridalsvannet som driftevannskilde for byens be-

folkning og de truer et verneverdig gammelt kulturlandskap. For oss Markatravere starter turen ved Brekke. Brekke er innfallsporten til Maridalen. Bygges golfbanen, tar vi fra dem som

kommer etter oss verdier som vil væreapt for altid.

Planene om skive i Øyungslia trier et vakert og variert naturlandskap. Skogeieren har stilt som betingelse for å bygge skiveien at han får kjøre fram tommeret på den. Det betyr at han har planer om flathogst i denne skogen. Skive i Øyungslia vil føre med seg økt trafikk og krav om veibygging. Videre vil skiveien forkysve Markas vernesone, og den vil åpne for senere inngrep i Marka.

Derfor, kjære miljøvernminister Sissel Ronbeck, tenk helhetlig, sett en stopper for disse planene til beste for dem som kommer etter oss!

Med vennlig hilsen
INGER MYHRE

Aftenposten
aftennummer :

LØRDAG 1. OKTOBER 1988

Nytt fra Byrådet

Golfbane i Maridalen

Byrådet i Oslo har blant annet fattet følgende vedtak og anbefalinger:

GOLFBANE. Byrådet stiller seg positivt til ulike politiske initiativer som er tatt for bygging av en 18 hulls golfbane i Maridalen. Oslos eneste golfbane ligger idag på Bogstad. Den nye banen må innarbeides i verneplanen for Maridalen, som skal legges frem senere i år. Det mest aktuelle plasseringalternativet er på oversiden av veien og i forlengelsen av dagens utfartsparkering. Banen vil isåfall bli liggende 700 meter fra vannet og inntover i Marka. Et annet alternativ er å bygge golfbane mellom veien og vannet. Byrådet anser det som uaktuelt å plassere nye golfbaner i Groruddalen eller ved Grenmo. Det er nå avklart at en golfbane ikke forurenser mer enn et gårdsbruk. Byråd Leif Nybø (h) sier at en golfbane er den ideelle overgang mellom byggesonen og Marka. Byrådet forutsetter at den nye banen blir privatfinansiert.

Lesernes mening

Aftenposten aftennummer

tirsdag 11/10 1988.

Golf i Maridalen

Arbeidet med å utarbeide en verneplan i Maridalen er endelig i gang. Dalen er som kjent valgt ut som et av de syv europeiske kulturlandskaper. Et golfbane inne ingår i denne utredningen. Den er tenkt i et bjerkebelte på vestsiden av veien inn i dalen. Den berører ikke Maridalsvatnet.

Maridalsens venner er imot ethvert teknisk innlegg. Er dette klokt ut fra deres ønske om å bevare bosetning og miljø i dalen slik det er idag?

Det dreier seg her om et grenseområde som bare er en flik av dalen. En golfbane vil styrke kulturlandskapet. Den vil bli en buffer mot videre utbygging. Den vil gi fritidstilbud til alle aldersgrupper. Idag er det knapt nok 100 personer som i løpet av sommeren går igjennom det berørte området. Med en fritidspark med golfbane og turveier vil minst det samme antall besøke Marka hver dag.

Det hevdes at en golfbane vil ødelegge naturmiljøet og trusse dyrearter og sjeldne plantevekster. Det er en ukorrekt påstand. Golfbanens store grøntområder vil tvertimot skape et mere variert fugleliv, noe banen på Bognstål er et godt bevis for. Det blir et sammespill mellom våtmarksområdene som høskelass og grøntarealene som beiteplass.

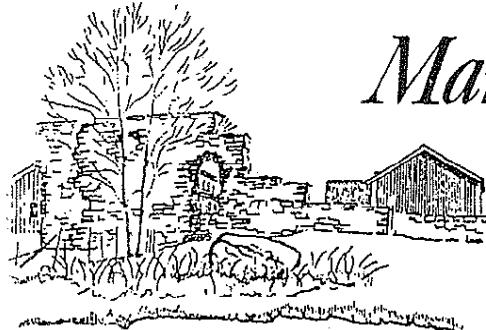
Når det nå skal fastlegges en verneplan for de nye generasjoner, er det nødvendig å ivaretak disse generasjoner behov for varierte fritidstilbud og naturopplevelser. Med

den nævnevnte Markagrønne er nærmiljøet blitt innestengt. Ved en fremesynt oppmykking av denne grense med et parkmessig fritidsområde, vil man få en harmonisk randsone mellom bybyggelse og na-

tur. Den vil være den sikreste garanti for et langstiktig vern av Maridalen. På denne måte vil man kunne vise Europa hvorledes storby, miljø og naturlandskaper kan forenes.

Odd Gathe

Maridalens Venner

MARIDALEN
0809 Oslo 8

Postgiro: 2084697
Chr. Bank og Kreditkasse
6080.63.29951

Maridalen, den 12. oktober 1988.

ÅPENT BREV

PRESSEMEDDING

Til Oslo bystyrres medlemmer !

GOLFBANE I MARIDALEN ER FORVALTNING UTE AV KURS !

Vi er gjort kjent med at Oslo kommunes politikere vurderer å tillate anlegg av en 18 hulls golfbane i Maridalen på vestsiden av Maridalsveien mellom Brekke og Lokeberget.

Golfbanen vil omfatte noen hundre mål dyrket jord og skog og vil i sin helhet ligge nord for Markagrensen. Området er en del av Maridalsen kulturlandskap og vil frata Store Brennenga gård mye av gårdsbrukets driftsgrunnlag.

I etterkrigstiden er gårdsbrukene Midtoddan, Berntsberg og Turter nedlagt og jordene stort sett tilplantet med skog samtidig som nesten alle bygninger er revet. Noe liknende har skjedd med Nordre Skar. I tillegg er følgende plasser revet: Sanderstua, Slaatebråten, Bødtkerstua, Haugen og Gata. Og i området ved den påtentke golfbane : Lokeberget, Strandholtt, Bekken, Strandan og de 3 bolighusene på Stubberud. Vi kan vel også nevne fraflyttingen av Grenvold. og huset øst for midtre veibro over Skarselva. I tillegg hovedbygget på Sørbråten revet

Dessuten har nedleggelsen av virksomheten på Skar militærleir de siste 20 år ytterligere redusert bosetningen og virksomheten i Maridalen.

Mye av dette har skapt sorg, bitterhet og raseri både hos de som har blitt rammet, i bygdesamfunnet og hos utenbygdboende som har vært oppatt av dalens skjebne.

Mens det har tross alt vært en klar og gjentatt hovedbegrunnelse hos byens politikere: Oslo må sikres et så rent drikkevann som mulig og byens hovedmagasin Maridalsvannet og tilslagsområdene må beskyttes mot forurensning. Dette har vært linjen gjennom 100 år. Og dette overordnede mål har man møttet respektere og godta.

Skulle likevel det utrolige skje at byens næværende politikere med et flertall vedtok anlegget av en golfbane, ville det være et klart brudd på den 100-årige nedtrappingslinje. Et idrettsanlegg vil øke aktiviteten og forurensningsmulighetene. I Oslo er det mange lag, klubbe og foreninger som gjerne ville ha et anlegg i Maridalen. Ved å stifte en underavdeling med navnet Maridalen foran og tegne/registrere medlemme under denne, bør de ha samme rett som golfspillerne til å etablere seg i dalen. Ja, til en aktivitet må bli ja til mange.

La oss til slutt få minne om de mange fagkyndige organer og interesseorganisasjoner som har protestert mot et golfbaneanlegg.

En fast og klar kurs skaper tross alt respekt. Vår appell til byens politikere er: " Stem "Nei" til golfbanen ! "

Sheldon Reinholdt
Sheldon Reinholdt
Formann

Tore Furuberg
Tore Furuberg
Nestformann

Mandag 24. oktober 1988 **Aftenposten****Postkassen**

TORMOD SÆVERUD

Temperaturen stiger i debatten om hvorvidt det er mulig med en golfbane i Maridalen. Det har ikke manglet på reaksjoner etterat Odd Gothe, Oslo, i Lesernes menning 11/10 sluttet anlegg av golfbane i det vakre dalfaret fordi det etter hans mening ville være den beste garanti for at dalen verves. Enkelt av innsenderne har brukt høy kolle for på den måten å understreke sin motstand. Foreløpig har ingen villet

kommentere forslaget om Groruddalen somsted for en golfbane nummer to i Osloområdet (Lesernes menning 19/10). Det ble da satt et stort spørsmålstegn ved fornuftens i å plassere en nybane i Maridalen, der de mange kryssende interesser gjør dette til en «unadvendig» kontroversiell sak.

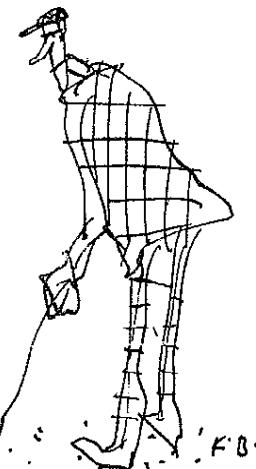
Ei av innsenderne denne gang, Bodil Karlsen, Oslo, har dette å si om Odd Gothes inlegg:

Golfbane i Maridalen

På meg virker Gothes argumentasjon konstruert. Han gir ikke inntrykk av å forstå hvilke verdier som ville gå tapt. Hans innlegg fremstår som et partisinnledd.

Motstandere av golfbanen, med stadsfysikus, Miljøverndepartementet og Maridals Venner i spissen, understrekker at det ikke er motvilje eller manglende forståelse for golfspill som dikterer deres standpunkt, men en samlet vurdering av et golfanlegg i forhold til andre interesser og verdier der golf i denne sammenheng får en lavere prioritet.

Det dreier seg ikke om en «flk av dalen», men om den kulturhistoriske, landskapsmessige og naturlige sammenheng som knytter Maridalen og Akerselven sammen til det man kaller «et natur- og kulturhistorisk perleband» gjennom Oslo kommunens skog-, jordbruks- og bylandskap. Det er på et slikt grunnlag Miljøverndepartementet har bedt stadsfysikus om i samråd med fylkesmannen å utarbeide forslag til verneplan for dalen. Så gjenstår det å se om admini-

strasjonen i denne omgang vil følge opp politisk fattede vedtak i golfbanesaken...

Et annet viktig argument mot golfanlegget er hensynet til Maridalsvannet som byens største drikkevannskilde. Gothe skriver at golfbanen er tenkt anlagt på vestsiden av veien, og at den derfor ikke vil berøre Maridalsvannet. Dette er en ukorrekt påstand fra Gothes side. Hensynet til kvaliteten av drikkevannet er et viktig argument for at stadsfysikus har fått imot anlegget.

Men planene stopper ikke med anlegg på vestsiden av veien. De omfatter en 18-hullsbane på østsiden av veien, klubbhus og idrettshall med sikte på fritidsaktiviteter på helårshbasis. Vi har erfaring for at virksomhet har en tendens til å gripe om seg. Det første skritt blir gjerne til flere i neste omgang: Man setter med det i gang en utvikling som ingen kjenner rokkevidden av.

I denne saken vil derfor myndighetenes videre arbeide bli fulgt ned argusøyen.

Bodil Klausen

Tirsdag 8. november 1988 **Aftenposten**

Aftenposten 31/lo-88
 (Lesernes mening)

Sprøyting og gjødsling i Maridalen

I løpet av sommeren er det foretatt sprøyting og gjødsling på golfbanen på Brekke utfartsparkeringsplass i Maridalen, som ligger i nedslagsfeltet for Oslos viktigste driftekavannskilde. Byrådet og fylkesmannen i Oslo og Akershus har gitt Maridalen Golfklubb en rent midlertidig tillatelse til å benytte området til treningsbane.

Undertegnede har forsøkt å finne frem til hvilken skjøtselsinstruks golfklubben har handlet etter i denne forbindelse, men har ikke klart å finne ut av dette. Kan de ansvarlige redegjøre nærmere om disse forhold, da saken opptrer mange, både enkeltpersoner og organisasjoner. Av særlig interesse er bruken av, mengden av og typen gjødsel og sprøytemidler som anvendes, og hvorvidt tillatelsen til dette er gitt fra driftekavannsmyndighetene.

Viggo Ree

Kom til den fagre Maridal - uten golf

Av Viggo Ree

Vi kjører nordover på Maridalsveien, og passerer tettbebyggelsen i Korsvoll/Brekke-området. Nede til høyre ligger Frysjå og Kjelsås — noe et hav av boliger med enkelte industrikklosser innimellom.

— Der passerer vi Marika-grensen, meddeler jeg mine utenlandske gjester. De registrerer først og fremst at det med ett blir skog på begge sider av veien. «Du kommer nå til ... BYENS DRIKKEVANN»-skillet blir borte på høyre side uten at noen får lest hele teksten. Og så, i det vi runder neste svинг, senker jeg hastigheten, og ønsker et «Velkommen til Maridalen!». Forbauseksen over hva, der registreres som en blanding av fryd og stillhet. I løpet av noen sekunder har de passert tusener av boliger i tettbebyggelsen, for så å oppleve en åpenbaring av et kulturlandskap med kornåkre, rødmalte stuer, skogbrynn og en praktfull utsikt over selve dalen og Maridalsvannet. Begeistringene er enorm, og vi stopper i vekanten i Engelsrud/Stuberud-området for å studere omgivelsene mer i detalj.

— Hvilken kontrast, sier en av passasjerene, og bare noen minutter fra Oslo sentrum!

Første møte

Slik er tusener av menneskers første møte med den fagre Maridal. Og det er nettopp disse eks-

isterende kvalitetene som er årsaken til at Maridalen sammen med Akerselven er utpekt som et av områdene som skal representere Norge i det europeiske kulturlandskapsåret.

Arbeidet med en verneplan for å sikre denne unike del av hovedstaden — den siste lille urørt rest av de opprinnelige Akerbygda — har pågått i Oslo kommunens regi i flere år, etter initiativ fra Miljøverndepartementet.

Ta vare på

Hensikten er å ta vare på dalen og bygdemiljøet slik det er i dag — mot utbygging — enten det dreier seg om boligblokker, industribygninger eller idrettsanlegg. Dette er årsaken til at golfbaner er uen sket i Maridalen.

Det er dette klassiske kulturlandskapet som skal sikres for både nuværende og kommende generasjoner, og det vil vekke oppsikt ute i verden om Norge skulle presentere Maridalen som et av sine internasjonalt verneverdige kulturlandskap gjennom Europarådet — og samtidig ødelegge deler av dette med et fremmedelement i form av et stort idrettsanlegg.

En varm takk derfor til norske miljøvernmyndigheter, som har vært seg sitt ansvar bevisst i denne sammenheng, og til Aftenposten for det urokkelige standpunkt om å ta vare på kvalitetene i Marika.

AKERSPOSTEN ONSDAG 23. NOVEMBER (1988) SIDE 5

Byrådet inn for golfbane

Byrådet har bedt Etaten for miljørettet helsevern om å innarbeide en 18-hulls golfbane i forslaget til en verneplan for Maridalen. Etter det Akersposten erfarer, er det golfsportens folk i allianse med Fremskrittspartiet som har klart å overbevise byrådet i denne saken.

Av ØYVIND HENRIKSEN

— Jeg kan ikke se at en golfbane i Maridalen er uforenlig med et landskapsvernområde, sier byråd Karin Holmsen som forteller at det er byrådet som ønsker seg golf i Maridalen. — Golfsportens folk har lett etter et egnet område i lengre tid, og nå synes vi at anledningen er der til å gi en idrett i sterkt vekst ekspansjonsmuligheter.

Karin Holmsen grunngir byrådets syn med at golfsporten i Norge, og spesielt i hovedstaden, har dårlige kår. Et utvidet golftilbud vil etter hennes mening også bidra til at Oslo står bedre rustet i konkurransen om å være konferanseby for det internasjonale miljøet.

— Golf er en utbredt sport ellers i Europa og i vårt naboland Sverige, fremholder hun. — Oslo kan ikke ligge etter på dette området.

Særinteresse?

Byråd Leif Nybø avviser at Maridalen Golfklubb får sørbehandling av byrådet når et circa 450 mål stort område båndlegges til denne sporten. Holmsen og Nybø understrekker begge at det tross alt er et lite område når man ser Marida under ett.

Ikke i strid

— Jeg kan ikke forstå hvordan et golfanlegg skal kunne bli et sår i kulturlandskapet slik enkelte hevder, sier Karin Holmsen. —

En golfbane kan vel best sammenliknes med et parkanlegg som bare vil gi Maridalen en ny kvalitet. Imidlertid medgir hun at hun ikke har fått satt seg tilstrekkelig inn i landskapsvernankten enda.

Overfor Akersposten lover byråd Leif Nybø at Oslo kommunale tjenestemanns skytterlag ikke

trenger å frykte for sine to skytebaner i området.

— Skytterlaget har holdt til i Maridalen i omtrent 30 år og har derfor en slags hevd, opplyser Nybø. Han understrekker at det må bli goferne som innordner seg skytterne hvis naboforholdet ikke skulle gå knirkefritt.

Bildet av golfspilleren er sløyfet på grunn av plasemangel på siden.

Nå er maridølen og Fremskrittspartipolitikeren Brude Kraabøl fornøyd med byrådet. — Jeg er glad for at mitt partis anstrengelser har ført frem, sier han til Akersposten. Foto:ØYVIND HENRIKSEN

ARBEIDERBLADET

MOM

ONSDAG 7. DESEMBER 1988

Utrølig framferd av golffolket

Aftenposten og Arbeiderbladet presenterte nylig Oslo kommunes verneplanforslag for Maridalen der en golfbane er inkludert i et alternativt forslag. Selv om et slikt idrettsanlegg ikke hører hjemme i et verneverdig norsk kulturlandskap, har Byrådet pålagt Miljøetaten å vurdere en slik bane i plinien.

Golfbanen i Maridalen var tema under et stort møte på Grefsen stadion den 29. september. Arrangør var Kjelsås Vel, og representanter fra bl.a. Maridalsen Golfklubb og Maridalsen Venner var til stede.

Under møtet ble det minnet om at den eksisterende treningsbanen på Brekke utfartsparkersplass ble ulovlig anlagt av Skogvesenet og golfklubben i fjor, noe et tilstedevarende bystyremedlem fra Fremskrittspartiet kunne beskrive på vegne av sitt

partis undersøkelser av holdene.

Det ble videre påpeikt at golffolkets framferd og oppførselen i denne saken hadde vært oppsiktikkevendende også i andre sammenhenger. Her ble det bla. vist til avisoppslag som formannen i Maridalsen Golfklubb, som på siste generalformåling karakteriserte alle motstanderne av golfbanen som idioter, og det ble sittet fra et brev om økonomidirektøri et stort Oslo-firma som hadde skapt Skogvesenet, der det beskrives hvordan han og andre er blitt sjikanert og truet av halvfulle golfspillere på treningsbanen sist sommer.

Da disse triste forholdene ble påpeikt, fikk de tilstedevarende en ny bekrefteelse på golffolkets uudannet atferd. Knytteneslag i bordet og høye, avbrytede tilrop sjokkerte forsamlingen, og golfklubbens representanter forlot etterpå

lokala i all hast før velforeningen fikk servert kaffen!

I avigene har vi også kunnet lese om utifredsstilende varselsskjifting av bunnem - med fare for uehell og skader, og om hvordan golfklubben har tatt seg til rette med ulovlig sprøyting og gjeldsing - uten at noen reagerer!

På slutten av møtet oppfordret forkvinnen i Skogförenings sikringstutvalg (vedkommende er også styremedlem i Nydalen Skiklubb, som har sikt om klubhus og samarbeid med Maridalsen Golfklubb) golfklubben til fortsette med sine ulovligheter - det eneste virkemidlet som ville føre fram! At selvtek virkelig kan være lønnsom har vi til fulle fått demonstrert i denne ufattelige saken. At antallet golfbaner i Norge er lavt kanskje ikke så merkelig likevel?

A.R.,
Marka-vandrer

MOM ARBEIDERBLADET

LØRDAG 14. JANUAR 1989

Gøthe, golf-folket og atferden

1 et nærmest hysterisk innlegg i Arbeiderbladet 3. januar insinuerer golfentusiasten Odd Gøthe på en regelrett injurierende måte at undertegnede skulle stå bak et tidligere inserat signert A. R. Markavandrer (7. des.) om golffolkets utrolige framferd i Maridalen. Det er trist å registrere nok et personanlegg som løyser seg pent inn i rekken av alle den usine oppførselen man har vært vittne til fra golfportens tjenere i denne saken (jfr. feks. med begynnelsen «idioter», brukt av ledelsen i Maridalsen Golfklubb om alle seriose organisasjoner og enkeltpersoner som har arbeidet innenfor demokratiske spilleregler for å sikre Maridalen mot alle typer av utbyggings).

På debattmøtet i Kjelsås Vel 29. september 1988 var det en saklig tone helt fram til golfklubbens medlemmer slo i bordet og kom med høye tilrop da undertegnede foretok en kortoppsummering av enkelte

viktige hendelser i denne kontroversielle og for golfportens høyest delikata sak. Mine opplysninger var, som denne A. R. Markatravren korrekt påpeker, renhenvisninger til kjente presseroppslag og brev, og har ingen ting med sjikanese påstander å gjøre. At nakne kjennsgjengning kan være uebhagelig er for så vidt et velkjent fenomen. Dirigenten avbret ikke mitt innlegg - som Gøthe påstår - men måtte annuode de høydeleg golfentusiastene om å forholde seg i ro. Deretter fikk undertegnede anledning til å fortsette, og jeg inkluderte avslutningsvis noe ord om bla. gøtene som Bogstad - noe en smørblad «Gøthe» kom fram og kommenterte nærmere umiddelbart etter at møtet ble hevet.

Gøthe forsøker å gi inntrykk av at undertegnede har monopol på verneinteressen i Maridalen! Denne saken opptar svært mange, og en række organisasjoner og privatpersoner har en-

gjært seg i arbeidet for å hindre en eventuell utbygging av et stort golfanlegg i dulen. Dessuten har han totalt misfortstå intensjonene bak vermetankene for området. Det er ikke et golfanlegg som vil redde den fugre Maridal, men en verneplan vedtatt gjennom Kongelig resolusjon - for bla. å hindre utbygging av boliger og idrettsanlegg! En varmt takk derfor til våre myndigheter for deres ansvarsfulle arbeid for å sikre det klassiske kulturlandskapet Maridalen, som i år også skal representere Norge gjennom Europaprådet i det europeiske kulturlandskapsrådet.

Til slutt vil jeg ønske Gøthe og alle hans liksinnet et riktig godt nytår - med et nderlig håp om at deres smaklesje etter og usaklige oppførselen etter hvert vil ta en definitiv slutt. Golfporten og idretten ville være tjent med en slik utvikling.

Golffolk og atferd

I Arbeiderbladet er det gjengitt et referat fra et møte i Kjelsås Vel av 29. september. Inseratet er skrevet av A.R. (markavandrer). Les i stedet Viggo Ree med fast bosted i Maridalen. Han skriver om golffolkets utrolige framferd på møtet. Vi som var på møtet kjenner oss ikke igjen.

Kjelsås Vel hadde innkalt til møtet for å få informasjon om en golfbane i Maridalen - for og imot. Møtet ble ledet av Vellets forkvinne, Kr. Vasli. Det var lange innlegg så vel fra golfportens side som Maridalsen Venner ved Reinholdt. Det var en saklig tone inntil Ree kom med sitt innlegg. Det var preget av en rekke sjikanose påstander om lovbrudd, trusler under påvirkning av alkohol fra golfportens side. Det eneste som manglet var Rees tidligere påstand om mordforsok med en golfball. Dirigenten avbret korrekt dette innlegget.

Det var Rees utrolige framferd som hindret en saklig avslutning av møtet. Det måtte først og fremst avbrytes fordi en annen sak skulle behandles. Ree forsvarer sitt bosted sfiglige interesser med ufine midler. Hans kverulerende stil er kjent i flere sammenheng. Han er fantastisk blind i sine verneinteresser. Han vil ikke forstå hva et golfbaneanlegg betyr for å verne og beskytte et kulturlandskap som Maridalen fra en utbygging.

Han definerer et kulturlandskap etter sine egne synsmåter, og kjenner ikke eller bevisst overser hva oppføringen i andre land er om en golfbane som en del av et kulturlandskap. I svensk kommuneforbunds skrift heter det:

«Golfbaneanläggningar är ett medel att bibehålla vårt kulturlandskap med dess estetisk världen.»

ODD GØTHE

Ree om golf og Gøthe

Den som inngikk Odd Gøthes argumenter om golf i MOM lørdag 14./1, var Viggo Ree. Signaturen var dessverre falt ut. MOM-red.

17. JANUAR 1989 —

Golfporten truer ikke bare naturkvaliteter og det klassiske kulturlandskapet i vår hovedstad - her har vi sakset et eksempel på hvordan konfliktene arter seg i hovedstaden i vårt nærmeste naboland (NB: lederen er noe forkortet):

STOCKHOLMS
ORNITOLOGISKA
FÖRENING

FÅGLAR I STOCKHOLMSTRAKTEN
ÅRG 18 • 1989 • NR 1

Utges av Stockholms Ornitolologiska Förening (StOF).

FIS nr 1 (1989)

LEDAREN

Vi går nu mot en tid med nya friska tag inom StOF efter ett bedrövligt 1988 med alla sina olyckor avseende både program och tidning. Under året kommer vi också att fortsätta med vårt stöd till den nystartade fågelstationen på Landsort och försöka få en kontinuerlig drift av våra telefonvarare med aktuella obsar - StOF Birdline. Sist men inte minst skall vi satsa hårdare på naturvårdsfrågorna.

Vad gäller det sistnämnda vill jag passa på att ta upp en företeelse som alltunrar håller på att utvecklas till ett stort naturvårdsproblem i Stockholmstrakten. Jag tänker då på alla de golfbanor som "putta-liten-boll-i-hål-utövningens" entusiaster vill begäva de sista resterna av vårt omväxlande kulturlandskap med. Totalt är det frågan om ett 90-tal markområden där någon driver frågan om en golfbana. Stockholms Golfförbund räknar med att åtminstone ett 30-tal nya banor skall komma till utförande i Stockholms län under de närmaste decennierna.

Anläggandet av en golfbana förändrar markens hydrologi, vegetation och näringssstatus och utgör därigenom ett hot mot framför allt den flora som är känslig för gödsling. Fågellivet störs givetvis starkt av spelaktiviteterna samtidigt som allmänsrätten i praktiken mer eller mindre sätts ur spel.

Självklart finns det del planerade banor som är relativt okontroversiella från naturvårdsynpunkt. Det finns t o m sådana projekt där alternativet annars skulle vara ett ännu mer negativt ingrepp, nämligen granplantering.

Tyvärr berör dock många av projektet på fler i landskapet. Häringe i Haninge, Balingsta i Huddinge, Elfvik och Gräviken på Lidingö, Riddersholm i Norrtälje, Rosersbergsparken i Sigtuna, Ådö i Upplands-bro samt Stormyra i Tyresta är några av de mest utmanande exemplen.

Golfbanaprojekten drivs i allmänhet av penningstarka och inflytelserika intressenter och kommunerna är ofta skäligen släpphänta gentemot sådana. Därför är det viktigt att lokala naturvårdsintressen agera mot de projekt som är oacceptabla för naturvården. Självklart kommer StOF och säkert också Naturskyddsföreningens Länsförbund att bistå med råd och dåd om så kräpkallat!

Stig Holmstedt Ordförande

Lesernes mening

Ny golfbane, men hvor?

Undertegnede skjønner godt at golfentusiasster gjerne vil ha mer enn én golfbane i Oslo. Det er vel rett og slett blitt for mange av dem til at én bane er nok. Men hvorfor plassere en ny bane i Maridalen der det er mange kryssende interesser som gjør dette til en unsdverdig kontroversiell sak?

I Groruddalen er det på privat initiativ utarbeidet et forslag om plassering av en golfbane litt nedenfor Grorud. Så vidt jeg har skjønt så langt, stater den ikke mot fri-luftinteresser eller rent lokale interesser som f.eks. distrikts beboeres. Geografisk vil en slik bane ligge godt

til for beboere i Oslo nord og øst samt for interesser i de nærmeste Romeriks-kommunene. Området har også sin egen golfklubb, så det skulle ikke by på allfor store problemer å skaffe seg «sam arbeidspartnere».

Før det tas en avgjørelse om plassering av ny golfbane i Oslo, bør byens myndigheter så absolutt ta alternativet opp til vurdering. En plassering her kan ikke bare vise seg mindre kontroversiell, men også langt mer tjenlig, bla. fordi det allerede ligger en rekke store veier i området som vil fange opp eventuelt sktet trafikk.

Kim Raubakken
Romsås Heyre

Aftenposten
aftennummer
onsdag 19/10-88.

Akersposten

fredag
31/3-89

Golfbanen i Maridalen

Mandag den 27.02. d. A. inviterte Maridalen golfklubb til åpent informasjonsmøte om golfporten generelt og klubbenes planer om en golfbane ved Brekke i Maridalen.

Under møtet kom det fram opplysningene som bør få større oppmerksomhet. Det mest oppsiktvekkende var at Maridalen golfklubb nå skulle følge demokratiske spillerregler. Først ulovlig treningsbane for golf, så demokrati! Klubben arbeider intensist for å få til en 18 hulls golfbane ved Brekke.

På bakgrunn av disse planer er det all grunn til å se litt på konsekvensene dette vil få for Korsvolls beboere.

Parkeringsplass — til en 18 hulls golfbane regnet en med minst 1000 medlemmer. Parkeringsbehovet til så mange mennesker ville bli tilrettelagt på Grinda. Dette vil medføre at miljoforstyrrelsen i området blir ganske merkbart. I tillegg må det regnes med trafikkøkning til det fore-

slatte idretthuset og dens aktiviteter.

Skogshogst inn til området — for å få utvidet baneforslaget må det fjernes en del skog. Står en her ovenfor vindekning i Korsvollområdet? Dette er et inngrep som kan få uønskete knsekvenser.

På spørsmål om forurensning, hoppet det glatt over problemet med å si at et golfanlegg, det forurenser ikke mer enn et jordbruksområde. Dette er intressant. Det går en bekjent gjennom området som har sitt utspring i Maridalsvannet. den transpoderer i dag jordbruksforurensning. Tåler den mer? Er de kommunale myndigheter villig til å påta seg ansvaret med en eventuell forurensning av Maridalsvannet? Hvilke konsekvenser vil dette få for Maridalens beboere? Hvis det er slik at et golfbaneanlegg forurenser like mye som et jordbruksområde, kan det da gjenreises et gårdsbruk i Maridalen istedenfor golfbane?

Tore Furberg — Maridalen

Planene er store, men motstanden enda større mot et golfanlegg i Maridalen. Så spørrs det da om ikke entusiastene heller har satte sine slanter og krefter på å finne andre alternativer. For behovet for golfbaner er stort i hovedstaden.

Langt frem for golf i Maridalen

Det er mange som vil spille golf. Søkningen til Oslo Golfklubb er formidabel. Med 3000 medlemmer i kartekene er det nå ti års ventetid før å slippe til på banen på Bogstad.

BRYNJULF NYGAARD

Det er med andre ord en meget vanskelig situasjon for golfporten i hovedstaden. Mange er det som har satt sin lit til planene for et golfanlegg i Maridalen, men de må smøre seg med tålmodighet. Planene inngår som en del av en nylig utarbeidet verneplan for kulturlandskap i Maridalen og befinner seg foreløpig hos Fylkesmannens miljøvernavdeling, der fylkesmiljøvernsjef Anders Omholt ikke har særlig oppfostende melder å komme med.

— Akkurat nå kan jeg si svært lite. Vi er nedlesset i arbeide, og hvor lang tid det vil ta før vi kan få fatt på denne saken, vet jeg faktisk ikke. I tillegg blir det en omstendelig prosess å føre saken frem til

et endelig vedtak, sier Omholt, som heller ikke vil gi seg inn på spekulasjoner hvilken vei vinden vil blåse.

En ting er at kommunens miljøetat, på oppdrag fra Byrådet, har tegnet inn på verneplanen en golfbane der de mener den bør ligge. Men det er heller ingen hemmelighet at etaten mener det vil bli konflikt både med verneinteressen og ikke minst driftekavannskilden om banen noen gang blir bygget.

I demokratiet navn er det åpenbart at det vil bli en saksgang som blir lang og komplisert. Så etter det vi kan forstå vil det ta år før det blir noen avgjørelse i denne saken. For når

first miljøvernavdelingen ser seg i stand til å hente planene frem fra skuffen, forhåpentlig en gang i løpet av våren, skal planene ut til en uoffisiell høring til berørte parter. Så skal det utarbeides forslag som skal ut på lokal høring. Derefter sendes saken over til Direktoratet for naturforvaltning, som så skal sende den til en nasjonal høring for den legges frem for Kongen i statsråd.

Prekær

— Vi opplever stadig økende tilslutning, men katastrofalt mangl på anlegg gjør at vi føler situasjonen er prekær.

Aftenposten
aftennummer
onsdag 15/3
1989.
Side 7.

sjonen er prekær. Det er ikke holdbart at det skal være ti års ventetid for nye medlemmer å slippe til på Bogstad. Ut fra velfunderte prognosir basert på svenske erfaringer burde det være 12 attenhullsbanner i Oslo-området, sier Lisbeth Hvindsen, prosjektleider i Norges Golf forbund, som må innromme at det vil forblif dremmer ennå i mange år.

Men det er lyspunkter i det fjerne, om vi forstår prosjektleideren rett. Forst og fremst gjelder det korthullsbansen på Rommen. Men også i Lommedalen arbeides det med planer som nærmer seg realisering en gang i løpet av sommeren. I Oppegård, på Østre Grorud, er arbeidet med en ni-hullbane forlenget i gang. Hyggelig nok holder man seg godt innenfor både tidsplan og budsjett. Og som ikke det er nok, er det skissert planer for et nytt golfprosjekt på Skulerud, ved Smeden og Bakkeløkka.

— Vi opplever stadig at grunneleire rundt om i landet nå henvender seg til forbundet, hvilket betyr at landbruksmyndighetene er kommet mer med i bildet og dessuten her vist en langt mer positiv holdning det siste året. Men behovet for informasjon både til publikum og myndigheter — ja, alle som er interessert i naturvern, om hva en golfbane egentlig er, er stort, sier prosjektleider Hvindsen til slutt.

Svensk kulturlandskapseksperts syn på golf

Forskeren Kelvin Ekeland fra Sverige er en av Nordens fremste kulturlandskapskjennere. I artikkelen "Ein smak av sommar utan like" (sitat fra Knut Hauges bok "For lenge, lenge siden") skriver han bl.a. om golfkonflikten i Maridalen. Vi har sakset en liten bit fra manuskriptet til denne artikkelen, som er Ekelands bidrag til en bok utgitt av Østlandske Naturvernforening i 1989 om det norske kulturlandskapet - med mange eksempler fra Maridalen :

"Beträffande konflikter som rekreationsbehovet kan föra med sig, är önskemålen från Maridalen Golfklubb ett typiskt exempel. Klubbmedlemmarna är entusiaster, som älskar sin sport och har svårt att se någon rekreationsform med högre värde. Golfbanor kan ha estetiska värden och det hävdas att de är bra för att de håller landskapet öppet och att de ger ägare en god ekonomisk avkastning. I Aftenposten 11/10 1988 skriver Odd Gøthe apropå klubbens önskemål om en permanent golffanläggning i Maridalen: "Det dreier seg her om et grenscområde som bare er en flik av dalen. En golfbane vil styrke kulturlandskapet. Den vil bli en buffer mot videre utbygging. Den vil gi fritidstillbud til alle aldersgrupper." Allmänna argument används i ett specialfall!

Tyvärr kan en golfbana omöjliggen bevara det mångfasetterade innehållet i Maridalens gamla bondlandskap. Vi ser i Maridalen att även en så liten anläggning som en övningsbana för golf på en parkeringsplats, uppläten på prov under en begränsad tid, medför stora risker för en expansion, vilken dessutom blir svår att kontrollera. Krav på utökning av antalet hål kommer regelbundet. Därtill anspråk på anordningar och anläggningar av olika slag; bilparkering, klubblokaler, utrymme för tränare, golfshop och plats för uthyrning av utrustning, reklamplatser, bastu, duschrums, kafé, restaurang, personalutrymmen, garage och service lokaler för maskinpark och vad som i övrigt behövs för banunderhåll med mera. Skötseln av gräsytorna kräver gödning och bekämpningsmedel och en bevattning, som medför snabb urlakning av gift och närsalter. Det allra största hotet från en golfbana mot Maridalens övriga värden, är den ofrånkomliga och förödande omdaningen av landskapet, som aldrig går att reparera. Skulle samhällsdemokratin dessutom tolkas så att alla särintressen skulle tillgodoses, i samma omfattning som golfklubben önskar för sin del, förlorar området alla kvalitéer. //

18 · weekend Aftenposten

LØRDAG 8. APRIL 1989

Større golfbane?

KAJA KORSVOLD

Det er duket for nytt bråk om golfbanen i Maridalen: Golfklubben vil utvide banen til det dobbelte, ta området ut av verneplanen, og anlegge midlertidig golfbane på dyrkbar mark allerede til sommeren.

Golfbanen i Maridalen ligger innenfor det område som nå er ute på høring og som antagelig blir vernet som landskapsvernområde. Første høringsinstans er Fylkesmannen og allerede mens planene er der, varsler altårlig golfklubben at man ønsker å utvide området fra 450 til 850 mål. Banen vil da strekke seg fra bebrygelsen på Grinda og opp til parkeringsplassen ved Låkeberget. For å få til dette vil også golfbanen gå ut på dyrket mark i Maridalen.

Golfklubben antar at behandlingen av verneplanen, vil ta lang tid og ber derfor at «det aktuelle området» tas ut av verneplanen for separat behandling etter gjeldende regler for Marka. Videre vil golfklubben allerede isommer beplantet to av jordene på Brennenga gård for å få større øvelsesfelt enn det de allerede har opparbeidet.

Maridalen golfklubb har engasjert et landskapsarkitektfirma som skal innpassa hugst av skogen og anlegg av myrer, gressplaner og lignende på best mulig måte. Arkitektfirmaet foreslår også å legge banen i slik avstand fra Maridalsveien at den blir lite synlig derfra. Men kontroversiet er nok forslaget om klubhus og parkering ved Grindajordet. Her skal klubhus med garderober

som kan brukes til golfsport om sommeren og skisport om vinteren.

— Hvis golfklubben ønsker å bygge innenfor Marka-grensen, må man seke Oslo kommune. Fylkesmannen skal også uttale seg om alle bygge- og anleggsaker i Marka. Når det gjelder verneplanen for

Maridalen har vi ikke begynt å realitetsbehandle den ennå. Det har vi først tid til i april/mai. Derved blir det vanskelig for oss å ta stilling til et slikt utspill som Maridalen golfklubb nå kommer med, sier naturvernkonseil Ole-Johan Krog i Fylkesmannens miljøvernavdeling.

Akersposten onsdag 19/4-89 :

Feil om Brekke parkeringsplass

Sommeren 1987 ble en treningsbane for golf anlagt av Oslo Skogvesen og medlemmer av Norges Golfforbund på Brekke uttartsparkeringsplassen i Maridalen. Utbyggingen er i strid med gjeldende formannskapsvedtak. Til fare for ulovlig anleggelse har fylkesmannen og Byrådet tiltakstilt til at området kan benyttes som golf treningsbane. Betingelsen er at det ikke tilføres ytterligere jordmasser, at trær etc. ikke hugges ned for å utvide arealet og at bygninger etc. for å oppbevare utstyr ikke etableres på plassen. Byrådet og skogsjefen har i tillegg presistert at parkerings plassen også kan benyttes til forskjellig ballspill, f.eks. fotball, og lekeaktiviteter. Det hele er imidlertid en holdt midlertidig ordning.

I forbindelse med årets sesongåpning kan det være på sin plass å presisere to anliggender som gjentatte ganger har vært feilaktig fremstilt i pressen etc. Fra flere hold har det vært fremholdt at området tidligere ble benyttet til ulovlig soppeltrimming, og at plassen var en stor skrothaug.

Dette er ikke riktig. For veibommen ble etablert 13. juni 1927, var innkjøringen til parkeringsplassen i flere år avstengt med store stener. Denne speringen var skogvesenet selv ansvarlig for. Problemet med ulovlig soppeltrimming var derfor mindre på denne parkeringsplassen enn på de øvrige i Maridalen. Dette blir også bekrefst av hundecivere som gjennom mange år har benyttet parkeringsplassene i daien til trimming og lufting av sine dyr.

Skogsjefen har i dagspressen påstått at ingen trær ble hugget ned i forbindelse med anleggsarbeidene på Brekke. Dette har imidlertid golfforbundets medlemmer selv berrettet om i tidskriftet «Golfentusiasten». Flest trær ble hugget ned 9. juni 1987, men utvidelsen av banen med fjerning av trær skjedde også gradvis senere denne sommeren. All denne virksomheten er forøvrig dokumentert.

Hvor ble dei forresten av all skiataktiviteten på banen de to siste vintrene?

Wiggo Ree

Gjess, golf og drikkevann

Av Viggo Ree (En noe forkortet versjon i Aftenposten 21/4-89)

På 1970-tallet ble enkelte grågjess og kanadagjess satt ut i hovedstadsområdet. Utsettingene har vært vellykket, og begge arter har økt betraktelig i antall. Idag finnes solide og fortsatt voksende hekkebestander mange steder i Oslo-regionen. Utsetting av fremmede arter betegnes gjerne som "faunaorfalskning", og i ornitologiske kretser er man som oftest skeptiske til slike tiltak.

Golfbaner populære

Gjessene hekker i våtmarker - f.eks. i Østensjøvannet, på øyer i Oslofjorden og flere steder i Marka. Større og mindre flokker samler seg året rundt på bestemte steder. Åpne grøntarealer er attraktive, særlig om de ligger nær vann. Det blir da kort avstand mellom beite- og vaske/rasteplassene. Et av de gunstigste gåseområdene i Oslo-regionen er Bogstad Golfbane, noe bl.a. Odd Gøthe korrekt har påpekt både i forsamlinger og f.eks. i et innlegg i Aftenpostens aftenutgave den 11.10.1988.

Negative aspekter

Konsentrasjoner av gjess har imidlertid også enkelte negative sider. Store mengder med uestetisk og potensielt smittefarlig gåsemøkk møter f.eks. badegjestene i Bogstadvannet, og mange familier, særlig de med små barn, har de senere år holdt seg vekk fra denne lokaliteten som utfartssted i sommertiden på grunn av de urenslige forholdene. Fuglene hindrer dessuten ofte golfentusiastene i sitt spill (kun én gás drept av golfball til nu på Bogstad).

Fugl er latente smittebærere av salmonella- og andre mulige sykdomsfremkallende bakterier. Et velkjent problem er salmonellabakterier i måkekstrementer. I Norge er forurensning fra andefuglmøkk dårlig undersøkt, men det er rimelig å anta at gjess også har reservoarer av salmonellabakterier. I utlandet er også sykdommen salmonellose påvist hos mange andefuglarter. Denne sykdommen rammer f.eks. småfugl på fôringssplasser, og mange dyr omkommer hvert år også i Norge.

Store mengder ekskrementer

I forbindelse med ønsker om et stort golfanlegg i Maridalen, har

sportens tilhengere gjentatte ganger talt varmt for og brukt argumentet med gjessene. Det hevdes at en bane i dette området vil berike det lokale fuglelivet, idet det vil føre til store ansamlinger av gjess. Dette er helt riktig. Et golfanlegg vil dessuten øke forekomsten av måker i drikkevannsområdet. De senere år har opp til 700 kanada- og grågjess samlet seg på åkrene i dalen etter at kornet blir høstet. En golfbane i Maridalen vil imidlertid attrahere hundrevis av gjess gjennom hele sommerhalvåret, og de vil trolig først og fremst forflytte seg mellom idrettsanlegget og drikkevannet.

En gås har et gjennomsnittlig fødeinntak på rundt 1 kilo pr. døgn. Av dette kommer ca. 200 gram tilbake som ekskrementer. En flokk på 700 gjess i Maridalen vil altså etterlate ca. 140 kilo avføring pr. døgn i Maridalsvannets nedslagsfelt, hvorav en stor andel direkte i byens drikkevann. Gjennom en golfsesong blir dette over 25 tonn gåseekskskrementer i drikkevannsområdet.

Problemer med én gåsefamilie

De siste årene har avføringen fra én kanadagåsfamilie nær vanninntaket i Skjærsjøen i Maridalen forårsaket økte mengder av kolibakterier i drikkevannet for de som bor ved Hammeren. Barn er blitt syke på grunn av tarminfeksjoner, og Oslo Helseråd foretok derfor undersøkelser av vannet i 1985. Det ble påvist bakteriologisk forurensning, som ble satt i forbindelse med avføringen fra gjessene ved vanninntaket. Fuglene er derfor i all stillhet blitt flyttet eller avlivet under hekkesesongen i løpet av en 3-års periode.

Hensyn til drikkevannet

Konsentrasjoner av dyr i drikkevannsområder representerer alltid en fare for forurensning på grunn av deres ekskrementer. Dette er årsaken til at både husdyr og mennesker er blitt fjernet fra Maridalen. Dagens befolkning må følgelig leve med de strengeste drikkevannsbestemmelser, f.eks. fikk forpakten på Lille Brennengen gård avslag da han søkte om tillatelse til å ha 4 høner i uthuset. Med tanke på at Oslo Helseråd for noen få år siden også forbød en familie ved Skar å ha noen kaniner i bur pga. forurensningsfarene for Maridalsvannet, er dataene om gjessene og deres presumptivt smittefarlige avføring momenter som bør få Miljøetaten som ansvarlig for hygieniske forhold i forbindelse med drikkevannet til ihvertfall å vurdere et golfanlegg i Maridalen med en viss skepsis.

Tømmerfløting for over 70 år siden

Av Sheldon Reinholdt

Lørdag 29/9-84 tok jeg meg en tur opp mot og forbi Øyungen. Oppe på Brenna traff jeg et ektepar. Vi kom i prat, og de fortalte at til tross for at de bodde på Holmlia, dro de gjerne til Maridalen og terrenget nordenfor. Jeg fortalte litt om Maridalens Venner, og de meldte seg inn på stedet. Arne Lindh lånte meg snart etter den boken som nedenstående klipp og bilder er hentet fra.

AKERSELVENS BRUGSEIERFORENING

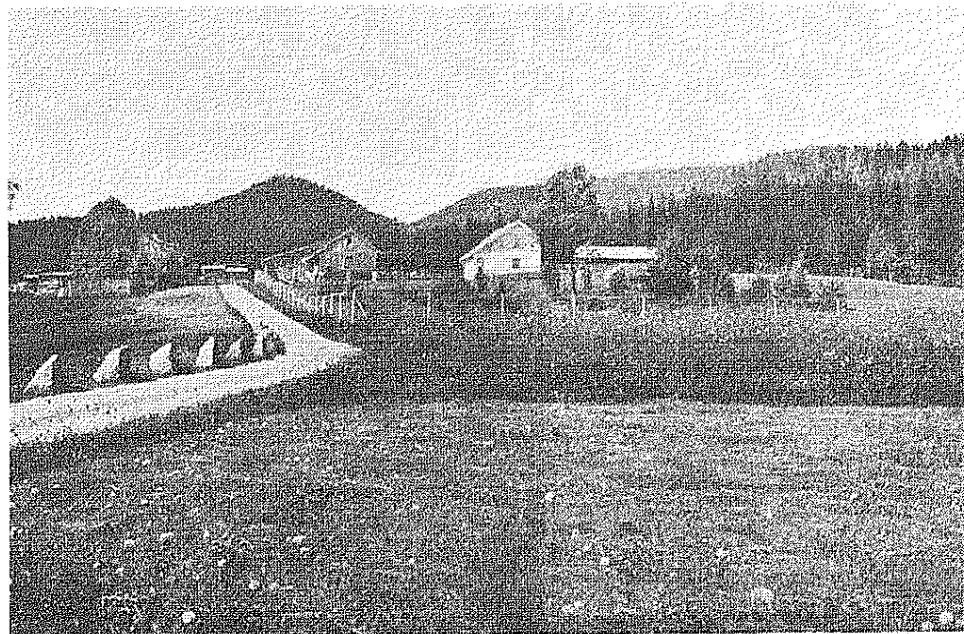
GJENNEM FEMTI AAR

1867—1917

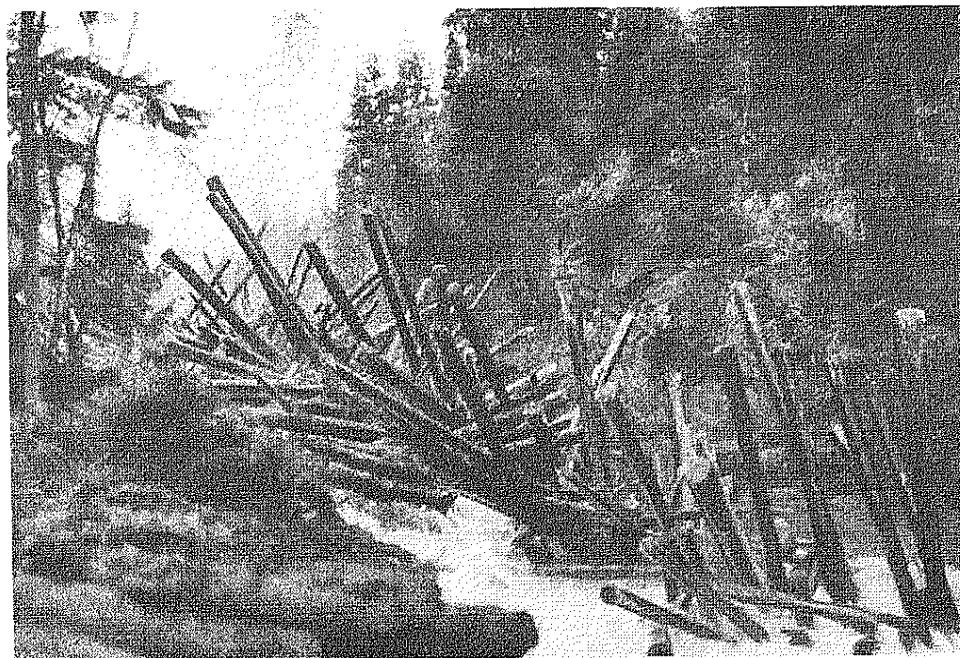
EN HISTORISK OVERSIGT

UDARBEIDET AF
FORENINGENS SEKRETAER
INGENIØR HANS BULL

CHRISTIANIA
TRYKT HOS W. C. FABRITIUS & SØNNER
1918

Nordbråten gård før 1915.

Tømmer gjennom «Hekla» i Øyungselva.

KONTRAKT (Avskrift fra s. 37 i boken om Akerselvens
Brugseierforening gjennom 50 år (1867 - 1917)

Vi Underskrevne, Jeg Baron Harald Wedel-Jarlsberg,
Eier af Nordmarken, og jeg Feltpimester Stephan Mejell,
paa Militæretatens Vegne have Dags Dato indgaaet ligesom
vi herved indgaa med hinanden følgende Kontrakt:

1. Det tilstaaes Staten, som Eier av Skars Krudtverk, Ret
til at bygge og vedligeholde Dam for Insøen Øiungen af
samme Høide som den nuvarende for Krudtverket, svarende
til et Forbrug af 12 Kubikfod pr. Sekund.
2. Som Godtgjørelse for denne Ret erlægger Staten som Eier
af Skars Krudtverk til Baron Wedel-Jarlsberg eller
kommende Eier af Nordmarken 50 -femti Spd. aarlig, der
betales med Halvdelen hver 11 te Juni og 11 te
December.
3. Baron Wedel-Jarlsberg forbeholde sig fuld Flødningsret
gjennem Øiungen og Øiungselven ligesom i Tilfælde
Dispositionsret over Dammen, i den Tid selve Flødningen
foregaar. Dammen skal indrettes for Flødning.
4. For at betegne den tilladelige Opdæmningshøide indslaaes
ved hver ende af Dammen Meerkepæl i Høide med den
nuvarende Dams Overkant.
5. Denne Overenskomst staar kun ved Magt, saalenge Staten
vedbliver at være Eier af Krudtverket.

Nærværende Kontrakt, som bliver at udfærdige paa
behørigt stemplet Papir, forbliver i mit (Baron Wedel-
Jarlsbergs) Værge, hvorimod en af begge Parter under-
skrevet Gjenpart af Kontrakten overlevres til
Militæretaten.

Kristiania den 30 te Juli 1874

Harald Wedel -Jarlsberg Steph. Mejell

s. 4 Vasdraget ovenfor Maridalsvand har været lidet udnyttet i Industriens Tjeneste. I Elven mellem Lille og Store Flidlingen og ved Katnoseiven har der i ældre Tider været Kvernbrug, ved Elven mellem Sandungen og Hakloa laa en Kvern og et lidet Sagbrug, ved Elven mellem Skjær-sjøen og Maridalsvand laa et Sagbrug og de industrielle Anlæg ved Maridalshammeren.

I det østre Vasdrag laa øverst i Maridalen ved Elven mellem Ølungen og Dausjø Skars Krudtverk, et Sagbrug nedenfor dette og Kristiania Uldspinderi.

Alle disse Anlæg er nu nedlagt. Det eneste, som nu er i Drift, er Kristiania Kommunes Elektricitetsverk ved Hammeren, anlagt omkring 1900, og som udnytter Faldet mellem Skjær-sjøen og Maridalsvandet.

Vasdraget har ovenfor Maridalsvand væsentlig været udnyttet i Flødningsøemed. Dén daværende Eier fik i Midten af det 17de Aarh. Flødningsprivilegium i Vasdraget; men en Flørhed af Sjøerne maa allerede paa den Tid have været opdæmmet for at skaffe Damvand til Flødningen.

Vasdraget nedenfor Maridalsvand har væsentlig været udnyttet i industrielle Øiemed; men vel ogsaa i den øverste Del til Flødning, da det hovedsagelig var Sagbrug, som laa ved Elven. For Tiden flødes der kun mellem Maridalsoset og Brække Brug.

s.94

B. ØSTRE VASDRAG

14. *Dammen foran Dausjøen.* Aldeles nedraadnet Dam, beliggende under Broen mellem Næs og Berntsberg.

Nedslæet en Bolt i stor Sten paa venstre Bred.

Bolten beliggende 17' ovenfor Dammen og 35' fra østre Broende. Boltehullet Overkant ligger 4' 6" under den antagelige Høide af Dam-kronen, som denne laa og 4' 2" over Damstokken i de 2 Løb, som har været anbragt i Dammen, og hvoraf det paa høire Bred, som skal have været benyttet som Flødningsløb, er ca. 18' 6" bredt, og det andet Løb, som har været Overvandsløb, er 13' bredt.

15. *Dammen foran Ølungen.* Dammen er bygget i 1875.

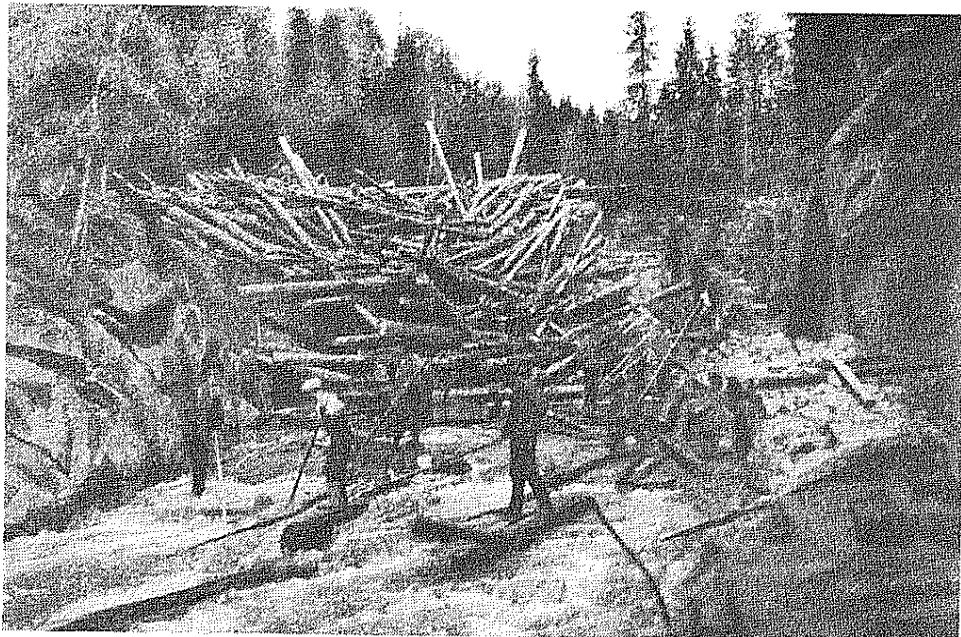
Henvises forsvrigt til Konduktør-Forretningen af 15de Juni samme Aar.

s.151
1905

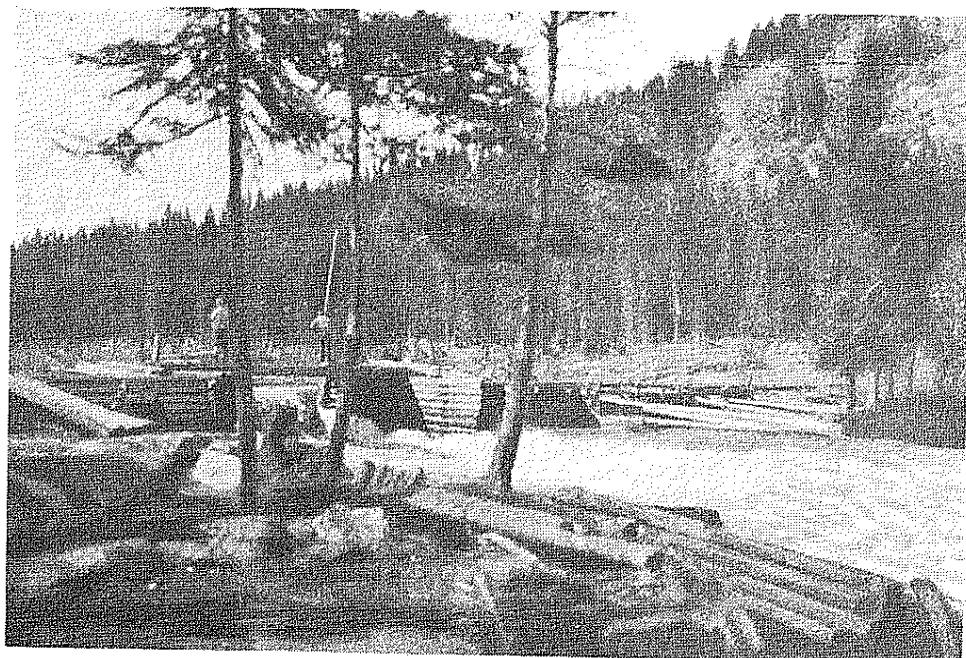
Om Vaaren blev udført et mindre Arbeide ved Skjær-sjøen, idet Ud-løbet blev sænket mellem Dammen og selve Sjøen ved Udgravning af en Rende gjennem en Banke, som laa og dæmmede for Af løbet.

Arbeidet blev udført, medens Brugene delvis stod paa Grund af Vandmangel. Driften af Hammerverket var ligeledes af samme Grund indstillet, medens Arbeidet paagik.

I 1906 modtog Bestyrelsen Tilbud om Kjeb af Ejendommen Nord-bruaen i Maridalen. Ejendommen havde tildeles Strandlinje mod Ølun-gen, og den projekterede Dam for Ølungen laa paa dens Grund. Da Prisen fandtes at være rimelig, blev Handelen gjort.

Nedre Kjelsfossen i Øyungselva.
Tørrbryting av tømmervase.

Den gamle Øyungsdammen.

s.152   Til Kontrol af Kristiania Elektricitetsverks Vandforbrug
 1908   I Skjærsjøelven blev der samtidig bygget en Overfaldsdam over Skjær-sjøelven nedenfor Verkets Afløbskanal, og en selvregistrerende Vandstandsmaaler blev opsat for Observation af Vandstanden ovenfor denne. Tomten blev mod en aarlig Afgift overladt af Grundeieren, Statsminister Løvenskiold.

For samtlige Vandstandsmaalere blev der opført smaa Murhuse. Det daglige Tilsyn med Maaleapparaterne og deres Optegnelser har senere været udført af Vandføringskontrolløren.

I de samme Aar blev der paabegyndt forberedende Arbeider for Opførelse af Øiungsdammen. En af de fra Veianlæggene tiloversblevne Arbeiderbarakker blev flyttet over og opsat i Nærheden af det nye Damsted, og man gik igang med Anlæg af ny Vej mellem Øiungsdammen og Hovedveien i Maridalen. For det meste blev Vejen liggende paa Nordbraaten Grund og efter den gamle Gaardsvei mellem Nordbraaten og Hovedveien; men paa en kortere Strækning blev ved Kjøb erhvervet den nødvendige Grund. Vejen er 2,0 km. lang. Paa en ny Bro passerer den Øiungselven lige nedenfor Skars Krudtverk. Vejen blev fuldført i 1908.

Ved Kontrakt med Eieren af Skars Skog fik Brugseierne sikret sig Ret til den projekterede Opdæmning af Øiungen for denne Elendoms Vedkommende. De øvrige Grundeiere ved Øiungen var og er fremdeles Nordmarkens Eier og Christiania Kommune.

---

s.152   I Januar 1909 paabegyndtes Arbeider for Ombygning af Dausjødammen. Den gamle Dam var daarlig, den lakkede meget og foraarsagede store Vandtab under Flødningen, da Dausjøen ikke kunde holdes

---

s.162   Bestyrelsen besluttede at ombygge den gamle Trædam for Øiungen, som var i en yderst mislig Forfatning og kun med stor Risiko kunde anvendes til den lovlige Opdæmningshøje og til Tømmerflødning. Dammen blev dersor besluttet bygget efter Planen for den forøgede Opdæmning som Stendam og saaledos, at den kunde paabygges til den fulde projekterede Høide, og Arbeider blev paabegyndt Vaaren 1915.

---

s.162   Øiungsdammen blev i Løbet af 1916
 1916   opført til en saadan Høide, at Øiungen ved den kan opdæmmes til hidtil-værende lovlige Høivandstand, og den gamle Trædam blev nedrevet.

s. 204 For selve Flødningsarbeidets Udførelse er det bare nogle enkelte Elver, som aarligaars volder extra Bryderi, da de fleste er sat i god Stand, og det kan gaa mange Aar mellem hver Gang, der voldes Flødningen særlige Ulempen. I de korte Elvestykker er der sjeldent nogen Vanskelligheder. Det er særlig Karmoselven, Skjærssjøelven og Ølungselven, som kan volde væsentlig Bryderi.

Myrtjernselven er god med jevnt Fald øverst og nederst. Omrent midiveis findes en Fos, „Myrtjernshelvede“, hvor Bruget tidligere altid satte sig; men efterat der i 1910 blev bygget en Løftedam under Fossen, har det gaaet bra. Bjørnsjøelven er ligeledes pen øverst og nederst; men den har ogsaa sit „Helvede“ omrent midtiveis. Her sætter der sig stadtig Hauger under Flødningen; men de løsner som Regel af sig selv under Vandets øgende Tryk. „Bjørnsjøhelvede“ er et længere Stryg i Bundet af et trægt Gjel, hvor det er umuligt for Folk at komme, naar Vandet gaar. Under Elverensningen maa derfor Vandet afståenges, saa Fløderne kan komme til og løsne Landhauger, før Vandet atter slippes paa. Karmoselven kan volde meget Bryderi enkelte Aar, naar der sættes sig Hauger i den store Kvernhusfos næsten nede ved Sandungsvandet. Skjærssjøelven kan ogsaa enkelte Aar være lei. Den har 5 Fosser, som alle er inddbygget ved store Mure. Det har haendt, at en enkelt Tømmerhaug har revet ned Mure for flere Tusen Kroners Værdi. Ølungselven er dog den værste. Den har paa den nedre Del 6 stygge Fosser, og her sidder Bruget gjerne hvert eneste Aar. Under Flødningen fra Ølungen anvendes hele Flødningsmandskabet, ca. 30 Mand. Ølungens selv er saa lidt, at dens Vandmængde ikke rækker til Flødningen, og den maa desuden holdes fuld, for at Elven kan faa tilstrækkelig Vandføring. Der maa derfor slippes Bagvand helt fra Helgeren og ved alle de mellemliggende Damme, ved Gaastungen, Myrtjern og Helgeren maa der ligge Vagt for efter Ordre at aabne og staa Dammene, eftersom Flødningen gaar, og Haugerne bliver i Fossene. Faar man ikke løsnet dem i deres Begyndelse, bygger de snart op og stænger Elven. Dammene maa da slaaes, og Elven tørlægges, saa Haugen kan hakes ud Stok for Stok. Men det hænder ofte, at Vandtrykket kan blive saa stort, at Haugen gaar af sig selv. Tykke Tømmerstokker knækker med skarpe Smed og Stubbene, ja hele Stokker, kan slynges langt paa Land, naar Haugen tager Veien gjennem Fossen, og først naar den kommer i smulere Vand, deler den sig. Flødningen fra Ølungen til Dausjøen kan være gjort paa et Døgn; men det har ogsaa haendt, at det meste af Ugen er gaaet med og endda uden større Hviletid for Fløderne. En betydelig Leitelse var det at faa Telefonledning langs Elven. Tidlige-

s.205 maatte der springes med Bud om Vandslipningen til Dampasserne helt til Helgeren.

Østflødningen fra Kalvsjøen til Maridalsvander tager gjerne 5 Uger eller saa. I Slutten af Juni er den som Regel fuldført.

I vestre Vasdrag fremmes „Forflødningen“ først. Bruget fra Sandungen og Hakloa samles i Bjørnsjøen med Fyllingsbruget, og dette går saa frem til Maridalsvand i én eller flere Slipninger efter Forholdene.

„Nordflødningen“ — Bruget fra Spaalen, Fidlingen og Katnosa — samles ved Katnosdammen. Det går herfra underett og kommer gjerne i Sandungen i saa god Tid, at det kan flødes herfra samtidig med Slipninger nedenfor.

Nordflødningen kommer til Bjørnsjøen omrent ved de Tider, Forflødningen er fremme i Maridalsvand, naar Veiret ikke er altfor vrangt.

Naar Nordflødningen passerer, renskes Vande og Elve for gjennliggende Last.

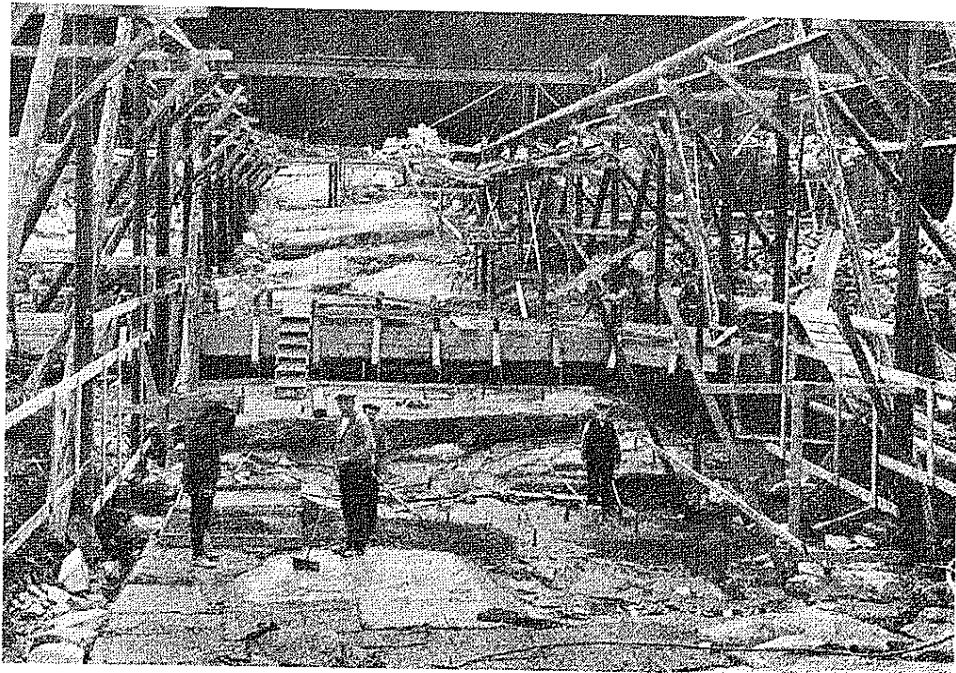
Brugseiernes Befarning med Flødningen afbrydes, naar Virket er leveret i Maridalsvand. Nordmarkens Eter modtager det her i sine egne Lænser og foretager Skilning og Flødningen over Maridalsvand. Brugsierne modtager siden Tømmeret i Lænse ved Maridalsdammen og besørger Flødningen forbi Kjelsaas Brug til Brække Dam. Her anvendes bare to Mand, og Flødning foregaar i nogle Timer ad Gangen 1 à 2 Dage i Ugen til senhøstes, efterhvert som Tømmeret skjæres paa Brække Sag. Flødningen foregaar ved almindelig Brugsvandføring.

Der har altid lykkedes at fuldføre Flødningen inden de i Kontrakten fastsatte Terminer, om det end mangen Gang har knebet, naar Vandbeholdningerne har været smaa og Veiret uvilligt. Store Vandbeholdninger har ogsaa heftet Flødningen for at undgaa Vandspitid.

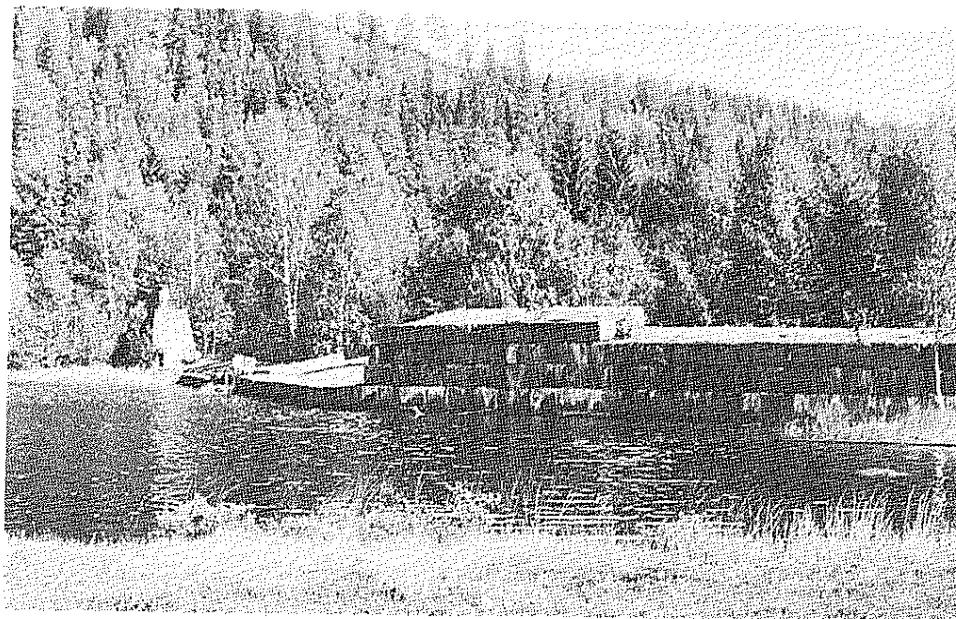
Efterat Hammerverket blev igangsæt, og man har maaret slippe de 80 Kubikfod pr. Sekund gjennem Hammerelven, har det været vanskeligt i vandfattige Aar samtidigt at tilfredsstille baade Kravet om Hammerelvens Vandføring og Flødningsterminernes Overholdelse. I 1905 og 1907 maatte Hammerverket stanses en Tid om Vaaren under Opsamling af Flødningsvand i Bjørnsjø.

I de 40 Aar siden 1877 har Flødningen gjennemsnitlig medtaget 58 Dage pr. Aar. Til og med 1906 var Gjennemsnitnet 54 Dage. I de sidste 10 Aar har Flødningen gjennemsnitlig medtaget 68 Dage. I 1907 og 1914 gik Flødningen særlig uheldig; der blev da brugt ialt 88 og 87 Dage.

Der har stadig været anvendt omrent lige stort Mandskab pr. Aar. Man vil se, at Flødningstiden har steget endel med det gjennem Aarene voksende flødede Kvæntum; — — — "

Fundament til ny Øyungsdam ble påbegynt våren 1915.

*Den uferdige Øyungsdam.
(Foto: S. Reinholdt 24/8-86)*

DEN UFULLENDTE DAM.

Når vi i våre dager besøker Øyungsdammen møter vi et uferdig bygverk. Deler av dammen er ca. 3,5 m høyere enn den laveste delen. Dammen ble ikke fullført til denne høyde fordi arbeidet ble stoppet i 1917. Utbyggeren Akerselvens Brugseierforening hadde ikke skaffet seg de nødvendige offentlige tillatelser. Og disse fikk Brukseierforeningen ikke fordi den heller ikke fikk myndighetene med på å ekspropriere det areal som ville bli neddemmet. Ekspropriasjon var nødvendig fordi grunneieren Løvenskiold ikke var interessert i å avstå grunn etter Brugseierforeningens tilbud.

Brugseierforeningen hadde på sin side tatt utgangspunkt både i behovet for større vannmengder ved fløtingen i den vanskelige Skarselva og i en interessant kontrakt med Christiania kommune av 12/10 1899.

§ 10 Kommunen fikk tillatelse av brukseierforeningen til å flytte sitt vanninntak til Skjærsjøen (258 m.o.h.) eller til Sognsvann (183 m.o.h.) med tunnel fra Skjærsjøen. (Øyungen vannspeil er i dag 282 m.o.h.)

§ 11 Kommunen fikk tillatelse til å føre vann fra Trehørningen og Helgeren til Skjærsjøen.

Brugseierforeningen trodde altså at den skulle få bygge en stor dam, men den gang ei.

- - - - -
I 1960-årene, da Oslo vokste som verst, ble Maridalen vurdert som utbyggingsfelt. Da måtte vanninntaket flyttes lenger opp i Marka. Da ble det vurdert å bygge dammen høyere i sydenden av Bjørnsjøen, ny stor dam ved utløpet av Skjærsjøen med flytting av veien lenger opp i lia mot Kamphaug og fullføre dammen i Øyungen med tunnel gjennom åsen til Skjærsjøen. For å øke vannmengden fra Nordmarka vurderte man også å pumpe vannet opp fra Randsfjorden og la det renne sydover via Katnosa. Fra Skjærsjøen kunne vannet ledes

i tunnel til byen vest for Maridalsvannet. De tekniske muligheter er fortsatt til stede for en slik løsning med en sving på tunnelen via Brekke og øst til renseanlegget Oset.

På trærne rundt Øyungen finner vi fortsatt mange steder hvitmalte ringer. De viser antatt vann-nivå ved fullført Øyungsdam.

Nedenfor gjengis et brev fra Skogvesenet 11/3-70. Det var punktum for endret vanninntak den gang.

ØH/rk

Firma Lövenskiold-Vækerø
Drammensvn. 230
Oslo 2

MAKESKIFTE V/ØYUNGEN.

Herved underrettes De om at spørsmålet om fullførelse av Øyungsdammen inntil videre er stillet i berøring i påvente av utredning av andre alternativer for vannforsyningen.

Inntil nærmere avklaring har funnet sted blir det derfor heller ikke aktuelt å gjennomføre det pågående makeskifte.

Oslo, den 11. mars 1970

Skogvesenet

Bj. Mjelde

F. Haugan
O. Hægann

Oslo kommune
Estat for miljørettet helsevern

Miljøetaten

Fylkesmannen i Oslo og Akershus,
Postboks 8011 - Oslo Dep.

0032 OSLO 1.

Deres ref.

Vår ref.

Arkivnr.
138/88/K5/cp
217.84

Dato:
31/10-1988

FORSLAG TIL VERNEPLAN FOR MARIDALEN LANDSKAPSVERNOMRÅDE MED
VAGGESTEIN OG SØRBRATEMYRA NATURRESERVATER I OSLO KOMMUNE -
FORHANDSVURDERING

Vi viser til Miljøverndepartementets brev av 15. april 1985, der stadsfysikus i Oslo i samråd med fylkesmannen i Oslo og Akershus anmodes om å utarbeide forslag til en verneplan for Maridalen. Stadsfysikus satte sin avdeling for natur- og miljøvern til å utarbeide et slikt utkast som anmodet om av departementet. I mellomtiden er som kjent embetet som stadsfysikus nå skilt fra den kommunale funksjon som etatsleder for Oslo helseråd. Helserådet er nedlagt, men avdeling for natur- og miljøvern er som én av 4 avdelinger gått inn i den nye etat for miljørettet helsevern, Miljøetaten. Det er derfor Miljøetaten som med dette oversender et forslag til verneplan for Maridalen.

Det har vært arbeidet med et forslag til en verneplan siden daværende miljøvernminister Rolf Hansen ba om at vern av Maridalen ble vurdert i 1982. Verneplanarbeidet fikk imidlertid først formell status ved Miljøverndepartementets brev til stadsfysikus og fylkesmannen av 15. april 1985.

Formannskapet sluttet seg i møte 8.5.85 til stadsfysikus' innstilling om at planene om å bygge et goltreningsanlegg på Brekke i Maridalen ble utsatt til vernesaken var avklart.

Det tidligere planutvalget i kommunen fattet, etter ønske fra bydelsutvalg Marka, 21.6.85 vedtak om at det burde utarbeides en disposisjonsplan for Maridalen. Imidlertid har byplankontoret ennå ikke hatt kapasitet til å ta opp dette arbeidet.

Bydelsutvalget har senere engasjert en privat konsulent til å utarbeide forslag til disposisjonsplan. Miljøetaten har hatt møter med konsulenten for gjensidig informasjon. Så langt kan vi ikke se at det foreligger konflikter mellom de to planformål. I verneforskriftens punkt V, 1. er det innarbeidet forslag til

njemmel for å imøtekomme behov og ønsker fra bygdesamfunnet. En lokal areallassgruppe i Maridalen holder på med en utredning av lokalbefolkingens interesser, men resultatet foreligger ennå ikke. Det har vært møter og øvrig kontakt mellom Miljøetaten og lokalbefolkingens representanter.

I tilknytning til verneplanarbeidet har de fire kommunale etater Byantikvaren, Skogvesenet, Vann- og avløpsverket og Miljøetaten bekostet en kulturminneregistrering i Maridalen i 1987-88. Med midier bevilget fra Miljøverndepartementet har en svensk ekspert på kulturlandskap gjennomført en analyse av kulturlandskapet i Maridalen og skjøtsel av dette. En foreløpig rapport følger som vedlegg.

De nevnte arbeidene har vært nødvendige for en mest mulig helhetlig vurdering av området og har naturlig nok "forsinket" planarbeidet.

På grunn av langvarig og intens debatt om det anlagte golf-treningsanlegget på Brekke, og om planene for en eller flere golfbaner av internasjonalt format i samme område, har byrådet bedt Miljøetaten raskest mulig legge fram et verneforslag der golfanleggene er innpasset. På separat kartvedlegg er både eksisterende treningsanlegg og planlagte 18-hulls golfbaner tegnet inn. Ytterligere anlegg for idrett som treningshall, klubbhus m.m. er planlagt i samme område. Vi ber spesielt om at disse og liknende anlegg (f.eks. den 40 år gamle kortholdsskytebanen som ligger i samme område) vurderes opp mot verneinteressene i Maridalen. Miljøetatens oppfatning er at anlegg som de eksisterende og planlagte ikke hører hjemme i det kulturlandskapet i Maridalen som det er ønskelig å bevare og utgjør en ny potensiell kilde til uheldig forurensning av byens hoveddrikkevannskilde Maridalsvannet.

NB!

Maridalen er som kjent, sammen med Akerselva Miljøpark, plukket ut som ett av Norges sju prosjekter i Europarådets kulturlandskaps kampanje. Dette gir naturligvis området en spesiell status.

Maridalen bør vernes i medhold av naturvernloven for å sikre kulturlandskapet mot en uheldig utvikling i retning av en generell utarming av bærende landskapselementer og større konfliktfylte naturinngrep.

Miljøetaten mener at naturvernlovens § 5, landskapsvernområde, er den mest hensiktsmessige verneform. Enkelte botaniske forekomster sikres best ved reservatfredning etter naturvernlovens § 8 innenfor et landskapsvernområde.

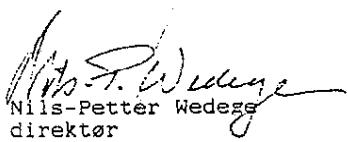
Margareta-kirkens ruiner og andre forminner er automatisk fredet i medhold av kulturminnelovens § 4. Bruk av kulturminneloven og/eller plan- og bygningsloven på andre objekter bør vurderes nærmere.

Formålet med landskapsvernområdet er å bevare det vakre og egenartede natur- og kulturlandskapet i Maridalen med de botaniske, zoologiske, geologiske og kulturhistoriske elementer som bidrar til å gi området dets verdifulle sær preg.

Samtidig med at fylkesmannen får saken oversendt, får byrådet kopi av verneforslaget, der Miljøetaten etter pålegg har innpasset forslag til plassering av en internasjonal golfbane i det foreslalte landskapsvernområdet.

Spørsmål om saken kan rettes til:

avdelingsleder Pål Vartdal eller i. konsulent Kjell Sandaa
(saksbehandler), Miljøetaten, tlf. 20 10 70.

Nils-Petter Wedega

direktør

Pål Vartdal
avdelingsleder

Kopi: Byrådet i Oslo kommune.

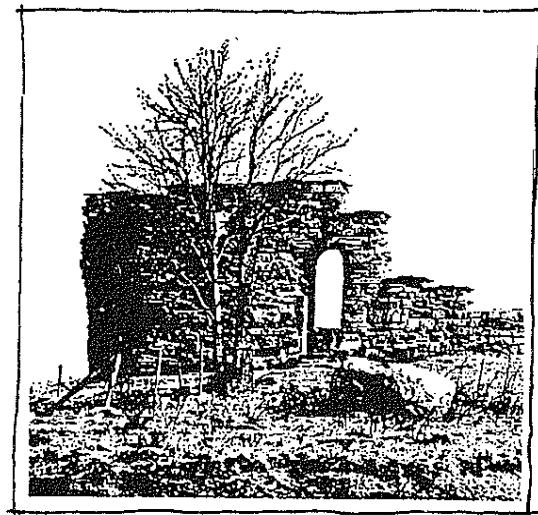
Vedlegg:

- Verneforskrifter for Maridalen landskapsvernområde, Vaggestein og Sørbråtemyra naturreservater.
- Kart 1:10 000 med grenseforslag.
- Notat om grensedragning, datert 13.6.88
- Notat om forvaltningsplan datert 10.6.88
- Notat om lokalbefolkingens ønsker datert 3.1.88.
- Notat om vern og forvaltning av Maridalen landskapsvernområde datert 13.6.88.
- Maridalen, et bynært kulturlandskap, Oslo kommune 1988.
- Kart 1:10 000 datert 24.10.88 som viser golfanleggenes plassering.

Prosjektpresentasjon
(Landskapsvernområde)

M A R I D A L E N
E T   B Y N Ä R T
K U L T U R L A N D S K A P

OSLO KOMMUNE

Ruinene av Margarethakirken
Fra 1200-tallet

Avdeling for natur- og miljøvernsaker
Helserådet
Oslo Kommune
1988

1. INNLEDNING.

I hele forrige århundre og langt inn i vårt eget var det norske landskapet preget av bondens tradisjonelle utnyttelse av naturgrunnlaget. Naturalhusholdningen satte klare krav til en altomfattende bruk av ressursgrunnlaget omkring boplassen eller gården. Det landskap som etter hvert trådte fram, hadde umiskjennelig trekk ved seg og står idag for oss som selve symboler på kulturlandskapet.

2. REGIONAL BESKRIVELSE.

Maridalen er den siste større, helhetlige rest av de tidligere frodige og rike Akerbygdene rundt Oslo der det gamle kulturlandskapet dominerer uten forstyrrende tekniske inngrep eller gjennomført rasjonalisering. Men også i en større sammenheng skiller Maridalen seg ut som et ualminnelig godt bevart kulturlandskap. Maridalen tilhører den sørøstlige delen av østlandets sentrale barskogs- og jordbruksområder.

Jordbruket i denne delen av landet preges av større enheter med høy mekaniseringsgrad og ensidig kornproduksjon. Husdyrhodet er stort sett nedlagt eller dyrene står inne hele året. Dette har ført til store endringer i landskapet gjennom bakkeplanering og arrondering slik at også natur- og kulturverdier som var typiske for det gamle kulturlandskapet gjennomgående er blitt borte.

Landbruksrasjonaliseringen har nå virket såpass lenge og intenst at sammenhengende rester av det gamle kulturlandskapet er relativt sjeldne i alle deler av landet. Mange steder er også det lokale særpreget i ferd med å gå helt tapt. I Maridalen er nettopp dette helhetlige særpreget godt bevart.

3. KULTURHISTORISK BAKGRUNN.

Maridalen er en gammel skog- og jorbruksbygd. Funn av steinøkser viser at Maridalen har vært bebodd siden yngre steinalderen for 6000 år siden. Mot slutten av steinalderen begynte ryddingen av faste boplasser og de eldste navn i Maridalen skriver seg fra denne tiden. Noe senere ble de såkalte vin-gårdene ryddet og man mener at de eldste i Akerbygdene er om lag 4000 år gamle. I Maridalen hører Sander og Skjerven til disse. Det er grunn til å tro at Maridalen tidlig fikk en sterkt bosetting. I Vikingtiden skjedde det ingen nyrydding av betydning i dalen, og først i kristen middelalder ble det ryddet nye gårder her opp. Gårder med rød-navn ble sannsynligvis ryddet mellom ca 1050 og Svartedauen i 1350. Maridalens opprinnelige navn var Margaretha-dalen, fordi kirken som lå der var viet til helgenen st. Margaretha. I middelalderen gikk pilgrimsveien mellom Oslo og Nicaros gjennom Maridalen og første stopp var Margarethakirken. Navnet Margarethadalen

forekommer første gang i 1335, men er sikkert atskillig eldre. Svartedauen i 1350 rammet Maridalen meget hardt. Av dalens 18 gårder ble hele 17 liggende øde. I minst 200 år lå dalen folketom. I 1395 gir biskop Eistein instrukser om at prestegården på Kirkeby skulle gjenoppbygges. Den første gården som ble gjenryddet var imidlertid Skjerven rundt 1550. Etter reformasjonen i 1536 gikk dalen over fra å være kirkegods til å bli krongods. Fra 1663 avhendet kronen deler av Maridalen og i løpet av 1700-tallet ervervet Nordmarksgodsets eiere svært mange av Maridalsgårdene. Nordmarksgodset drev sagbruk og det har opp gjennom tidene vært en rekke slike i Maridalen. Jernverksindustrien startet midt på 1500-tallet med smeltehytter på Brekke og 250 år senere kom den berømte stangjernhammen som er opphav til stedsnavnet Hammern. Staten anla et kruttverk på Skar i 1850-årene som senere ble flyttet til Raufoss. I 1888 kom Kristiania ullspinneri ved Vaggstein og 10 år senere bygde Kristiania kommune et av landets første kraftverk ved Hammern. Nordbanen ble ført frem langs østsiden av Maridalsvannet i 1890-årene og åpnet i 1900. Mot slutten av forrige Århundre begynte så Kristiania (senere Oslo kommune) å kjøpe opp gårdene rundt Maridalsvannet for å sikre byens drikkevann mot forurensninger. Idag er bare 5 gårder i privat eie. Skogsarbeid om vinteren og ellers markedsorientert februk med melkesalg til hovedstaden var viktig helt til februk ble forbudt på kommunens bruk i 1967. Snart etter var Maridalen blitt en ensidig kornbygd.

4. OMRÅDEBESKRIVELSE.

Maridalen ligger i Oslo kommune. Selve dalen begynner ved Brekke ca 6 km rett nord for Oslo sentrum og strekker seg 10 km nordover til Skar og Mellomkollenmassivet. Dalen fikk sin næværende utforming under siste istid. Landskapet er storlinjet og med runde former. Størstedelen av den flate og åpne dalbunnen i syd opptas av Maridalsvannet. Nordover smalner dalen av og åsene stikker her opp i 540 moh. I syd og øst stiger åsene fra vannet opp i 250-300 moh. Mot horisonten i syd rager høyhusene som sprikende fingre mot himmelen og minner stadig om storbyens påtrengende nærhet. Maridalsvannet med østre- og vestre Nordmarksassdrag, utgjør også øverste delen av Akerseilvas nedbørfelt som i alt er på 265 km² og en totallengde på 47 km. I tillegg til de to store elvene kommer en rekke mindre bekker som skjærer seg gjennom kulturmarkene omkring vannet.

5. KULTURLANDSKAPET.

Maridalen har først og fremst vært en skogsbygd der jordbruket har spilt en underordnet rolle. Skogen står også i dag som en historisk korrekt ramme rundt hele dalen, med samme areal, men selv sagt preget av moderne skogbruksmetoder. Imidlertid legger markaforskriftene og Oslos kommunes flerbruksmålssetting en demper på rene økonomiske hensyn. Rundt regnet 1000 daa tidligere

beitemark og åker er tilplantet med gran. Jordbruket drives etter retningslinjer som er vanlige ellers i landet. På grunn av ulike historiske årsaker som vannfredning og eierforhold er landskapet lite endret gjennom bakkeplanering og arrondering. I store deler fremstår åkrene som lite rasjonelle med tydelig preg av 1800-talls landskap. Til tross for noe grøfting og gjenfylling går nesten alle bekker og grøfter åpne, jordene er gjennomgående små og uregelmessige med mange åkerhomer og hellende terreng. Randschnene er ofte frødige, sammenhengende og varierte med innslag av større trær. Gamle veifar, skogholt og gjengrodde bjørkehager understrekner landskapets mosaikk. Rester av gamle alléer, rydningsrøyser, stuvarer og enkelte fornminner gir sammen med kirkeruinen stor historisk dybde til landskapet. Innslag av våtmarksområder, myrer og edelløvskoger føyer seg inn i en godt bevart naturstruktur opp gjennom dalen. De fleste og største gårdene med husmannsplassene rundt om ligger samlet omkring Maridalsvannet. Gjennomgående har gårdene vært middels store, men med enkelte unntak (Sander og Brekke). Tunene og bygningene er mer eller mindre intakte og gjenspeiler utviklingen i dalen. Imidlertid finnes flere eksempler på at hovedgården er bevart i god stand med husmannsplassene spredt rundt om. Spesielt gården Nes, med sine 6 husmannsplasser i Neskrøken, er et enestående eksempel på tidligere tiders sosiale og økonomiske organisering av bondesamfunnet.

Også langs og i vassdragene finner vi et helt spesielt kulturlandskap av dammer, damvokterboliger, skådammer i stein eller tre og andre anlegg som ble bygget for fløtningen av tømmer fra Nordmarka til sagbrukene rundt Maridalsvannet og i Akerselva. Kulturminner fra industrialiseringen på 1800-tallet har vi i restene fra stangjernshammeren ved Hammern, Kristiania ullspinneri og Skar kruttverk. Hammeren kraftstasjon som fremdeles er lønnsom, ble åpnet i år 1900. Ankerveien ble bygget på 1790-tallet fra Bærum verk til Hammern for frakt av jernmalm og annet gods. Den ble tidlig på 1800-tallet forlenget til Hakadal verk under navnet Greveveien. Nordbanen langs østsiden av Maridalsvannet er også et interessant anlegg fra århundreskiftet.

En registrering av kulturminner i Maridalen (SEFRÅK med en del tillegg) ble utført i perioden 1986-87 og dokumenterer at dalen rommer et vidt spekter av betydelige kulturminner som bør bevares både som enkeltobjekter og som deler av et større og sammenhengende miljø i Maridalen.

På grunn av det varierte naturgrunnlaget og de mange menneskeskapte landskapstypene med fravær av større tekniske inngrep, er plantे- og dyrelivet rikt og mangfoldig. En rekke naturfaglige registreringer og undersøkelser er foretatt i Maridalen og nærliggende skogområder, slik at kunnskapen om området på mange felt er god. Geo-faglig er dalen meget interessant og bevaringsverdig.

Kvartærgeologisk er området blant de best undersøkte i landet. Vi finner her den høyeste kjente marine grense, jettegryter og skuringsstripes sammen med viktige løsmasseavsetninger fra dengang innlandsisen trakk seg tilbake for 10 000 år siden. Selve Maridalsvannet er demmet opp av den store Maridalsmorenen. På åsene rundt Maridalen dominerer granskogen, mens kulturmarkene tar det meste av selve dalbunnen. Til tross for intensiv utnyttelse ligger en sammenhengende og variert naturstruktur som et grovmasket nett i landskapet. I disse restområdene finner vi en rekke godt bevarte naturtyper som har stor betydning for plante- og dyrelivet knyttet til edelløvskog, eldre skogbestand, hagemark, myrer og fuktområder. Dette gjelder både for den laverestående faunaen og for fugl og pattedyr. Det er registrert nasjonalt verneverdig edelløvskog og myr, samt truede, sårbare og sjeldne plante- og dyrarter i Maridalen. Av store pattedyr er elg og rådyr tallrike, og hjort er observert. Rovdyrene er representert ved grevlig, rev, mink, røyskatt og snømus, men også gaupe og øter streifer i dalen. Bestandene av hare og skogsugl varierer, mens fasanen regelmessig forekommer i et lite antall.

Maridalen ligger i den østlige ruten for fugl på trekk mellom sommer- og vinteropp holdstedene og benyttes til næringssøk av en rekke arter på vei sørover og nordover. Fuglelivet i Maridalen er forholdsvis rikt selvom flere arter har gått kraftig tilbake på grunn av den moderne skogsdriften. Av rovfugler og ugler finnes fiskørn, musvåk, vepsvåk, hønsehauk, spurvehauk, hornugle, kattugle, perleugle og spurvugle. Ellers er alle de vanlige artene knyttet til det åpne jordbrukslandskapet tilstede som hekkefugler.

Maridalsvannet som i seg selv er det viktigste landskapselementet i dalen, er også hovedstadens drikkevannskilde. Vannet og tilførselsvassdragene er derfor belagt med restriksjoner av hensyn til drikkevannskvaliteten. Dette har konsekvenser for all menneskelig aktivitet i dalen, men også for plante- og dyrelivet som på mange måter har et naturlig reservat i Maridalen.

Kulturelt står Maridalen i en særstilling gjennom den inspirasjon den har gitt flere av våre fremste forfattere og malere. Og i vår unike friluftstradisjon utgjør Maridalen og Nordmarka et pionerområde. Det går en rød tråd fra Peder Chr. Asbjørnsens fisketurer og Bernhard Herres jaktturer i Maridalen frem til vår tids frilufts- og rekreasjonsbruk av dalforet. Den kulturhistoriske linjen føres i dag videre gjennom det årlige Maridalsspilllet som settes opp på en friluftsscene i Margarethakirkens ruiner. Her fremføres særlig historiske skuespill med tema fra dalens egen dramatiske historie.

Som friluftsområde har Maridalen regional betydning med stor

utfart og bruk til alle årstider, men også for de som søker stillhet og naturopplevelse er dalen ettertraktet for sin skjønnhet og harmoni.

6. MAL OG FORVALTNING.

Formålet med et landskapsvernområde i Maridalen er å bevare det vakre og egenartede kulturlandskapet med de geologiske, botaniske, zoologiske og kulturhistoriske elementene som gir området dets verdifulle sær preg.

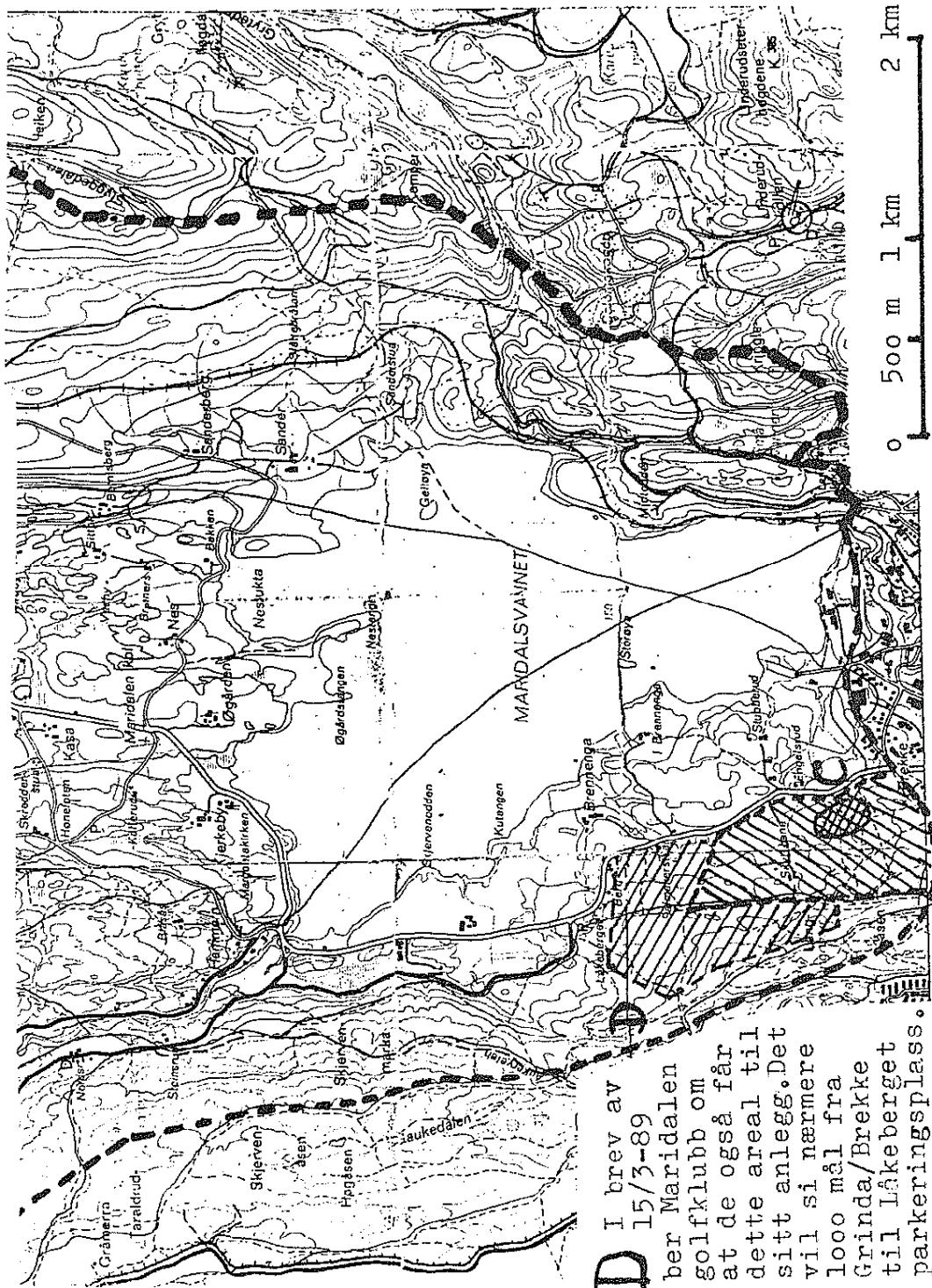
Bevaring av Maridalen vil således tjene flere hensikter. Det blir mulig å bevare et kulturlandskap som viser hvordan jordbruksområdene i denne delen av landet har sett ut, ta vare på spesielle naturvernområder og ta vare på et meget benyttet friluftsområde med de kvalitetene dette området har idag. Ikke minst viktig er muligheten til å verne om en rekke kulturminner i sitt opprinnelig miljø og med opprinnelig funksjon.

Flere av de verneverdige enkeltforekomstene i Maridalen har stått og står fremdeles i fare for å bli ødelagt. Flere er ødelagt i løpet av de siste 20 årene, men også idag skjer en gradvis utarming av verdifulle forekomster og særlig viktige deler av landskapet. Presset fra byen i sør er så sterkt at ytterligere beskyttelse er påkrevd.

For å sikre Maridalens preg av skogsbygd må de skogkledde åsene bestå som en historisk korrekt og estetisk verdifull ramme om kulturmarkene nede i dalbunnen.

Bondens virksomhet er selvsagt fortsatt helt nødvendig i dette bondens landskap. Tidligere dyrket mark og beitemark som er tilplantet med gran, bør igjen legges under plogen og skjættes med tanke på å opprettholde et åpnet landskap. Enkelte rester av tidligere driftsformer bør kunne restaureres av pedagogiske og biotopmessige hensyn. For å oppnå større variasjon og mangfold i landskapet og med tanke på tidligere driftsformer, er det ønskelig med mer allsidig drift enn dagens dominerende mono-kornbruk. På sikt bør også innføring av et mer økologisk orientert jordbruk vurderes både av hensyn til drikkevannet og landskapets mangfold, men også fordi Maridalen egner seg som modellområde for forskning og undervisning. Maridalens beliggenhet gjør at området har et meget høyt potensiiale som landbrukets "ansikt" mot en stadig voksende bybefolking uten kontakt med og forståelse for landbrukets rolle og positive verdier.

D I brev av
15/3-89
ber Maridalen
golfklubb om
at de også får
dette areal til
sitt anlegg. Det
vil si nærmere
1000 mål fra
Grinda/Brekke
til Låkeberget.
parkeringsplass.

Tirsdag 29. november 1988 **Aftenposten**

Kulturbrygden må sikres

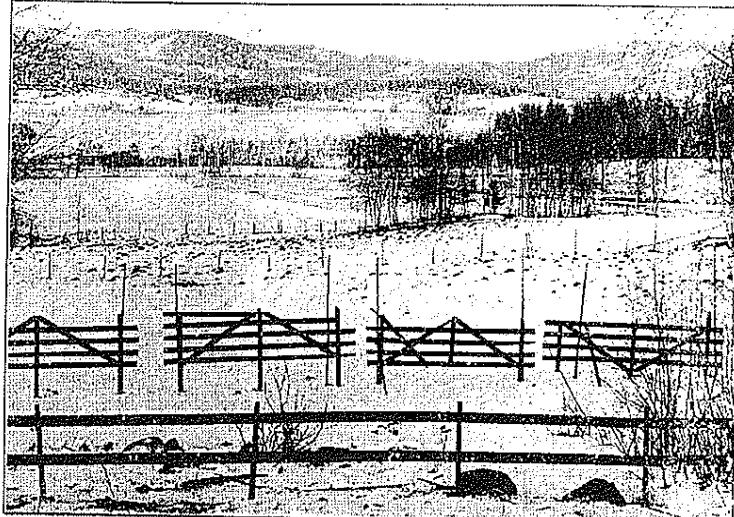
Av Tore Furuberg og Viggo Ree, Maridalen

Oslo kommunes miljøetat har nylig oversendt et verneplanforslag for Maridalen til fylkesmannen. Den vil deretter bli behandlet i bl.a. Miljøverndepartementet før den sendes ut på horing. Maridalen skal som kjetten representere Norge i det europeiske kulturlandskapsåret 1988–89.

Ikke bindende?

Parallelt har Markutvalget utarbeidet en disposisjonsplan for Maridalen.

Denne sendes i disse dager ut på horing. Utkastet inneholder flere interessante momenter, men har også sine åpenbare svakheter. En oppsiktvekkende utelatelse er opplyssningen om at en disposisjonsplan ikke er juridisk bindende. Dette innebærer at politikerne godt kan vedta utbygging av Maridalen om 5 eller 50 år — uansett hvor fin denne planen ser ut. De nylig fremlagte planer om tiltakene av golfbanen og Bogstadvannet i Sørkedalen — til tross for en eksisterende disposisjonsplan for denne del av Oslo — viser at det bare er en verneplan ved kongelig resolusjon som vil sikre Maridalen i dens nuvæ-

Maridalen skal representere Norge under det europeiske kulturlandskapsåret 1988–89, påpeker innsenderne.

rende form for fremtidens slike.

Unikt landskap

Maridalen er ikke bare Oslos viktigste kulturbrygd, den

er også et av landets mest unike kulturlandskaper av den klassiske typen — med internasjonale verneverdier. Enhver motarbeidelse av verneplanen representerer etter mange syn et svik av dalen, og vil således kunne bidra til å frata byens kommende generasjoner muligheten til å oppleve området med sine særegne kvaliteter.

Økologisk jordbruk i Maridalen?

Av Sheldon Reinholtet

I annen halvdel av januar 1989 fikk jeg et brev fra et av våre medlemmer, Grete Wiens, med henstilling om at Maridals Venner drøftet de forskjellige sider ved økologisk jordbruk.

I brevet sier Grete Wiens blant annet:

" - - - - "

Det er vel liten tvil om at den vanlige forbrukeri dag mer og mer ønsker seg korn, frukt og grønnsaker som ikke er forurensset og kvalitetsføringet (næringsmessig) av kunstgjødsel og sprøytemidler. For en drøm om vi kunne dra opp i Maridalen og plukke jordbær, eller kjøpe poteter eller gulrøtter som var biologisk dyrket og smakte som de gjorde "i gamle dager".

Maridalen er et kulturlandskap som få hovedsteder har maken til og som har stor verdi på flere plan både for Oslo og landet forøvrig. Maridalsvannet er vannforsyningsskilde for Oslo og også av denne grunn er det viktig å minne eller helst stoppe helt forurensningen fra kunstgjødsel og sprøytemidler.

" - - - - - "

Siden det i myndighetenes utsendte dokumenter om en verneplan for Maridalen er nevnt litt om økologisk jordbruk, har jeg hatt et kort intervju med Kjell Sandaas i Miljøetatens natur- og miljøvernavdeling:

- Kjell Sandaas, du har laget forslaget til verneplan for Maridalen. Der skriver du at det er ønskelig med økologisk jordbruk i Maridalen. Mener du at det er mulig å få dette til i Maridalen? Og er ikke såkalt økologisk jordbruk meget vanskelig å drive?

- Alt du sier er riktig, det. Å drive økologisk jordbruk krever veldig mye av bonden. Faktisk så mye at det kun er seriøst interessaide idealister som har forutsetninger for å lykkes. Og mislykkede forsøk på økologisk drift er bare til skade for selve saken. Og den er viktig!

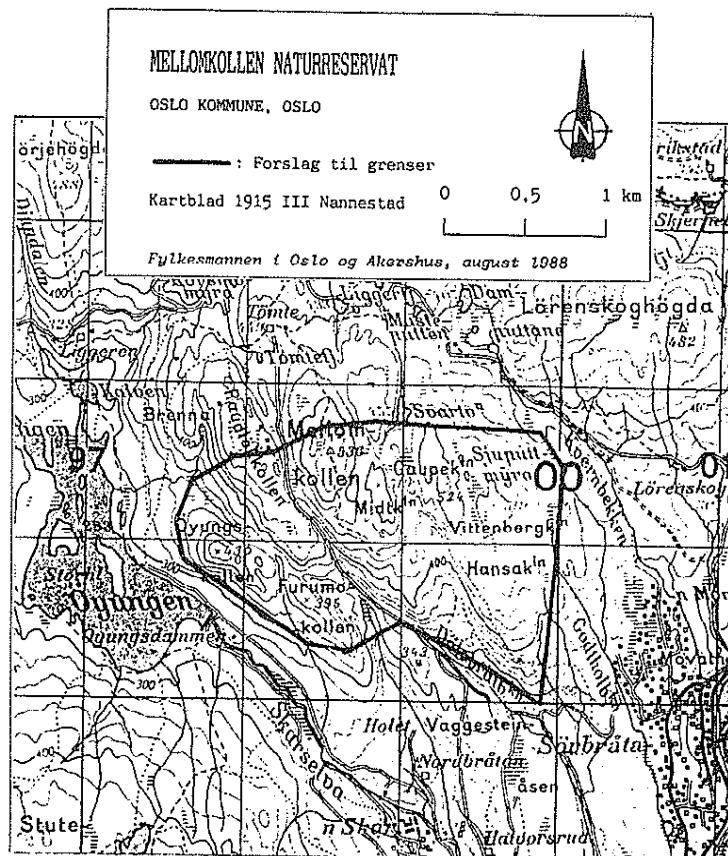
- Hvordan vil du få dette til i Maridalen? JEG MENER: FINNES DET SLIKE idealister der? Og er det noen som vil? Eller har dere tenkt å bruke "tvang" i denne saken?

- Å nei, tvang er ikke min stil, og dessuten ville det være umulig og helt hensiktsløst. En bonde som blir tvunget til å legge om fra tradisjonell drift til økologisk drift, ville nødvendigvis mislykkes. Dessuten har vi - heldigvis - ingen mulighet til å tvinge noen i dag. Men personlig vil jeg gjerne være med på å hjelpe den eller de som måtte ønske å komme i gang. Jeg synes det ville være interessant å se ulike driftsformer ved siden av hverandre i et begrenset område som Maridalen. Da ville noe av historiens mangfold komme til syn og vi ville lettere kunne lære av hverandre.

Mellomkollen naturreservat

Av Sheldon Reinholdt

I vårt årsskrift 1986-87 hadde vi en artikkel og dokumentklipp fra et årelangt arbeid med å frede et større område av åsene nord i Maridalen. Arealet var opprinnelig på 13,7 km². Det endelige forslag er på ca. 3 km². Fylkesmannen har satt fristen for å uttale seg til 1/7-89.

LOKALITETSNAVN I DETTE VERNEFORSLAGET:	Mellomkollen
LOKALITETSNAVN I FLER- BRUKSPLANEN (1976):	Mellomkollen
KOMMUNE:.	Oslo
KARTREFERANSE (UTM):	NM 99, 58 (1915 III Nannestad)
HØYDE OVER HAVET:	300-536 m
VERNEFORM:	Naturreservat
AREAL:	Ca. 3 000 daa
GRUNNEIERE (GNR/BNR):	69/1,7, 69/2, 69/22,23,25, 69/24, 69/4, 69/10

KORT OMRÅDEBESKRIVELSE:

Området ligger ca. 5 km nord for Maridalsvannet.

Berggrunnsforholdene gjenspeiler seg i terrenget og bidrar til et meget vekslende landskap med bratte åssider, juvpregete bekkekddaler, myrer og små varn. Granskog dominerer, men skogbildet er variert med mange treslag og vegetasjonstyper og et rikt artsinventar.

FAGLIG BESKRIVELSE:

Geologi og geomorfologi

Berggrunnen består av lavahergarter fra Nittedalsfeltet, latittporfyrer og basalter fra permisk tidsalder med skiftende hårdhet og næringsinnhold.

Berggrunnen er gjennomskåret av et svært komplisert forkastningsmønster.

Vegetasjon og skogstruktur

Området fremviser et mangfold av vegetasjonstyper, som lågurt-, storbregne-, småbregne- og blåbærgranskog, gransumpskog, furumyrskog og røsslyng-skinntryteskog. I solvarme skråninger er granskogen isprengt osp, lind, ask, alm, lønn og hassel og lokaliteter med alm-lindeskog og gråor-askeskog.

Skogen har større områder med aldersfase. Lokalt opptrer hull i tresjiktet med lauvoppslag. Det finnes åpninger med edle lauvtrær. Busksjikt med innslag av krossved er ganske vanlig. Sjiktningen i skogen er best utviklet i lågurtgranskogen, hvor grove dimensjoner, med diameter på 65 cm og høyder på 28-30 m forekommer.

Dyreliv

Området er kjent for å ha et rikt fugleliv.

Kulturhistorie

En gammel ferdelsvei går fra Maridalen, opp mellom Raudlokkollen og Mellomkollen og fram til Tømte. Flere steder i de bratte lisidene finnes gamle, fint oppbygd, hesteveier.

Landskap

De fortette variasjonene gir Mellomkollen fine landskapskvaliteter. Fra de åpne, delvis skrinne, åskammene er det vid utsikt over by, kulturlandskap, skog og vann. De trange dalene med trolsk gammel skog gir sterkt opplevelse av omsluttende rom. Gamle ferdssesveier i overvokste skråninger gir samtidig kulturhistoriske dimensjoner.

FORMÅLET MED VERN:

Formålet med vern er å bevare en submontan barskog med stor andel velutviklet lågurtgranskog, innslag fra en sørligere barskogsone og forbindelse til montan barskog.

Formålet er videre å bevare et vakkert og egenartet landskap med stor variasjon, mangfold av vegetasjonstyper, interessant flora og et rikt dyreliv.

VERNEFORSLAG:

Området forslås fredet som naturreservat.

Verneverdiene er knyttet til geologi, geomorfologi, vegetasjon, flora, skogstruktur og dyreliv.

Artsinventar, vegetasjonstyper og mangfold gjør at de botaniske verneverdiene vurderes høyt i forhold til Marka forøvrig. Området er undersøkt i forbindelse med en landsplan for vern av barskog, og vurderes i den sammenheng som meget verneverdig.

Grunnlaget for avgrensningen er den barskogfaglige vurdering. Det er gjort enkelte justeringer i samråd med grunneierne.

Foreliggende verneforslag erstatter tidligere verneforslag.

BRUK/INNGREP:

En stor del av området er Oslo kommunes skogeidom og er administrativt fredet som skogreservat.

Den gamle ferdsselsveien fra Maridalen til Tømte er mye brukt som turvei og skiløype.

KONSEKVENSER AV FREDNINGSFORSLAGET:

Fredningen vil hindre all næringsmessig drift av skogen og veibygging eller transport av tømmer med store maskiner gjennom området.

Fredningen vil videre kunne hindre utvidelse av løpetraseen gjennom området, og utvidet tilrettelegging for friluftsliv.

AKTUELLE SKJØTSELSTILTAK/MERKNADER:

Det er foreløpig ikke behov for skjøtsel.

Krigsdrama i Hansekollen

Av Sverre Grimstad

I Hansekollen, innerst i Maridalen, står en minnetavle over to gode nordmenn som ga sitt liv for Norge under den 2. verdenskrig. Tavlens enkle tekst forteller intet om den dramatiske hendelsen som var grunnlaget for at den ble satt opp.

Vinteren/våren 1945 var det en sterk økning i flyslippene fra England, til støtte for den norske motstandsbevegelsen. 22. februar 1945 landet et slipp ved Vrangsten, øst for Harestuvannet. Det var "bestilt" av radiostasjon "Corona", som hadde base på Rundmyrhytta ved Sørskogen. Slippet ble brakt med tog til Sandemosen, hvor det ble hentet av Arne Eikrem og Karl August Nerdrum, radiostasjonens ansvarlige.

Søndag 18. mars 1945 var det "slippfest" på Monsrud gård ved Harestua. Arne og "Kalle" var invitert, men kom ikke. De andre ante uråd og Einar Hagness (mannen med lengst sendetid under krigen fra stasjonen Beta på Rudsetra ovenfor Harestuvannet) dro til Oslo for å undersøke om noe hadde hendt. Da han kom til Arnes leilighet, var den bevoktet av tyskere. De skjøt, men Einar kom seg unna, dro tilbake til Harestua og rapporterte.

Senere kunne skogforvalter Jakob Kvande på Sørbråten fortelle hva som hadde skjedd. Det var nemlig hos ham de delaktige tyskerne lånte telefonen og ga beskjed til hovedkvarteret om hva de hadde gjort.

På østsiden av Hansekollen, under en stupbratt skrent, ligger restene av et tysk Drnier militærfly som styrtet 2. juli 1942. (Se Maridalen 1985-86). Derfra går det en kløvvei på skrå oppover lia og etter ca. 200 meter kommer

man opp på et platå. Der hadde Arne og "Kalle" radiosenderen sin gjemt. Terrenget er bratt, kronglete og uoversiktlig. Ypperlig å stikke seg bort i.

Søndag 18. mars 1945 var det skare og nysnø. Arne og Kalle var sammen med Agnes Larsen gått til sendestedet i Hansekollen fra Rundmyrhytta. Den lå i enden av Rundmyrveien, mellom parkeringsplassen og bekken. Den er nå revet. De var nettopp ferdige med dagens "trafikk" da det skjedde. En tysk patrulje hadde lenge forsøkt å peile inn senderen. Nå fikk de hjelp av nysnøen og fulgte sporene lett. Det må ha vært 8-10 stykker av dem. Fra bak et vindfall, nede i lia så de Kalle, som satt vakt. Han ble skutt rett ned uten varsel. Arne og Agnes kastet seg til hver sin side, men klarte ikke å stikke unna. Agnes klarte imidlertid å gjemme pistolen sin i snøen før de ble overmannet. Begge fikk håndjern på.

Arne forsto at det var livsfarlig å bli tatt. Han klarte å rive seg løs, og kastet seg utfor en skrent. En tysker skjøt etter ham og Arne falt sammen på myrflaten nedenfor skrenten, skutt gjennom hodet.

Tyskerne dro ned til Lauvlundhytta ved Møbekken, hvor de hadde bilene sine. Der lå det også noen tømmerhoggere. De ble kommandert med nest og tømmerslede opp til åstedet. De to likene ble bundet fast med hodet på sleden og bena hengende etter. Slik ble de fraktet ned til de tyske bilene. Likene ble ikke utlevert og forsvant for godt.

Agnes Larsen ble kjørt til Grini og satt i lange avhør. Slapp ikke unna tortur. Ble badet vekselsvis i kokende og kaldt vann. Røpet ingenting og fikk smuglet ut beskjed via "postboksen" ved Grinibekken. Agnes slapp fra den tragiske episoden og krigsen i live. Er i dag i 70-årene og lever i anonymitet i Bergen.

Arne Eriksen og Karl August Nerdrum ("Kalle") var begge 28 år da de ble drept. Arne var radioteknikeren av de to.

Kalle jobbet som politimann i Oslo. Begge var svært godt likt i motstandsmiljøet, og gjorde en stor innsats under krigen. Det var et stort tap å miste dem. Særlig tragisk var det at hendelsen fant sted bare 1½ måned før freden kom!

Josef Monsrud (66) var i sin tid viltkonsulent i Oslo kommune og aktiv motstandsmann under krigen. Han kjente godt til Arne og Kalle. I dag er han pensjonist og bor på Nordbråten Gård i Maridalen. Sammen med skogsjef Bjarne Mjåland tok han i 1970 initiativet til å få laget en kobberplate som kunne festes på fjellveggen ved stedet. Pris 1200 kroner. Avslag fra skogstyret!

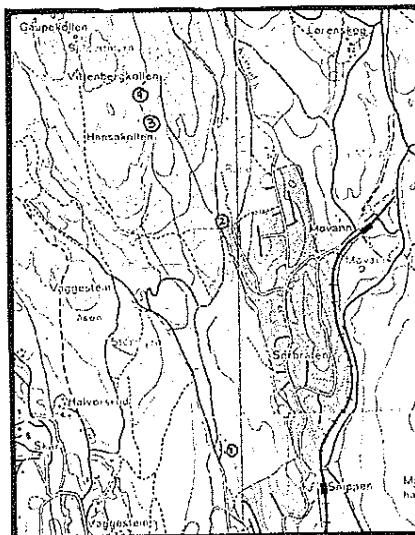
I 1980 tok Monsrud og Mjåland kontakt med Skogvesenets snekker John K. Bjørknes som deretter laget en minneplate over de to falne. Det ble satt opp av Skogvesenet 8. mai 1980, på dagen 35 år etter frigjøringen, nøyaktig på det stedet hendelsen fant sted.

Kunne du tenke deg å oppsøke åstedet for denne hendelsen?
Da kan du bruke kartet til høyre som veiviser.

Markeringene er:

1. Lauvlundhytta
2. Rundmyrhytta (revet)
3. Flyvrak
4. Åstedet

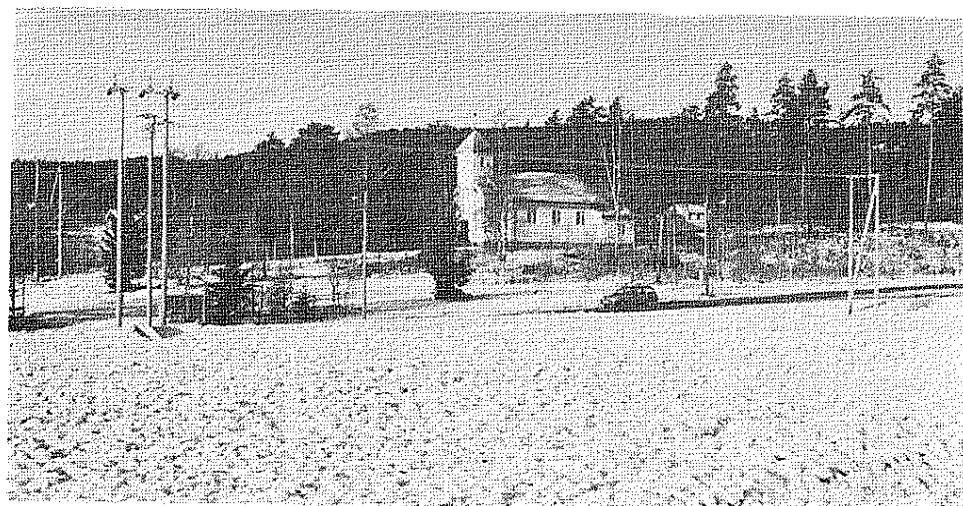
Vi kan anbefale Mobekken Parkeringsplass eller Movatn stasjon som startpunkt.
God tur!

Nekrologer med bilder sto i Aftenposten 18/3 1946, og reportasje med bilde fra avdukingen av minneplaten sto i samme avis 12/6 1980.

Minneplaten på
Hansekollen.
(Foto: S.Grimstad
februar -89)

Maste-«skog» ved Maridalen kapell.
(Foto: S. Reinholdt feb. -89)

En «skog» av master ved kapellet

Av Sheldon Reinholdt

I et informasjonsbrev av 28/4-88 fra Oslo Lysverker fikk vi kjennskap til planer om en endring og fornyelse av deler av strømforsyningensnettet i Maridalen. Vi engasjerte oss i saken og uttalte blant annet om forholdene ved kapellet i et brev av 21/5-88 :

" - - - Siden nettet er under omlegging og forbedring, ber vi innstendig om at man prøver å redusere det virvar av ledninger som er i området syd og øst for Maridalen kapell. Dessuten ber om at transformatoren utenfor kapellet flyttes til et mindre synlig sted."

Også Miljøetaten i Oslo engasjerte seg og kom med forslag til traseforbedringer. Etter de informasjonene vi fikk derfra var Lysverkene meget velvillige til våre felles ønsker. Vi var meget optimistiske.

I et brev av 8/6-88 fra Oslo Lysverker sies det :
" - - - Deres ønske om flytting av transformatoren utenfor kapellet til et mindre synlig sted vil bli etterkommet. Gittermasten fjernes og ny mastefottransformatør plasseres på et gunstig sted i nærheten.- - "

Og dette løftet ble holdt. Gittermasten i stål ble fjernet, men i stedet kom en mye større og mer dominerende tømmermastkonstruksjon på samme sted. Transformatoren ble via jordkabel flyttet ca. 50 m ned mot veien. Det var bortkastete penger. Transformatoren kunne like godt stått ved foten av den nye masten. Det er masten som dominerer.

Også på den andre siden av veien mot øst er det reist 2 store, ruvende tømmerkonstruksjoner og strukket enda flere og tykkere ledninger.

Alt er opplagt verre enn før. I alt står det nå ca. 15 tømmerstolper enkeltvis eller i kombinasjoner syd og øst for kapellet. Vi har fått en "skog" av større og mindre master med ledninger på krys og tvers.

Det er ufattelig at ikke Lysverkene ville rydde opp når de først skulle foreta fornyelser og moderniseringer.

I hele indre Oslo og i de nye drabantbyene samt en del villastrøk ligger all strømforsyning i nedgravde kabler. Men ved Maridalen kapell skal altså alt opp i luften og være så synlig som mulig.

Vi tror ikke det her er snakk om penger, men om manglende vilje.

Med en vedtatt verneplan for Maridalen ville dette ikke skjedd.
(Se bilde på forrige side !)

"Kan du huske, Trygve, - - - "

Utdrag av "Fra slott til slum" av Randi Bratteli

Fra boken "Fra slott til slum" av Randi Bratteli (Tiden norsk Forlag 1986) tillater vi oss å kippe noen avsnitt:

"---Kan du huske, Trygve, at vi kom hjem og syntes Oslo fortonet seg som et sydhavsparkadis med store, grønne trær og blomster overalt. Vi kjørte til Maridalen og gikk tur på gamle stier, langs elva oppover til Øyungen som lå speilglatt og vakker denne augustettermiddagen. Det var så stille, så stille. Vi satte oss ned og nøt det hele. Hørte stemmer et par ganger, som sikkert kom fra det gule teltet på den andre siden av vannet. Dette var et - av flere steder - i Nordmarka vi stadig tydde tilbake til, som vi var glad i. Den ettermiddagen tenkte jeg at jeg hadde visst aldri sett at du kastet steiner eller kvist uti vannet når du satt slik ved bredden av en liten sjø. Du satt alltid stille med armene rundt knærne.

Du snakket om hvor viktig det var å føre rett politikk, så våre etterkommere i fremtiden skulle få nyte godt av de verdier som ligger i rent vann, ren luft, naturområder i og omkring tettstedene og byene våre, at vi fortsatt måtte ha uberørte naturmiljøer der dyr og planter får leve sitt eget liv, og der vi kan få den naturopplevelsen som betyr så mye for oss. Du hadde alltid vært opptatt av disse tingene, gjennom hele vårt lange ekteskap, og før det ble tatt opp i den offentlige debatten.

På hjemvei stoppet du av og til for å plukke markblomster, og det var en riktig sommerbukett du kunne overrekke meg til slutt, fulgt av et spøkefullt lite bukk og det varme smilet ditt. Det ble mange, mange slike buketter i årenes løp. Veronika og marikåpe, blåklokke og hundekjeks og mye mer. Så glad du gjorde meg.---"

Gravrøys på Turter

Klippet av Sheldon Reinholtet

Fra Grefsen menighetsblad, Talefoten, september 1988,
klipper vi:

"Mye tyder på at det finnes mange skjulte fortidsminner i Maridalen. Enkelte løsfunn fra steinalderen finnes allerede. På den gamle Turter gård er det oppdaget røyser. Mye tyder på at også jordene rundt Margaretha-kirken rommer skatter av nasjonal verdi. Arkeologer skal nå finkjemme dalen, og utgravningsene skulle begynt allerede i sommer, men er utsatt til september. Det blir en spennende høst i Maridalen.

Landskapet rundt kirkeruinene har trolig vært nesten uforandret siden 1200-tallet, kan vi lese i et oppslag i Akersposten før sommerferien. Kirken har nok ikke vært alene i landskapet. Den var første hellige sted på pilgrimsveien mot Nidaros. Bøndene i dalen har sikkert tilbudt både husrom og bevertning.

Den gamle ferdelsveien

Det er grunn til å tro at den bakken som går opp til kirken i dag også var kirkebakken den gang. Veien til dagens parkeringsplass snor seg naturlig mellom åkerlappene. Dette kan være den gamle ferdelsveien.

På Turter gård ligger en rund røys med en diameter på ca. 10 meter. Arkeologene er ganske sikre på at dette er et fortidsminne. Både formen og beliggenheten er karakteristiske. Røysa ligger i dag under en flott, kandelaberformet bjørk. Formen på bjørka har blitt slik fordi folk i gamle dager berget løv til vinterfor fra den. Om våren, før vegetasjonen blir for tett, kan vi ennå se et vanningssted for

hester. Det er bygget av tre stenheller og ligger ved siden av den gamle ferdsselsveien.

Internasjonal verdi

Utgravningsene har sammenheng med en verneplan for Maridalen som kulturlandskap. Nye funn styrker behovet for å verne dette landskapet. Maridalen er et av syv norske landskap som Miljøverndepartementet ønsker å bidra med i forbindelse med Europarådets kampanje for bevaring av kulturlandskaper. Maridalen er unik, ikke bare i norsk sammenheng, men også internasjonalt. Dalen har stor verdi sett fra flere synsvinkler, geologisk, botanisk, zoologisk og kulturhistorisk.

Ny oppdagelseteknikk

Arkeologene har funnet fram til en ny metode for å oppdage spor etter tidligere bosettinger. Landskapet blir fotografert når kornet modnes. Der hvor gamle ferdsselsveier, gravplasser og hus har ligget, blir jorda komprimert slik at kornet har en tendens til å modnes seinere her. I Maridalen mener man likevel at fornminnene er tydelige nok til å oppdages i felten."

Fra Talefoten, januar 1989, klipper vi:

"Universitetets Oldsakssamling har hatt befaringer i Maridalen i høst for å kartlegge fortidsminner i dalen. Arbeidet vil fortsette til våren med tanke på å lage en rapport. Rapporten skal danne grunnlag for et forslag til deler av dalen som skal tas spesielt vare på.

- Maridalen er meget spesiell og inneholder mange forskjellige kulturlandskap som bør vernes, forteller Kristian Keller fra Universitetets Oldsakssamling. Det er kommunen som står bak i dette arbeidet. Det skal lages et forslag til vern og pleie av kulturlandskapet. Dette er noe som er

forholdsvis nytt i Norge. Vi har hatt en spesialist fra Sverige på besøk som har pekt på mulige verne-områder.

Gravrøyser

- Hva har dere funnet så langt?
- Vi har funnet ut at røysa ved den såkalte Kongseika sannsynligvis ikke er gravhaug. Dette er nok bare naturlig morenestein som er sprengt opp av røttene.
- Det har tidligere vært snakk om at det kanskje kunne være noe borte ved Turter gård. Har dere funnet noe her?
- Ja, vi tror det. Det er to haugformasjoner der som vi tror er gamle gravrøyser. Like ved gården mener vi også at vi har funnet restene av et gammelt husmannsbruk som skal ha ligget her. Det er et område med 8-10 år gammel bjørk. Dette er gjenvokst beitemark. Og enda før det var beitemark regner vi med at jorda har vært dyrket her.
- Kan det bli aktuelt å grave ut disse røysene?
- Nei, full utgraving gjøres som regel bare der det er snakk om at haugene går tapt, ved neddemming o.l.. Men det kan bli aktuelt å ta et lite snitt for å se om det virkelig er en gravhaug. Det ville være synd å grave ut hele haugen. Da ville vi skade de fine trærne som er oppå.

Et eksempel på pleie?

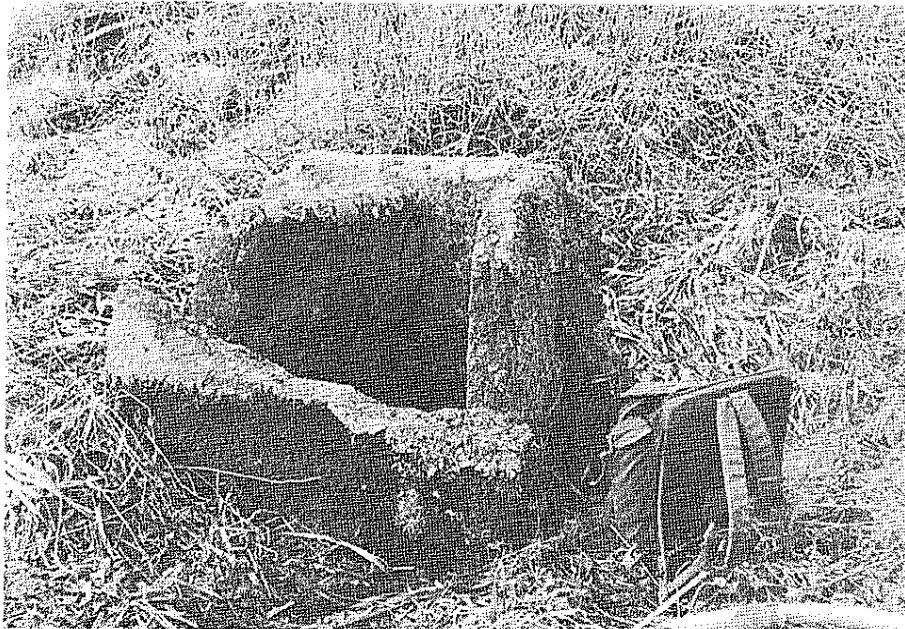
- Kan det være aktuelt å gjøre noe med dette området?
- Eventuell graving i haugen må først klareres med grunneier. Men dersom det viste seg at dette virkelig var en gravhaug, så kunne det være aktuelt å framheve den på en eller annen måte, og kanskje føre den unge bjørkeskogen her tilbake til beitemark. Alt slikt må avtales med grunneier. I Sverige har de virkemidler som skal sikre at bonden ikke taper noe på vern av kulturlandskapet, bl.a. egne tilskudd gjennom jordbruksavtalene. I Norge er dette med vern av kulturlandskaper helt i startgropa.

Rapport

- Når vil rapporten bli ferdig?
- Kelvin Ekland og Lena Bergils har gjort en del undersøkelser og laget en forstudie til vern og placie av kulturlandskapet. Den har vi sendt videre til kommunen. Men vårt arbeid vil fortsette til våren.
- Hva handler denne rapporten om?
- Den har med seg tema som "Fiske og Jakt", "Ville dyr", "Ville vekster", "Jordbruk i dag", "Historisk og førhistorisk jordbruk".

Kirkegården som er borte

- Hva vil dere ta fatt på til våren?
- Sannsynligvis har det hørt en kirkegård til Margaretekirken (kirkeruinen) i Maridalen. Vi skulle ha rodd ut og lett etter den i høst, men på grunn av sykdom ble det desverre ikke noe av. Mens vannet ennå er klart etter vårflommen, før sommeren setter inn med algevekst i vannet, vil vi prøve å finne denne.

Eldgammelt vannsted på Turter.
(Foto: S. Reinholdt feb. -89)

«Hølet» til minne

Av Harry Lagert

Nord for Nordbråten og Dalen og tett ved Jondalsbekken lå den nordligste husmannsplassen i Maridalen. Den hadde det lite flatterende navnet "Hølet", men var i virkeligheten en av Maridalens idyller.

For en del år siden var jeg med i et vårlig skirenn ved "Hølet", og kunne ikke dy meg for å lage følgende "stemningsrapport":

Ved Jondalsbekken i Maridalen
der lå en boplass i hundre år.
I ly av åsen, i selve salen,
der levde mennesker i trange kåر.
Men her i "Hølet" her trivdes svalen,
og blomster kranset den gamle gården.
Her hoppet haren, her gresset smalen.
Nå suser vinden, og tiden flår -.

Jeg gikk en vårdag igjennom leet
opp mot en jordhaug der huset stod.
En svarttrost kvitret i asketreet
mot dagens stillhet på øde mo.
En gang var stedet som sol-paléet,
i laftet tømmer blant veksters gro.
Jeg står i undring ved bekkekneet
der fossen bygger en fargebro.

Her bodde Maren, her bodde Ola,
her strevde mange i takk og bønn.
Snart plasket regnet, snart skinte sola,
og vollen vokste seg saftig-grønn.

Ja, glede var det når plassens fol
i kåte sprett gjorde dagen skjønn;
og kua rautet, og katten mola,
så elgen stusset med begge hønn.

På gods og gull var de heller arme,
det folk som ryddet på "Hølet"s grunn.
Men her var livslyst, og her var varme,
og arbeidsdagen var frisk og sunn.
For var man bonde, så fikk man farme
og leve sparsomt av jordens munn.
Det frie livet var fylt med sjarme
i lange år - og i hvert sekund -.

Jeg hyller "Hølet" og Jondalsbekken,
og alt som puslet rundt bu og hus.
Fra slitets steinmur til syrinhekken
det går vemodige minnebrus.
- Det folk som levde på denne flekken,
var fylt av villmark og skogens sus;
inntil den store kommune-snekken
fikk plassen revet og lagt i grus.

I boka -"Kom til den fagre Maridal"- utgitt av Maridalens
Venner i 1971, står det om "Hølet" bl.a.:

"Plassen som hørte under Nordbråten, ble ryddet på
begynnelsen av 1800-tallet. Stua som sto her var neppe så
gammel. Opprinnelig hadde den ett rom, men senere ble den
delt i stue og kjøkken. Bygningen var firlaftet med bislag
på gavlen. Senere fikk den en liten veranda for bislaget.
I kjøkkenet sto det en svær muret grue av runde steiner.
Før var det også fjøs av gråstein og en låve her på "Hølet".
Oslo kommune rev den koselige gamle stua i 1970. Nå er det
bare en jordhaug igjen."

(Gjengitt fra "På jakt og vakt" nr. 3/87)

Maridalens Skiklubb 1897-1920

Av Harry Jægert

Rundt århundreskiftet var ikke bydelsgrensene slik de er i dag. Først og fremst var det skolekretser og kirkesogn som fortalte hvor man hørte hjemme. Maridalen f.eks., strakte seg langt inn på "våre enemerker", med Brekke gård i Maridalen, Maridalens Turisthotel (Rønningen) og Maridalsoset like nord for Kjelsåsdammen ved Grønvold.

När det gjaldt idrettsaktiviteter, og da særlig skiløp, var Nydalens Skiklub tidlig på farten (16/3.1886). Maridalens Skiklub var i virksomhet fra 1897 til 1920, mens Nordmarken Idrettsforening bestod i 31 år fra 1916. Kjelsås Idrettslag ble stiftet 16/3.1913. Så fulgte Grefsen Idrettslag 23/3.1918, og Brekke og Maridalen Idrettslag fra 30/10.1938. En del av disse klubbene tok opp andre idrettsgrener etter hvert, men for de fleste var skisporten det viktigste.

Vi har i denne artikkelen tenkt å konsentrere oss mest om Maridalens Skiklub, som ble stiftet i Iverstua av Thorstein Sundby, Ludvig Turterbekken, Baltzer Vaggestein og David Svendsen. Sundby ble lagets første formann og var en drivende kraft i mange år. Med seg fra begynnelsen hadde han Georg Larsen som sekretær og Halvard Halvorsen Sørbråten som kasserer. Fram til 1920, da klubben gikk inn, var disse formenn: Georg Larsen, Hansen Rønningen, Nils Sekkelsten og Hildebrand Staalhanske.

Georg Larsen var eldste sønn av omgangsskolelæreren i Nordmarka, den senere overlærer på Kjelsås skole (1881 - 1905), Jens Larsen. I Nydalens første landsrenn i Mesterbakken i 1891 hadde Georg Larsen startnummer 5. Fem år senere deltok hans yngste bror Lars i Nydalsrennet og fikk

9. premie i yngste klasse. (Vi kommer tilbake til de aller første maridøler som startet i "åpne renn".)

Maridalens Skiklub hadde mange dyktige skiløpere i tillegg til Larsen-brødrene, der også Olaf må nevnes. Vi finner flere av dem som aktive i Nydalens Skiklub: Holmenkollmedaljevinneren Jørgen Hansen, og Kongepokalvinneren Hans Olsen Oset bl.a.. Til Kjelsås I.L. gikk bl.a. Ragnvald Hermansen, Darre Valstad, Alfred og Hildebrand Staalhanske, Markus og Sigurd Oulie, Ernst Ramm, Alf og Ivar Strøm og Alf Fredriksen. I Grefsen I.L. finner vi Johan og Einar Sekkestøn og skytterkongen Ole Andreas Lilloe-Olsen. (4 olympiske gullmedaljer i skyting og vinner av kombinert klasse B i Holmenkollen 1905).

Kjente ski-entusiaster som Birger og Einar Lilloe var også svært aktive i Nydalens Skiklub, men la aldri skjul på at de var ekte maridøler. Blant disse kan vi også nevne Johannes Kallerud (far til Nydalens landskjente skiløpere Asbjørn og Gunnar Hermansen), Sigv. Skogheim, Ivar Brodin, Karl Herman Bjerke og Kristoffer Schau. I et skirenn ved Lillestrøm ble maridølene skjelt ut for "vadmålsbønder" fordi de tok med seg det meste av sølvet! Man nevner også gjerne rådhus-arkitekten Magnus Poulsson som et ivrig medlem av Maridalens Skiklub.

I 1884 ble det arrangert skirenn i en bakke ved gården Skar. Tre unge nydøllinger gikk til topps i rennet:
1) Ludvig Larsen, 2) Normann Bakke, 3) Karl Knudsen.
Harald Lilloe og agronom Høybraaten fra Eidsvoll stod for arrangementet, og Nils Kamphaug og lærer Ole Skøien (kjent Grefsen-lærer) var dommere.

Både i Nydalen og i Maridalen ble det imidlertid arrangert skirenn før klubbene ble stiftet. Vi finner nydøllinger på premielistene helt fra 1870-årene. I det første rennet over 5 mil i 1888 ble Karl Knudsen, Nydalen, nr. 8 (5 t.ll min. 23 sek.) og Kristian Olsen, Maridals-

hammeren nr. 11 (5 t. 27 min. 22 sek.).

Samme året (1888) arrangerte Nils Kamphaug og Ole Skøien renn på Kamphaug. Ved dette rennet var også Karen Lørenseter til stede, da fire av hennes sønner deltok. Hun hadde med seg en ryggsekk med mat til gutta sine. På hjemturen var sekken fylt med premier. I dette rennet startet også kjente nordmarkinger som Edvard Bjørnholt, Edvard Hakloa, Børjer Hakloa, Petter Jensen, Ole Mago og Thv. Burås. Et annet renn dette året ble vunnet av Einar Lilloe. Han fikk et par ski av malmfur i premie. Nummer 2 ble Olaf Lørenskogen, og på 3. plass kom Hans Kristiansen.

Maridalens Skiklub kunne ha bortimot 50 deltakere i sine klubbrenn, som oftest ble arrangert ved Turter og Sørbråten. Særlig på det siste stedet hadde man flott langrennsterreng og en hoppbakke som tålte lengder opp til 24 meter.

Omkring 1912 bygde medlemmene i klubben Berntsbergbakken innerst i Neskrøken mellom Greveveien og Dausjøen. Noen år senere ble bakken utvidet til hopplengder på 50 meter, og fikk navnet Sagstubakken. Blant kjente hoppere som viste sine ferdigheter her, nevner man gjerne Lauritz Bergendahl (som bodde ved Sandermosen stasjon, bare fem minutter fra bakken), Jacob Tullin Thams, Alf Andersen, nydølingene Lorang Andersen og Bjarne Rosén og Kjelsås' storhopper Ole Oulie. Den siste tok med seg vandrepokalen fra Maridalen, oppsatt av gullsmed Kristiansen i 1918, over til Kjelsås I.L.. Da "Ola" tok pokalen til odel og eie i 1928, var det inngravert 11 navn.

I Maridalen, som mange andre steder i landet, gav arbeidsplassen og lokalmiljøet grobunn for idrettsaktiviteter. Mange i Maridalens Skiklub kunne føre sine aner tilbake til Stangjernshammeren (nedlagt i 1874), og til ullspinneriet ved Vaggestein, som var i drift til omkring 1910. Kruttverket ved Skar hadde også en stor arbeids-

stokk. Ellers var medlemmene rekruttert fra gårdene omkring, og helt sør til Brekke- og Mustadområdet på Kjelsås. De fleste som arbeidet eller vokste opp her fant det naturlig å gå inn i Kjelsås I.L. da laget ble stiftet i 1913.

(Gjengitt fra "På jakt og vakt" nr. 1/86)

*Maridalens Skiklubbs emblem i metall.
(Foto: S. Reinholdt jan. -89)*

Et «gravfølge»

Av Tore Furuberg

Det finnes mer mellom himmel og jord enn det vi tror. Dette er et uttrykk som er blitt mye brukt om ukjente ting som vi mennesker har vanskelig for å forstå.

Noen mennesker har den evnen at de kan "se" ting som har hendt og kommer til å hende. Enkelte kan fortelle om opplevelser mens de har ligget på et operasjonsbord, at de har vært til stede, svevende i rommet og sett det hele.

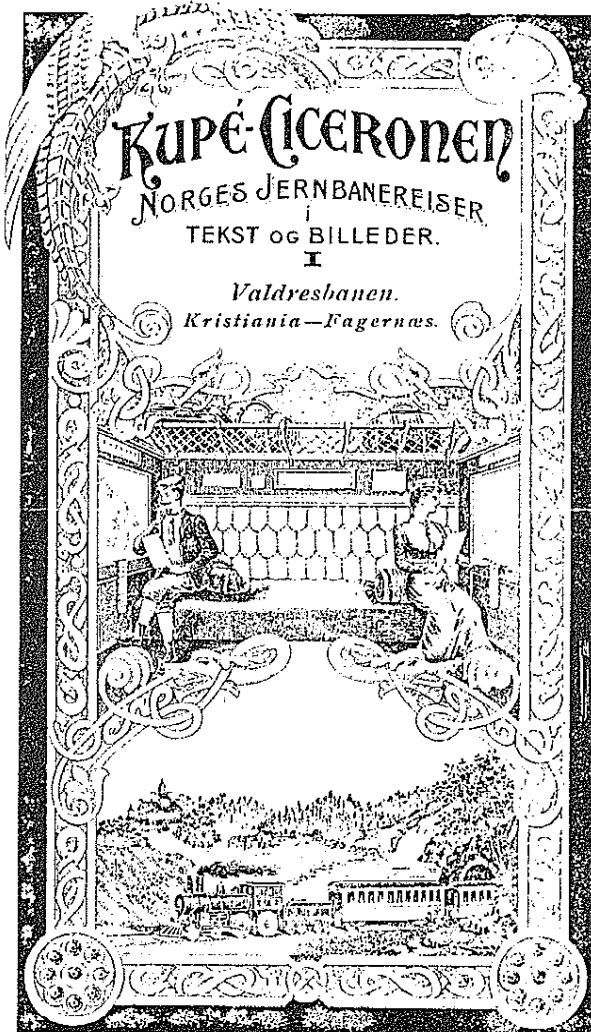
Noen av de vanligste opplevelsene er imidlertid dødsbudskap. Dette er beskjeder i form av opplevelser som blir gitt om familie, venner eller bekjente som plutselig og uventet dør, før folk få vite om det på normal måte.

Maridalen har også sine eksempler på opplevelser av det overnaturlige: Brennende tønnebånd har trillet over veien for folk, kirkeklokker har ringt under isen på Maridalsvannet og enkelte personer har mottatt dødsbudskap i form av visjon. Opplevelsene kan være sterke og setter sitt preg i sinnet resten av livet.

Under en av mine pratestunder med en gammel maridøl, Frantz Solberg, fortalte han meg følgende historie:

"En vinterkveld kom en mann gående Kallerudveien, fra Kapellet mot Hønefoten. Det var klarvær, måneskinn og fint turvær. I nærheten av Kallerud kom det plutselig et begravelsesfølge gående langs veien. Tause mennesker gikk etter en hest og ei kjerre hvor kisten var plassert. Det var ikke en eneste lyd å høre fra følget. Han gikk til side. Begravelsesfølget passerte og forsvant. Han ble stående stille, snudde seg for å se etter begravelsesfølget, men det var borte. Han kunne ikke forstå dette, for han visste ikke om noen som var død i bygda. Da han kom hjem, fortalte han om opplevelsen, men det virket uforklarlig. Dagen etter kom beskjeden: Datteren på Kirkeby var funnet druknet i Maridalsvannet. Han kjente piken veldig godt, og han var med denne hendelsen blitt fortalt om hennes død."

Formidling av slike budskap og andre uforklarlige hendelser setter søkerlyset på hvorfor noen får slike budskap og ikke andre. I dag foregår det undersøkelser av mange slike hendelser. Dybdepsykologi og parapsykologi er undersøkelser som har som mål å kartlegge ukjente området av virkeligheten. Hvem vet, kanskje en dag er vi i stand til å formidle visjoner alle sammen?

Gjennem venstre vindu
sees:

spærres, medens fabrikerne
staaer.

5½ min. fra stationen.

Oppø i aasen et hvæld hus
i embedsgaardsstil: *Brekke
gaard*, tilh. godseier *Loren-
skold*, opført af *James Collat*
i Fludebygningernes tid som
jægtslot.

Gjennem høire vindu
sees:

6 min. fra stationen.

Idet toget kommer frem fra
Nydalens sees tilhøire *Grefsen-
aasen*, der hæver sig stælt op
fra det flade terræn.

7 min. fra stationen.

Gulmalet vinker gammel
gaard: *Kjelsaas*.

8 min. fra stationen.

KJELSAAS STATION,
1366 m. o. h., 10½ km. fra Krea.

Idet toget går ind paa
Kjelsaas station, sees til
venstre et fabrikanlæg: *Munk-
d & Sons Spigerverk*, der af
gammelt jernskrah fabrikerer
spiger.

Idet stationen forlades, sees
Maridalsosel, hvor *Akerselven*
 løber ud af *Maridalsvandet*,
 og hvor vandet afstrømmer.
 Bortenfor dette sees *Brekke-
sag*, tilh. godseier *Loren-skold*.

— 8 —

Gjennem venstre vindu
sees:

4 min. fra stationen.
En lidet *tund*, 8 secunder.

4½ min. fra stationen.
En lidet do., 2 secunder.

Maridalsvandet 3,6 km² stort,
149 m. over havet. Herfra
faar Krea sit drikkevand. Ved
vandets nordlige ende ligger
Maridalshammeren med stort
nybygget elektricitetsværk
med ledninger til *Kristiania*.
Maridalsvandet tilløb er
Skarselven og *Skjersaelven*
begge på nordsiden.

5 min. fra stationen.
En lidet gaard: *Gressdalen*.

6 min. fra stationen.
Nordenfor Maridalsvandet
sees *Nydalens*, der går mod
nord paa begge sider af Skars-
elven, herboet i ca. 4 km.
hængde.

Vakkert dalføre. Cfr. Werge-
laus: „Kom til den fage
Maridal“.

Ved Maridalsvandets nord-
side gaarden *Kirkely* med ruin-
erne af en oldgammel ku-

— 9 —

Gjennem venstre vindu
sees:

Tolsk kirke: St. Maria kapel,
hvorefter dølen har fået sit
navn.

10 min. fra stationen.

Gjennem trærne skinnes
for første gang den gule
Grevevei bygget af grev *Hermann Wedel-Jarlsberg* og naumbt
1826. Den fører fra *Mariidalen*
over fjeldet til *Hakedals verk*
og følger et langt stykke jern-
banelinjen. Merkelig som en
af landets sidste bønner, hvor
kjørende betaler kr. 0,10 pr.
lest. Tilhører som det meste
af terrainet mellem *Kjeleås*
og *Hakedal* godsier *Lovcen-
skiald*.

11 min. fra stationen.

Saudermosen, en lidet myr-
strækning med et stationshus.

13 min. fra stationen.

Aaben udsigt over øvre del
af *Mariidalen*. Langst mod
nord sees et skifertag i sko-
ven — krudthuset i det ned-
logte *Skars krodtverk*, nu
hjem for epileptikere.

14 min. fra stationen.

Greveveien går nu lige ved
siden af jernbanen. Ser man
ud af vinduet, faar man i for-
bifarten ret fornud et glimt
af et lidet rødt hus med en
bom udenfor: Greveveiens
søndre bomhus.

Gjennem høire vindu
sees:

Gjennem venstre vindu
sees:

15 min. fra stationen.
Greveveien fører i tunnel under jernbanen og kommer ud på
høire side af jernbaneclinjen.

16 min. fra stationen.

Det øre *Morand*, vakkert
slagsjern med en holme midt
i. Greveveien slinger sig
rundt på østsiden.

18 min. fra stationen.

Det andet *Morand*, afhangt,
omgivet af skov.

Uniddelbart derefter, *større tunnel*, 30 secunder, idet jern-
banen gjennemborer høidedraget, der skiller *Mariidalen* fra
Nittedalen.

Derefter kommer man gjennem en skovstrækning uden
særlig interesse frem til:

NITTEDALS STATION.
21,6 m. o. h. 21,5 km. fra Kva.

Brekke gård og en arkitekt

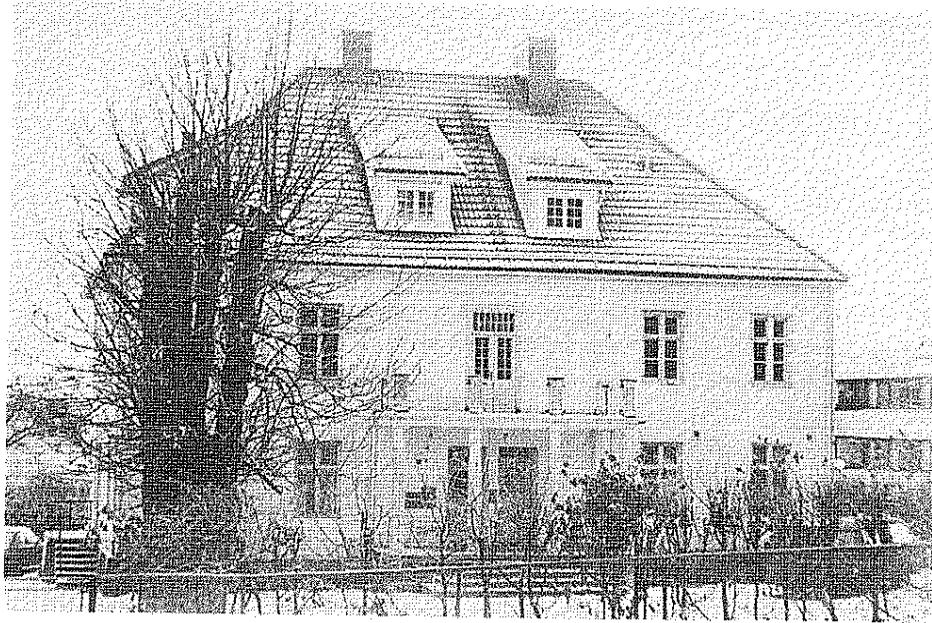
Av Rolf Rasch-Engh

Gnr. 59, bnr. 1 i det gamle Aker, var Brekke. Brekke omtales langt tilbake i middelalderen, og var den eneste bebodde gård etter svartedauen i Maridalen. Våre diktere tar stedet med, da det på gårdenes grunn ved oset av Maridalsvannet ble ført opp jernhytter alt i slutten av 1500-årene. Dette er den første spede begynnelse til industri ved Maridalsvannet, samtidig kom det sagbruk, og hvinene fra oppgangssaga kunne fortelle om stor virksomhet her.

Brekke har så hørt sammen med Nordmarksgodset siden midten av 1600-årene. Alt fra 1771 er Peder Anker eier - vår første statsminister etter 1814.

I 1809 kommer en danske, Jørgen Gerhard Løser, til Norge som praktiserende arkitekt. Han blir i 1810 ansatt hos Carsten Anker, og fra 1814 til 1820 ved det Ankerske Fideikommis. Han engasjeres hos grev Hermann Wedel Jarlsberg i 1812-14, og svigerfaren til grev Hermann er Peder Anker. - I denne tiden tegnes og bygges nåværende Brekke. Det er en prektig toetasjers murstensbygning tegnet av J. G. Løser og bygget av G. Steinert som murmester. Tradisjonen vil vite at det er bygget som "jaktslott" for Peder Anker. Kanskje vi heller kan si; som et utflyktssted for familien Anker og dens krets.

Tegningene av Brekke røper arkitektens modenhet ved utformingen av oppgaven, preget som den er av klassismens styrke. Rent teknisk ble det stilt krav til tegningenes utførelse - og dette gir oss en regelmessig, glattpusset bygning med høyt valmtak, uten svai. Barokkens høyde beholdes, samtidig som man benytter empirens stramme linje ved gjennomføringen. Vi finner et søylebåret altan-

Brekke gårds fasade mot NV.
(Foto: S. Reinholdt jan. -89)

Brekke gårds fasade mot SØ
(Foto: S. Reinholdt jan. -89)

parti mot nord, ingen haveutgang - noe som kjennes fra flere av Løsers bygg -, innvendig enkle, panelte rom, stor peis i kjøkkenet og stor høyde under taket i værelsene i begge etasjer - 3,25 m.

Brekke står ikke så ensom blant bebyggelsen i Oslo som vi skulle tro, og dette skyldes trolig de kondisjonerteres bruk av Løser som arkitekt.

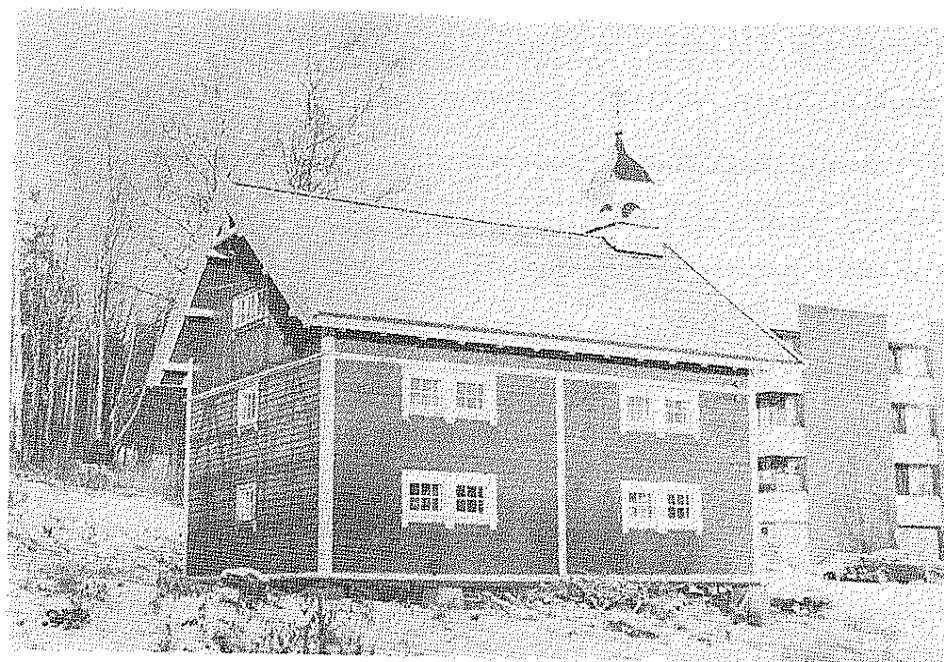
Familien Collett eide gården Markerud i Nittedal fra midten av 1700-tallet til 1834. Gården ble brukt som utflyktssted, og den nåværende fredede hovedbygning fra 1809 ble oppført av J. G. Løser. Denne bygningen har heller ikke utgang til haven, når vi ser bort fra et symmetrisk plassert bislag ut fra kjelleren i fronten.

Løsers hovedverk i Norge er ombyggingen og moderniseringen av Jarlsberg hovedgård, påbegynt våren 1812. Det store huset fra 1600- og 1700-tallet fikk sitt nåværende monumentale uttrykk ved bruk av sparsomme arkitektoniske virkemidler. Glattpussede vegger og vindusåpninger uten omrammingsprofiler, gir den den tre etasjers hovedbygningen på Jarlsberg et nesten kaserneaktig preg. Men den nøkterne empirestilen får en opphøyd karakter ved anvendelse av den joniske søyleraden på hver side av bygningen. Slik samles midtpartiet og anlegget til en helhet. Andre bygninger fra Løsers hånd var løkkehuset Sorgenfri i Christiania for garver Jess Borgen, Mandal kirke - landets nest største kirke -, Kjørbo for Peder Anker (R. B. Grauer), Fornebu hovedgård for familien Hoffgaard, bistått Chr. Collett ved oppføringen av hovedbygningen på Søndre Tåsen.

Andre arbeider var en nå fjernet kongestol i Vår Frelsers kirke (Domkirken), bygård for garver Schou - Storgt./Nygata (står delvis ennå), Frognerhaugen løkke, Borgerskolen i Kongens gate (brent), ombygging av Tollbugt. for Hefty og Sønn, frokostværelset i Paléet (brent) og Akersgata 22-24.

Jørgen Gerhardt (Geert) Løser var født 5. mai 1777 i København som sønn av en blikkenslager. Utdannelsen fikk han gjennom Kunstakademiets bygningsskole, hvor han vant den lille sølvmedalje i 1794, og senere også gullmedalje. Han fikk attest for å være en "duelig og anset Kunstner". Vi ser at Løser ikke var offiser av utdannelse, noe langt de fleste av datidens arkitekter var. Han kom til Norge i 1809, og var for det meste ansatt i virksomhet i kretsen rundt familien Anker. Fra 1819 løste han borgerkap i Christiania og ble praktiserende arkitekt, noe han var til han døde 1. oktober 1829.

Løser var i sin tid en meget duelig og ansett kunstner. Han arbeidet med forenklede former, i en klar og nøktern klassisisme. Med Løser fikk Christiania og Norge sin første privatpraktiserende arkitekt - som også hadde akademisk utdannelse. At det ikke gikk så lett å slå seg igjennom i årene etter 1814, fikk han nok også erfare.

Brekke gårds stabbur er fredet og restaurert av Trekkhundklubben
(Foto: S. Reinholdt, jan. -89)

En tankeløst forslag! – og et ugyldig vedtak?

Av Tore Furuberg

§ 4 i foreningens vedtekter har de siste 2 årene skapt stridigheter og uro.

Første del av paragrafen lyder: "Foreningens styre består av 5 medlemmer, valgt for 2 år. Av disse velges det 3 det ene Året og 2 det neste. 2 medlemmer velges blant Maridalens beboere. - - - "

Paragrafens ordlyd har stått uendret gjennom hele foreningens snart 19-årige historie.

Men fordelingsbestemmelsen om 2 fra Maridalen og 3 utenbygds har bare vært oppfylt 5 ganger, så vidt en kan se av tilgjengelige papirer. Omtrent like mange ganger har det vært 1 "for mye" fra Maridalen eller 1 "for mye" av utenbygdsboende.

Disse avvik fra den generelle fordelingsnøkkelen i § 4 ser ikke ut til å ha skapt problemer tidligere. En må anta at avvikene skyldes at det ikke har vært mulig å skaffe interesserte og dyktige nok kandidater til styreplassene hvis fordelingsnøkkelen skulle følges.

Meningen med § 4's fordeling av styremedlemmene må være å samle brukerinteressene av Maridalen : Kultur, historie, flora, fauna, rekreasjon og innbyggerinteressene. Riktig sammensatt styre vil bety best mulig oppfyllelse av § 2 som omhandler formålet med foreningen.

Til generalforsamlingen 1987 kom det forslag fra et medlem om forandring av fordelingsnøkkelen. Den ble foreslått endret til :

" - - Minst 2 av medlemmene velges blandt Maridalens beboere. - - - "

Forslaget skapte diskusjon og uro i salen. Man oppfattet det som en oppfordring til at flest mulig av styremedlemmene skulle være fra Maridalen og Sørbråten. Og det ville være en provokasjon overfor de ca. 93 % av medlemmene som bor utenfor dalen.

Forslaget ble forkastet med 25 mot 13 stemmer.

- - - -

Til generalforsamlingen 1988 kom det ganske naturlig et motforslag, som likevel ikke var så vidtgående som det i 1987.

Forslaget lød:

" - - - Det er ønskelig at 2 medlemmer velges blandt Maridalens beboere. - - - "

Til dette årsmøtet hadde det tydeligvis foregått en mobilisering av medlemmer fra Maridalen og Sørbråten.

Forslaget ble ikke gjenstand for avstemming, fordi det kom et benkeforslag likelydende med forslaget i 1987 :

" - - - Minst 2 av medlemmene velges blandt Maridalens beboere. - - - "

Forslaget ble vedtatt med stort flertall.

Aftennummer s. 16

Mandag 5. desember 1988 **Aftenposten**

Styret for 1988 diskuterte kort etter generalforsamlingen dette vedtaket i forhold til vedtektenes § 7.

Der står det :

" - - - Forslag som ønskes behandlet, må være innsendt til styret innen 1. oktober. - - - "

Man kom enstemmig til den konklusjon at man på årsmøtene bare kan ta standpunkt til forslag som foreligger innen 1./lo.

Vedtaket for benkeforslaget er derfor ikke gyldig, mente man.

I slutten av januar 1989 ble det holdt et felles møte mellom styret for 1988 og styret for 1989. (1 manglet) (Varaemedlemmene var med)

Benkeforslags-vedtaket ble vurdert. 4 mente det var ugyldig, 3 at det var gyldig og 2 var usikre på gyldigheten.

- - - -
Maridalens Venner står nå overfor et valg. Skal den være en Oslo- og landsforening eller en ny valforening for Maridalen og Sørbråten ?

Valforeninger har vi fra før.

Foreningsens styrke og innflytelse ligger i et stadig økende medlemsstall som klart ser de umistelige kulturverdier som ligger i dalen.

Bare en stor og aktiv forening vil ha innflytelse nok til å hjelpe til å verne Maridalen for oss og kommende slekter.

Vi har ikke råd til fraksjonsdannelser og maktkamper i foreningen. Det vil bare føre til redusert medlemsstall og redusert innflytelse.

Vi må tilbake til den gamle fordelingsnøkkelen 3 - 2 av utenbygdboende og Maridalsinnbyggere og med en allsidig sammensetning av interesser.

Men fordelingsnøkkelen må også kunne fravikes hvis det er nødvendig for å styrke foreningens handlekraft.

Generalforsamlingen i november 1989 må gjøre de nødvendige vedtak.

(Red.anm.: Tore Furuberg er født i Maridalen og har bodd der hele sitt liv. Han var nestformann 1945-88, men ble ikke valgt da han stilte til gjenvalg i styret 1989-90. Studer forøvrig årsmøtereferatene for 1987 og 1988.)

Maridalens Venner «kuppet»

Maridalens Venner, som til nå har vært en organisasjon som først og fremst har arbeidet for å verne om og bevare Maridalen, ble i forrige uke «kuppet» av beboere i Maridalen. Mange av forpakterne og beboere i dalen er uenig i den nye verneplanen for Maridalen.

— Jeg tror det blir mye vanskeligere for foreningen å gjøre noe når tre av de fem i styret er imot verneplanen for Maridalen. Jeg meiner også at det er galt at cirka 10 prosent av de over 900 medlemmene skal snu arbeidet i foreningen på egne vogne. Maridalsene burde bruke sin egen velforening til å fremme sine saker, ikke foreningen, sier Tore Furuberg, tidligere nestformann i Maridalens Venner.

Vedtekter for Maridalens Venner

Vedtatt på konstituerende generalforsamling 9. juni 1970 med
endringer på generalforsamlingene 30.mai 1972, 28. mai 1975,
30. november 1977 og 29. november 1979 og 24.november 1980.

§ 1. Navn

Foreningens navn er Maridalens Venner.

§ 2. Formål

Foreningens formål er å bevare Maridalens nåværende bebyggelse og miljø. Den vil arbeide for å bevare dalens særegne karakter og forhindre rivning av nåværende bebyggelse. Den vil videre arbeide for å øke interessen for dalen som frilufts- og rekreasjonssted for innbyggerne i Oslo og omegn. Foreningen vil arbeide for å hindre forurensning og tilsøpling av dalen, og verne om ting av historisk og kulturell verdi. Foreningen vil søke å samarbeide med myndigheter, grunneiere, dalens velforeninger, organisasjoner og skoler. Foreningen er partipolitisk nøytral.

§ 3. Medlemskap

Foreningen er åpen for enkeltpersoner, familier og organiserte grupper. Hvert medlemskap representerer en stemme og en valgbart person. Det er anledning til å tegne støttemedlemskap.

§ 4. Foreningens ledelse

Foreningens styre består av 5 medlemmer, valgt for 2 år. Av disse velges det 3 det ene året og 2 det neste. 2 medlemmer velges blant Maridalens beboere. x) (NB ! Uenighet om endringsvedtak 30/11-88. Se ref.) Hvert år velges to varamenn og to revisorer. Formann velges særskilt på generalforsamlingen. Styret konstituerer seg selv med nestformann, sekretær og kasserer. Styret kan opprette særutvalg.

§ 5. Styrets plikter

Styret har den daglige ledelse av foreningen. Formannen innkaller til styremøter. Styret innkaller til medlemsmøter og generalforsamlinger. Medlemsmøter avholdes når dette anses nødvendig. Styret er beslutningsdyktig når minst 3 medlemmer (varamenn) er tilstede og samtlige har fått innkalling. Sekretæren

fører foreningens protokoller. Kassereren har ansvaret for regnskapet, medlemskartoteket og kontingentinnbetalingen. Styret forvalter foreningens midler, men større saker må først godkjennes av medlemsmøte eller generalforsamling.

§ 6. Kontingent

Kontingenget gjelder kalenderåret. Kontingenget må være innbetalt innen 1. oktober eller etter 2 påminnelser. Hvis kontingenget ikke betales i tide, regnes medlemskapet som opphørt. Kontingengets størrelse fastsettes av generalforsamlingen.

§ 7. Generalforsamlingen

Generalforsamlingen er foreningens øverste myndighet. Den holdes hvert år innen utgangen av november og innkalles med minst 2 ukers varsel. Forslag som ønskes behandlet, må være innsendt til styret innen 1. oktober. Generalforsamlingen skal behandle:

1. Valg av dirigent
2. Årsberetning
3. Regnskap
4. Innkomne forslag
5. Fastsettelse av kontingent
6. Valg

§ 8. Ekstraordinær generalforsamling

Ekstraordinær generalforsamling kan avholdes når styret finner det nødvendig eller når minst 1/5 av medlemmene krever det. En slik generalforsamling innkalles med minst 2 ukers varsel, og dagsorden settes opp av styret.

§ 9. Vedtektsendringer

Forslag om vedtektsendringer må behandles på ordinær generalforsamling og vedtas med 2/3 flertall.

§ 10. Oppløsning

Forslag til oppløsning av foreningen behandles av den ordinære generalforsamling hvor det kreves 2/3 flertall for å bli vedtatt. Beslutter generalforsamlingen oppløsning med det nødvendige flertall, innkalles det til ekstraordinær generalforsamling, hvor det også kreves 2/3 flertall for å bli vedtatt. I tilfelle oppløsning kan generalforsamlingen bestemme hvordan foreningens midler skal anvendes, under hensyntagen til at midlene benyttes til Maridalens beste.

Vedtekter for Maridalsspillet

Vedtatt på Maridalens Venners ekstraordinære generalforsamling
1. februar 1978. Endring 30/11-88 av § 6.

§ 1. Navn

Navnet skal være Maridalsspillet.

§ 2. Formål

Maridalsspillet vil gjennom sin virksomhet generelt arbeide for å spre informasjon om og øke interessen og forståelsen for Maridalen i historisk og kulturell sammenheng.

Dette vil Maridalsspillet spesielt forsøke å oppnå ved at det hver sommer gjennomføres spill ved Kirkeruinen. I den utstrekning man finner det kunstnerisk forsvarlig, bør man gjøre bruk av lokale krefter ved gjennomføringen av spillet.

§ 3. Styrets sammensetning

Maridalsspillets styre skal bestå av 5 medlemmer oppnevnt for 2 år. Maridalens Venners styre oppnevner 3 medlemmer og Bydelsutvalg 40 - Marka - oppnevner 2 medlemmer. Det oppnevnes også 1 varamann fra Maridalens Venner og 1 varamann fra Bydelsutvalg 40 - Marka. Fra Maridalens Venner oppnevnes 1 styremedlem det ene året og 2 det neste. Fra Bydelsutvalg 40 - Marka - oppnevnes 1 styremedlem hvert år. Varamann oppnevnes hvert år.
Styret konstituerer seg selv med formann, nestformann, kasserer, sekretær og et styremedlem.

§ 4. Styrets plikter

Styret har den daglige ledelse av Maridalsspillet. Formannen innkaller til styremøter. Styret er beslutningsdyktig når minst 3 medlemmer er tilstede. Sekretæren fører spillets protokoll som det sendes kopi av til Maridalens Venners formann, Bydelsutvalg 40 - Markas formann - samt til de bevilgende statlige og kommunale myndigheter. Styret er ansvarlig for at en forsvarlig økonomisk ramme holdes.

§ 5. Regnskap og årsberetning

Maridalsspillets styre skal ved sesongens avslutning framlegge årsberetning og revidert regnskap for Maridalens Venners generalforsamling og Bydelsutvalg 40 - Marka - hvoretter årsberetning og revidert regnskap oversendes de bevilgende statlige og kommunale myndigheter.

Regnskapet skal være revidert av 2 revisorer, 1 oppnevnt av Maridalens Venner og 1 oppnevnt av Bydelsutvalg 40 - Marka.

§ 6. Oppnevning av representanter

Representanter til Maridalsspillets styre oppnevnes i august hvert år.

§ 7. Vedtektsendringer

Forslag til endringer av disse vedtekter må behandles på Maridalens Venners ordinære generalforsamling og vedtas med 2/3 flertall.

§ 8. Oppløsning

Ved et eventuelt opphør av Maridalsspillet tilbakeføres gjenværende bevilgede penger til de bevilgende myndigheter. Aktiva forøvrig tilfaller Maridalens Venner.

---

x) I denne forbindelse lokaliseres Maridalen å ligge innenfor disse grenser:

Maridalsoset, Langsettløkka, lysløypa til veidele nordover langs Maridalsvannet, Grytebekken, Store Gryta, Nittedals grense til Lørenskog, Gaupekollen, Øyungsdammen, Fagervann, Skjærsjødammen, Ullevålsseterveien, Ankerveien til Sognsvann, østover over Grinda, nord for bebyggelsen, Peder Ankars vei østover, Brekke, anleggsveien, Maridalsoset.

MARIDALENS VENNER

REFERAT FRA KULTURMINNEMØTET OG ÅRSMØTET TORSDAG 26/11-87 PÅ KORSVOLL SKOLE.KULTURMINNEMØTET KL. 1915.

Det var 67 personer tilstede under Per Nilsens lysbildekåseri om "Kulturminne-registreringen i Maridalen."

Han er ansatt av flere etater i Oslo kommune for å drive registrering av kulturminner.

ÅRSMØTET KL. 2040.

Det var 46 medlemmer og 3 gjester tilstede da årsmøtet begynte.

Møteinkallingen ble godkjent.

Sak 1. Valg av møtedirigent.

Det kom 1 forslag, som var på formann Sheldon Reinholt.

Sheldon Reinholt ble enstemmig valgt.

Sak 2. Årsberetning for Maridalens Venner 1987. (Delt ut ved inngangen).

Sheldon Reinholt gjennomgikk styrets beretning punktvis med kommentar.

Punkt 3 - antall styremøter - ble korrigert. Det er avholdt 1 styremøte etter at årsberetningen er skrevet. Det skal være 9 styremøter i 1987.

Punkt 9 - Golf på Brekke utfartsparkeringsplass.

Oslo formannskap vedtok den 8/5-85 følgende:

"---- å avvente verneplanarbeidet for Maridalen før man tar stilling til et golfanlegg i Maridalen ---"

Dette vedtaket har myndighetene ikke tatt hensyn til.

Kommunalråd Ole Jacob Frich, Oslo rådhus, skal undersøke hvordan dette har foregått. Et formannskapsvedtak skal respekteres.

Punkt 11 - Vedtekten for Maridalsspillet.

Eilev Granum sa at Maridalsspillet også er ansvarlig overfor BU 40 Marka som oppnevner 2 styremedlemmer og 1 varamedlem til spillstyret, + 1 revisor.

Endringer i vedtekten må vedtas på årsmøte.

Punkt 11: Godkjent.Årsberetningen 1987: Godkjent.Årsberetningen for Maridalsspillet 1987. (Delt ut ved inngangen).

Tatt til etterretning.

Sak 3. Regnskap for Maridalens Venner 1987.

Det kom forslag fra salen om bytte av bank p.g.a. for lave renter i den banken vi bruker.

Sheldon Reinholt mener at revisorene burde skrive i sin godkjenning av regnskapet at de hadde kontrollert kapitalbeholdningene.

Regnskapet 1987: Godkjent.Regnskap for Maridalsspillet 1987. (Delt ut ved inngangen).

Regnskapet er under revisjon.

Tatt til etterretning.

Sak 4. Innkomne forslag.

Eilev Granum foreslo endring av paragraf 4 i vedtekten.

Paragraf 4 - Forningens ledelse - lyder i sin helhet slik:

"Foreningens styre består av 5 medlemmer, valgt for 2 år.
Av disse velges det 3 det ene året og 2 det neste.
2 medlemmer velges blandt Maridalens beboere. x)
Hvert år velges 2 varamedlemmer og 2 revisorer. Formannen velges særskilt på
årsmøte. Styre konstituerer seg selv med nesteforemann, sekretær og kasserer.
Styret kan opprette særutvalg."

./. Eilev Granums forslag: - som vedlegges.

Setningen "2 medlemmer velges blandt Maridalens beboere x), endres til:

"Minst 2 av medlemmene velges blandt Maridalens beboere x)"

Begrunnelse:

Sikre de som bor i Maridalen representasjon i styret, og kun dette. Sikre at flertallet kjenner Maridalen og tar vare på de fastboendes interesser.

Forslaget tatt opp til avstemming.

Antall stemmer for - 13

Antall stemmer mot - 25

Forslaget falt.

Sak 5. Fastsettelse av kontingenten.

Forslag om en liten økning av kontingensten ble fremmet av styret.

Enkeltmedl. økes fra kr. 25,00 til kr. 30,00

Fam.medl. økes fra kr. 35,00 til kr. 40,00

Institusjon/forening endres ikke kr. 75,00

Forslaget vedtatt uten dissenser.Sak 6. Valg.

På valg var formannen, 2 styremedlemmer, 2 varamedlemmer, 2 revisorer og valgkomiteens 3 medlemmer.

./. Valgkomiteens forslag vedlegges.

NB! Valgkomitemedlem Øivind Øiestad opplyste et par ganger før årsmøtet, internt under møtet og har også siden opplyst at han bare hadde deltatt i et ca. 1 1/2 times møte med de øvrige 2 valgkomitemedlemmene. De hadde ønsket utskiftninger i styret, mens Øiestad ønsket gjenvang. Han var derfor uenig i det som av Eilev Granum ble fremlagt som valgkomiteens enstemmige forslag.

a. Formann (1988 - 1989)

Valgkomiteen hadde ingen forslag.

På forespørrel fra salen opplyste Sheldon Reinholdt at valgkomiteen ikke hadde spurt om han ville stille til gjenvang.

Fra salen kom det spørsmål til valgkomiteen om hvorfor ikke Sheldon Reinholdt var spurt. Eilev Granum svarte at siden Sheldon Reinholdt arbeidet for en verneplan for Maridalen mens Eilev Granum og andre ønsket en disposisjonsplan, var ikke Sheldon Reinholdt foreslått som formann.

Fra salen kom det forslag på Sheldon Reinholdt som formann.

Avstemming: 34 stemmer for Sheldon Reinholdt

4 stemmer mot " "

2 avholdt seg fra å stemme.

b. Styremedlem 1988 - 1989)

Valgkomiteen foreslo gjenvaig på Solveig Holm.

Avstemming: Solveig Holm gjenvaigt v/akklamasjon.

c. Styremedlem (1988 - 1989)

Valgkomiteen foreslo Rune Aigeltinger.
 Han har bodd på Sørbråten i ca. 1 år og hadde meldt seg inn i Maridalens Venner ca. 14 dager før dette årsmøtet.

Fra salen kom det spørsmål om hvorfor Olaf Gulbrandsen ikke var foreslått gjenvalet. Han har vært medlem siden stiftelsen, vært styremedlem tidligere og bodd på Sørbråten fra 1965 til høsten 1987 da han flyttet til Lofthus. Eilev Granum sa at siden vedtekten sier at 2 av styremedlemmene skal bo i Maridalen, måtte dette styremedlemmet bo innenfor grensen. Han fikk medhold i dette av noen. Men andre hevdet at årsmøtet må avgjøre hvor strengt det vil tolke bestemmelser om bosted. (Solveig Holm bor inntil grensen på Brekke og bodd minst 10 år på Skar. Roald Andresen bor inntil grensen ved Langsetløkka. Hans slekt kommer fra Slottetråten. Egil Kvande bodde helt til voksen alder på Sørbråten gård, Tore Furuberg har bodd hele sitt liv i dalen).

Blandt annet i 1974 bodde bare 1 styremedlem i Maridalen.

Fra salen kom det forslag på gjenvalg av Olaf Gulbrandsen.

Rune Aigeltinger trakk sitt kandidatur.

Siden hverken valgkomiteen eller noen andre i salen kunne foreslå noen kandidat som bodde innenfor grensen, ble Olaf Gulbrandsen eneste kandidat.

Eilev Granum mente at å velge Olaf Gulbrandsen var imot vedtekten.

./. Han forlangte protokolltilførsel, som vedlegges.

Protokolltilførselen lyder:

"Olaf Gulbrandsen er ikke valgbart fordi han bor utenfor Maridalen. Velges han inn i styret, vil styrets sammensetning være vedteksstridig."

Lars Grande forlangte protokolltilførsel, men den ble ikke levert skriftlig. Sekretæren noterte hans protokolltilførsel på møtet og har siden lest den opp for ham over telefonen.

Lars Grande godkjente sekretærrens notat 2/12 -87.

Protokolltilførselen lyder:

"Det er ingen valgbart kandidat til styremedlem, da Olaf Gulbrandsen bor utenfor Maridalen og Rune Aigeltinger har trukket seg."

Møtelederen understreket klart at siden det var uenighet i salen om hvor strengt §4 skulle tolkes, måtte årsmøtet under avstemmingen på Olaf Gulbrandsen samtidig tolke § 4.

Avstemming: 24 stemmer for Olaf Gulbrandsen

6 " mot "

9 avholdt seg fra å stemme.

d. Varamedlem (1988)

Valgkomiteen foreslo gjenvalg på Roald Andresen.

Avstemming: Roald Andresen gjenvalet v/akkamasjon.

e. Varamedlem (1988)

Ulf Thorshaug ønsket ikke gjenvalg av helsemessige grunner.

Valgkomiteen foreslo Arne Albe (ny) (Bosatt på Disen)

Avstemming: Arne Albe valgt v/akkamasjon.

f. 2 revisorer (1988)

Valgkomiteen foreslo gjenvaalg på Tore Brodin og Inger Johanne Knudsen.

Avstemming: Tore Brodin og Inger Johanne Knudsen gjenvalet v/akklamasjon.

g. 3 medlemmer til valgkomite. (1988)

Fra salen kom det 2 forslag:

1. Viggo Ree, Øivind Øiestad, Ulf Thorshaug.

2. Gjenvaalg: Eilev Granum, Øivind Øiestad, Olaf Lørenskogen.

Avstemming: Viggo Ree, Øivind Øiestad, Ulf Thorshaug ble valgt med 28 stemmer.

Eilev Granum, Øivind Øiestad, Olaf Lørenskogen fikk 6 stemmer.

Årsmøtet ble Mevet kl. 2230.

Solveig Holm
Solveig Holm
sekretær

Sheldon Reinholdt
Sheldon Reinholdt
formann

Tore Furuberg
Tore Furuberg
nestformann

Referatet fra Årsmøtet 26/11-87 gjennomgått og godkjent på
styremøtet 14/1-88.

Årsberetning for Maridalens Venner 1988.

---

1. Styret.

Styret har i 1988 hatt følgende sammensetning:

Formann	-	Sheldon Reinholdt
Nestiformann	-	Tore Furuberg
Sekretær	-	Solveig Holm
Kasserer	-	Egil Kvande
PR-sjef	-	Olaf Gulbrandsen

Varamedlemmer : Roald Andresen og Arne Albe (I brev av 6/9-88
ba han seg fritatt p.g.a. utenbys opphold.)

2. Andre tillitsverv.

Revisorer: Tore Brodin og Inger Johanne Knudsen.

Valgkomite: Ulf Thorshaug, Øivind Øiestad og Viggo Ree.

3. Styremøter.

Det har vært avholdt 7 styremøter hvorav 2 har vært kombinert med utsendelse av årsskriftet 1987/88 og innkalling til årsmøtet 1988 med vedlagte prospektkort.

Forøvrig samarbeider styret over telefonen og i mindre grupper om forskjellige saker.

4. Årsmøtet 1987.

Årsmøtet ble avholdt i møtsalen på Korsvoll torsdag 26/11-87. Før selvårsmøtet var 67 personer til stede under Per Nilsens lys-

bildekåseri om "Kulturminneregistrering i Maridalen". 46 medlemmer var til stede under årsmøtet. Årsmøtesakene i henhold til § 7 i vedtekten ble behandlet.

5. Medlemstallene.

Medlemsoversiktene viser følgende utvikling:

Pr. 1/11-83 :	474	medlemmer
" 84 :	556	"
" 85 :	670	"
" 86 :	732	"
" 87 :	801	"
" 88 :	925	"

Medlemstallet har dermed økt med ca. 95 % på 5 år. Nesten 25 % av medlemmene meldte seg inn i foreningens første 5 år (1970-1974). Ca. 70 av medlemmene bor i Maridalen-Sørbråten-området. Vel 450 bor i postdistrikturene 4 og 8 (De 70 ikke medregnet). Ca. 90 bor utenbys og utenlands. Resten, ca. 315, bor spredt i Oslo.

Medlemsøkningen er en nettutvikling fordi det årlig er et frafall p.g.a. dødsfall, flytting til ukjent adresse, enkelte utmeldinger og strykninger p.g.a. manglende kontingentinnbetalinger tross purringer.

6. Medlemserving.

a) Samarbeidet med postkontorene på Grefsen, Kjelsås og Korsvoll har fortsatt. I vel 2 sommermåneder har verveplakat med kasett med postgiroblanketter og de siste 5 årenes årsskrift hengt på lett synlig sted for publikum. Det har gitt mange nye medlemmer også i år.

b) Under årets Maridalsspill ble foreningen presentert for publikum rett før flere forestillinger. Medlemsskap ble tegnet rett etter forestillingene med innbetaling av kontingent og utlevering av siste årsskrift. Man tegner lett ca. 15 medlemmer pr. forestilling.

7. Årsskriftet 1987/88.

På grunn av den omfattende debatt som har foregått omkring golf treningsanlegget på Brekka utfartsparkeringsplass ble års-skriftet utvidet til 96 sider + omslag. 50 sider ble brukt til å gjengi tilgjengelige dokumenter og debatt-innlegg i pressen om golf i Maridalen.

Førevrig var innholdet som vanlig variert. Denne redaksjonelle linje skaper interesse og engasjement langt utover medlemmernes rørker og bidrar sterkt til å øke medlemstallet.

Styrets formann har vært redaktør og teknisk ansvarlig.

Samarbeidet med vårt faste trykkeri er svært godt.

En del speidere har igjen hjulpet styret med pakking for utsendelse.

8. "Kom til den fagre Maridal II".

Styret har oppnevnt følgende redaksjonskomite : Jahn Børre Jahnson, Rolf Rasch-Engh, Tore Furuberg, Viggo Ree og Sheldon Reinholt. Det arbeides med bok på ca. 200 sider. 14 forfattere er i arbeid med 25 forskjellige hovedkapitler. Foreløpig regner vi med bilder fra minst 10 fotografer. Vi har hittil drøftet samarbeid med 2 kjente forlag og håper utgivelse vil bli mulig i 1989. De 2 førstnevnte i red.komiteen var med i 3-mannskomiteen for den første Maridalsboka.

9. Maridalsspillet 1988.

Vårt styre oppnevner 3 og Bydelsutvalg Marka 2 av et spillstyre på 5 medlemmer. I 1988 har disse vært oppnevnt av oss : Solveig Holm (1987-88), Liv Monsrud (1988-89), Tove Monsrud (1988-89), Elin Haugen (1988)(varamedium), Inger Johanne Knudsen (1988)(revisor). Formann for spillstyret 1988 har vært Solveig Holm. I år spilte man "Kirkebyggeren" før sommerferien. Se førevrig egen årsmelding og eget regnskap.

10. Maridalsspilletts fremtid.

I brev av 10/2-88 fra Kulturdirektøren i Oslo, som hadde fått oppdraget fra Byrådet, ble Maridalens Venner, Spillstyret og EU-Marka bedt om å samarbeide om en plan for Maridalsspilletts fremtid. I et møte 10/3 avgav 2 representanter for hver av de 3 parter en enstemmig uttalelse. Et nytt møte 28/9 bekreftet uttalelsen fra 10/3. Konsekvensene av denne enighet er grunnlaget for de forslag til endringer av Maridalsspilletts vedtekter som fremlegges på årsmøtet 30/11-88.

Det er vedtatt følgende spilleplan : 1989: "På eventyrvandring i Maridalen" og 1990: "Svartedauen"

Spilleplanen kan ikke gjennomføres uten tilstrekkelige offentlige tilskudd, som må være delvis tilgjengelige i januar.

11. 8 prospektkort til medlemmene.

Oppmuntret av suksessen med kalenderen vi sendte ut i nov.-87 har vi gjennomgått fargedias hos noen medlemmer og latt trykke 8 som prospektkort. Medlemmene oppfordres til å gi en gave for kortene og til grunnfinansiering av den nye Maridalsboka.

12. Maridalskalenderen 1988.

Nettoinntekten var på nærmere kr. 15 000,- og gavebeløpene på nærmere kr. 50,- i gjennomsnitt pr. giver.

13. Utstillingen på Teknisk museum.

Vår stand dekket ca. 15 m² med bilder, kart, målsetting, årsskrift, kassett med postgiroblanketter og funn fra dalen. Utstillingen varte fra mai -87 til juni-88. God reklame for oss.

14. Høyspentmaster og transformator v/Maridalen kapell.

I brev av 28/4-88 ble vi av Oslo lysverker orientert om planlagt omlegging av høyspentnettet fra Haugermosan til Maridalsveien. I vår kommentar ba vi blant annet innstendig om at man fjernet den skjemmende transformatormasten foran kapellet og ryddet opp i virvaret av ledninger der. Miljøetaten tok kontakt med Lysverkene og rapporterte etterpå meget optimistisk at det var muligheter for store forbedringer. Nå i oktober skjer forandringerne. Riktig nok er transformatoren kommet ned på bakken, men en ny og mer dominerende mast reises rett ved siden av den gamle. Dessuten er det blitt minst 2 større og kraftigere master ved østsiden av veien. En jordkabel mellom Lautabekken og Maridalsveien ville vært løsningen. Dette var skuffende.

15. Gave til Maridalen kapells 100 år.

Høsten 1987 fikk vi et oljemaleri av kirkeruinene fra et av våre medlemmer på Grefsen. Det hadde hengt i hans barndomshjem siden 1913. Det ga vi til kapellet etter gudstjenesten 6/12-87. Maleriet henger nå på veggen under orgelgalleriet.

16. Golfbane-saken.

Golftreningsfeltet på Brekke har vært i bruk sommeren 1988. Det har vært noen konfrontasjoner mellom forskjellige interesser i løpet av denne tiden. Den offentlige debatt har fortsatt. Vi tror vi har medvirket til å hindre ytterligere forbedringer av anlegget. Politikere har drøftet saken og det er mulig at det vil bli fremmet sak i bystyret om tillatelse til anlegg av 18-hulls golfbane mellom Brekke og Lokebergset. Vi har sendt brev til samtlige bystyremedlemmer og bedt dem stemme "Nei" til et slikt forslag. Et "Ja" ville bety at også andre interessegrupper må kunne kreve anlegg i Maridalen. I 100 år har kommunens linje vært nedtrapping av all aktivitet og virksomhet i dalen av hensyn til byens hovedmagasin for drikkevann. Vern av drikkevannet må prioriteres foran alle andre interesser.

17. Undervisningsopplegg for Grefsen videregående skole m.fl.

Gjennom en ekskursjon for en gruppe lektorer ved skolen og informasjon gjennom salg av våre årsskrifter ble skolen inspirert til et undervisningsopplegg som ble gjennomført for et stort antall elever på forsommelen 1988.

Også Grefsen 1-9 skole har meldt seg inn i vår forening og kjøpt tilgjengelige årsskrift med henblikk på undervisningsopplegg.

Bjølsen skole har også kjøpt årsskrift og hatt studieopplegg.

For lærerne på Bryn skole ble det gjennomført en ekskursjon våren 1988.

18. Mål og retningslinjer for Oslo kommunes skoger.

Tidlig på året ble vi bedt om å avgjøre en kommentar til de nye retningslinjene. Intensjonene synes gode og vi uttalte oss positivt bortsett fra at det ett sted ble nevnt at Formannskapet 29/1-86 hadde vedtatt anlegg av en ny parkeringsplass ved Hammeren.

19. Hogst av kratt vest for Engelsrud og ved Lautabekkens utløp .

Vi har kritisert Oslo skogvesen for å ha tillatt dette.

20. Salg av større arealer i Maridalen.

Under revisjonen av Oslos budsjett i sommer vurderte man salg av større eiendommer. Vi protesterte mot dette i brev til alle bystyremedlemmene.

Styret i Maridalens Venner.

Maridalens Venner

Begroksåret 1/11-87 - 24/10-88

	<u>Inntekter</u>	<u>Utgifter</u>
926 kontigenter	kr. 28.740,-	
Renter Kreditkassen -87	kr. 1.660,80	
Renter Postsp.bank -87	kr. 457,-	
Renter post giro -87	kr. 592,63	
Solgte årsskrift	kr. 1.005,-	
Årsskrift 87/88 inkl utg.		kr. 12.689,10
Årsmøte		kr. 2.876,90
Styremøter		kr. 300,-
Div kontorrekv.		kr. 6.038,40
Ref. kontigent		kr. 30,-
Maridalsboka : Utg.hittil: kopier, bilder, møte		kr. 1.454,40
Gave	kr. 200,-	
	-----	-----
Overskudd	kr. 32.655,43	kr. 23.388,80
	-----	kr. 9.266,63
	kr. 32.655,43	kr. 32.655,43

Kalender 1988:

<u>Utgifter</u>		
Bidrag/gaver		kr. 12.805,10
Overskudd	kr. 28.093,-	kr. 15.287,90
	-----	-----
	kr. 60.748,43	kr. 60.748,43
Totalt overskudd		kr. 24.554,53

Spesifikasjon av beholdning:

Kassebeholdning	kr. 653,47
Postgiro konto 2084697	kr. 13.816,39
Kreditkassen 6000.63.29951	kr. 55.510,95
Postparebank konto 517825 (2)	kr. 3.793,-

Sum beholdning pr. 24.10.88	kr. 73.773,81

25.11.88
 Begroksåret revidert
 og funnet i orden

Finn J. H. Lunde

Finn Børseth

Oslo 24.10.88

Finn J. H. Lunde
 Agil Kvande
 kasserer

REFERAT FRA ÅRSMØTE I MARIDALENS VENNER, ONSDAG 30. NOV. 1988, KL. 2000.
MØTE BLE HOLDT PÅ KORSVOLL SKOLE.

Før møtet holdt Viggo Ree et ca. 1 times kåseri, med lysbilder.
Emne: "Den fagre Maridal året rundt – og innrepene som ødelegger."
Det var møtt frem ca. 90 personer til dette kåseriet.

*****

Formann Sheldon Reinholt ønsket velkommen.

Det var ca. 60 medlemmer tilstede.

Godkjenning av møteinnkallelsen.

Det ble fremsatt kritikk for at sakspapirene ikke var sendt ut til medlemmene i forbindelse med møteinnkallelsen og at årsmøte ikke ble holdt i Maridalen, kritikken ble fremsatt av Henrik Laurvik.

Kritikk for at referatet fra årsmøte i 1987 ikke var sendt ut, kritikken fremsatt av Eilev Granum.

Formannen forklarte at grunnen til dette var bl.a. å spare penger, og at det ikke har vært vanlig praksis de siste årene å sende ut sakspapirene.

Alle som ønsket sakspapirene fikk dem tilsendt ved henvendelse til styret.

Alle papirene var dessuten lagt frem til alle interesserte på årsmøtet.

Medlemmer som har bedt om å få tilsendt sakspapirer, var i 1987 2 stykker og i 1988 9 stykker.

Sak 1. Valg av møtedirigent.

Det kom forslag på formann Sheldon Reinholt.

Eilev Granum mente at formannen ikke burde være møtedirigent og foreslo Viggo Ree. Ree ba om å få slippe da han hadde holdt kåseri i 1 time like før.

Einar Linderud foreslo seg selv og ble valgt med akklamasjon.

Sak 2. A. Årsberetning 1988 - Maridalens Venner.

Årsberetningen ble gjennomgått av møtedirigenten.

Det fremkom merknader til styrets årsberetning.

Årsberetningen ble enstemmig godkjent med disse merknadene.

Sak 2. B. Årsberetning 1988 - Maridalsspillet.

Årsberetningen enstemmig godkjent.

Sak 3. A. Regnskap 1988 - Maridalens Venner.

Regnskapet ble gjennomgått av møtedirigenten.

Regnskapet enstemmig godkjent.

Sak 3. B. Regnskap 1988 - Maridalsspillet.

Regnskapet ble gjennomgått av møtedirigenten.

Regnskapet enstemmig godkjent.

Sak 4. A. Innkomne forslag fra et medlem utenfor styret.
Styret støtter forslaget utifra reaksjonene på årsmøte 1987.

Vedtekten for Maridalens Venner.

Endring i første avsnitt av § 4.

§ 4 lyder som følger:

"Foreningens styre består av 5 medlemmer, valgt for 2 år. Av disse velges det 3 det ene året og 2 det neste. 2 medlemmer velges blandt Maridalens beboere *). Hvert år velges to varamenn og to revisorer. Formannen velges særskilt på generalforsamlingen. Styret konstituerer seg selv med nestformann, sekretær og kasserer. Styret kan opprette særutvalg".

Forslag, som styret støtter.

3. setning endres fra "- 2 medlemmer velges blandt Maridalens beboere *)
til "- Det er ønskelig at 2 medlemmer velges blandt Maridalens
beboere".

Begrunnelse:

- a. Flere ganger i foreningens historie har det ikke vært 2 medlemmer fra Maridalen i styret. Årsaken har bl.a. vært at det har manglet villige kandidater. Siste gang dette var tilfelle var ved årsmøtet 1987. Årsmøtet ble da bedt om å ta standpunkt til hvor strengt man ønsket å tolke bestemmelsen om å være bosatt i Maridalen da man skulle stemme på en utenbygdsboende. Med overveldende flertall ble vedkommende valgt.
- b. Foreningens vekst skjer utenfor Maridalen. Av dalens ca. 550 innbyggere er det mellom 60 og 70 medlemmer. Tallet er temmelig konstant. I løpet av de siste 5 år har medlemstallet i alt økt med nærmere 500 utenfor Maridalen. Av et samlet medlemstall på godt over 900 bor 90 utenfor Oslo. Medlemmene fra dalen representerer nå bare ca. 7% av medlemsmassen.

Henrik Laurvik fremsatte følgende benkeforslag:

3. setning endres til "- Minst 2 av medlemmene velges blandt Maridalens beboere *)

Begrunnelse:

Maridalens Venner ble stiftet for å redde Maridalen fra fraflytting og rivning av boliger.

Hver 4. person i Maridalen er medlem av Maridalens Venner når man tar familie-medlemmene i betraktning.

Maridalens Venner bør arbeide for Maridalens beste og dette skjer best ved at flest medlemmer i styret er beboere i Maridalen."

Henrik Laurviks forslag ble vedtatt med stort flertall.

Sak 4. B. Styrets forslag til vedtektsendring i Maridalsspillet §6.

§ 6 lyder som følger:

"- Representanter i Maridalsspillets styre oppnevnes i desember hvert år".

Styrets endringsforslag:

"- desember - endres til - august".

Styrets forslag ble vedtatt med stort flertall.

Styrets forslag til ny §7 og at §7 og §8 blir henholdsvis §8 og §9.

"- Spilleplan for 2 år fremover fastsettes hvert år i september av en komité bestående av 2 representanter oppnevnt av Maridalens Venner, 2 av spillstyret og 2 av det bydelsutvalg Maridalen tilhører. Maridalens Venner innkalles".

Dette etter ønske fra Kulturdirektøren, og møter i mars og september mellom Maridalens Venner, spillstyret og BU 40 Marka/Markautvalget hvor det var enighet om samarbeid om valg av skuespill .

Forslaget ble forkastet med stort flertall.

Sak 5. Fastsettelse av kontingent for 1989.

Styrets forslag:

Kontingensten blir som i 1988: kr. 30,00 for enkeltpersoner
" 40,00 for familier
" 75,00 for institusjoner/foreninger.

Vedtatt.Sak 6. Valg.

På valg er: 2 styremedlemmer
2 varamedlemmer
2 revisorer
3 medlemmer til valgkomiteen.

Valgkomiteens forslag:

2 styremedlemmer: Tore Furuberg (gjenvalg)
Tor Øystein Olsen (ny)

Etter at §4 i vedtekten ble endret til: "- minst 2 av medlemmene velges blandt Maridalens beboere"
trakk valgkomiteen sitt forslag på Tor Øystein Olsen (bor utenfor dalen)

Nytt forslag fra valgkomiteen: Helge Torp.

Forslag fra salen: Eilev Granum
Ingvar Hestdal

Motledirigenten satte opp Tore Furuberg og Eilev Granum til valg, håndopprekking.

Eilev Granum ble valgt med stort flertall.

På forslag fra Sheldon Reinholdt gikk man over til skriftlig valg.

Styremedlem Olaf Gulbrandsen trakk seg fra styret, han har 1 år igjen, for å gi plass for flere fra Maridalen.

Valg av 2 styremedlemmer:

Valgkomiteens forslag: Helge Torp
Formannens forslag: Tore Furuberg
Forslag fra salen: Ingvar Hestdal

Oppstelling av stemmer viste: Helge Torp 49 stemmer
Ingvar Hestdal 38 stemmer
Tore Furuberg 25 stemmer
2 blanke stemmer.

Nye styremedlemmer blir:

Eilev Granum

Helge Torp

Ingvar Hestdal

Valg - 2 varamedlemmer.

Valgkomiteens forslag: Roald Andresen (gjenvalg)
Jan Knutsen som ble trukket, istedet ble
Tor Øystein Olsen foreslått, men han trakk seg til fordel for
Tore Furuberg (styreformannens forslag).

Forslag fra salen: Ivar Bakke

Oppstelling av stemmer viste: 1. Roald Andresen valgt v/akklamasjon
2. Ivar Bakke 31 stemmer
Tore Furuberg 23 stemmer

Varamedlemmer blir:

1. Roald Andresen 1 år - 1989. Gjenvalg.
2. Ivar Bakke 1 år - 1989. Ny.

Valg av 2 revisorer.

Valgkomiteen foreslo gjenvalg av: Inger Johanne Knudsen og
Tore Brodin.

Inger Johanne Knudsen og Tore Brodin ble gjenvalet, 1 år, 1989.

Valg av 3 medlemmer til valgkomité.

Valgkomiteen stillte til gjenvalg for 1989.

Ingen andre forslag.

Valgkomiteen for 1989 blir da: Viggo Ree
Øivind Øiestad
Ulf Thorshaug

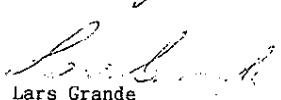
Det ble på forslag fra salen vedtatt å velge 2 medlemmer til å underskrive referatet.

Tore Furuberg foreslo: Lars Grande og Ronny Melle.

Disse ble enstemmig valgt.

Møte hevet kl. 2215.

Dato: 10. mai 1989

Lars Grande

Ronny Melle

STYRET 1989.

		P.tlf.	A.tlf.
Formann:			
Sheldon Reinholdt	Grefsenveien 62, o487 Oslo 4.	226171	281400
Nestformann:			
Helge Torp,	Sørbråten gård, o890 Oslo 8.	423579	
Sekretær:			
Solveig Holm	Kjelsåsveien 188, o883 Oslo 8.	233168	
Kasserer:			
Ingvar Hestdal	Ø.Vaggestein gård, o890 Oslo 8.	425084	
Medlemsverver:			
Eilev Granum	Sørsvingen 18, o891 Oslo 8	423594	
Varamedlem:			
Roald Andresen	Lachmanns vei 72 B, o495 Oslo 4.	225546	
Varamedlem:			
Ivar Bakke	Skjerven gård, o890 Oslo 8.	422932	

=====

Revisorer: Tore Brodin, Ødegården, Maridalen.
Inger Johanne Knudsen, Kasa, Maridalen.
Valgkomite: Ulf Thorshaug, Årvollia 23, o591 Oslo 5.
Øivind Øiestad, Stabburveien 6B, o873 Oslo 8.
Viggo Ree, Høgås, Kasa, Maridalen, o890 Oslo 8.

NOEN PRAKТИСКЕ ОППЛЯСНИНГЕР.

Postadresse: Maridalens Venner, Grefsenveien 62, o487 Oslo 4.

Postgiro: 2 o8 46 97, Maridalens Venner, o809 Oslo 8.

Bankgiro: 6080.63.29951 - Kreditkassen.

Medlemsskap: Enkeltpersoner kr. 30,-. Familier kr. 40,-.
Institusjon/forening kr. 75,-. Pr. år.

Årsskrift: Årsskriftet er inkludert i kontingenten.
Følgende tidligere årsskrift kan skaffes:
'72, '73, '75-'77, '80, 81/82, 83/84, 84/85, 85/86,
86/87, 87/88. Disse koster kr. 20,- pr. stk.
Jubileumsskrift 1982/83 (84 s.) koster kr. 30,-.
I tillegg kr. 15,- pr. sending inntil 3 hefter.
Deretter kr. 5,- i tillegg pr. hefte.
Bestill og send penger forskuddsvis pr. postgiro.

"Kom til den fagre Maridal", boken fra 1972, er utsolgt.